

JELENTÉS
AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2016. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Összeállították:

Faragó Ádám, monitorozási szakfelügyelő
Harsányi Krisztián, észak-vasi területkezelési osztályvezető
Havas Márta, erdészeti szakfelügyelő
Kevy Albert, ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályvezető
Kovács-Mesterházy Zoltán, őrségi területkezelési osztályvezető
Dr. Markovics Tibor, igazgató
Dr. Németh Csaba, pályázatkezelési osztályvezető
Pál Éva, gazdasági igazgató-helyettes
Dr. Szentirmai István, természetmegőrzési osztályvezető
Szépligeti Mátyás, botanikai szakfelügyelő
Tanner Tibor, természetvédelmi őrszolgálati osztályvezető
Tárczy Andrea, birtokügyi szakfelügyelő

Óriszentpéter, 2017. június 9.

Jóváhagyta:

.....
Dr. Rác András
Környezet- és természetvédelemért felelős
helyettes államtitkár

1. Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	7
2. SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY.....	9
3. OLTALOM ALATT ÁLLÓ TERMÉSZETI TERÜLETEK ADATAI, INFORMÁCIÓI.....	12
3.1 ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ VÉDETT, VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI, NATURA 2000 ÉS EGYÉB TERÜLETEK ÉS EZEK VÁLTOZÁSAI	12
3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek	12
3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek	12
3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek	13
3.1.4 Natura 2000 területek	13
3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek	13
3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei	13
3.2 TERÜLETVÁSÁRLÁSOK, KISAJÁTÍTÁSOK ADATAI	13
3.3 SAJÁT VAGYONKEZELÉSŰ TERÜLETEK	14
3.4 TERÜLET NÉLKÜLI, EGYEDI JOGSZABÁLYAL VÉDETT ÉS VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK	15
3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek	15
3.5 MEGKÜLÖNBÖZTETETT VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK	16
3.5.1 Országos Ökológiai Hálózat.....	16
3.5.2 Erdőrezervátumok.....	16
3.6 MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEK.....	18
4. KUTATÁS ÉS MONITOROZÁS	32
4.1 KUTATÁS	32
4.2 MONITOROZÁS	33
4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok	33
4.2.1.1 Országos programok	33
4.2.1.2 Helyi programok.....	38
4.3 TIR-BE BETÖLTÖTT ÉS BETÖLTÉSRE ELŐKÉSZÍTETT ADATOK MODULONKÉNT	42
4.4 JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG	42
5. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TEVÉKENYSÉG	47
5.1 A) TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVEK	47
5.1 B) NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERVEK	47
5.2 ÉLŐHELY-FENNTARTÁS, KEZELÉS	48
5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások	48
5.2.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése.....	49
5.3 ÉLŐHELY-REHABILITÁCIÓ.....	52
5.4 FAJMEGŐRZÉSI TEVÉKENYSÉGEK	54
5.4.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások	54
5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése	54
5.5 IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOKKAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEK.....	58
5.6 GÉNMEGŐRZÉS.....	58
5.6.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében	58
5.6.2 Génmegőrző tevékenység növények esetében	59
5.7 ERDŐTERÜLETEK, ERDŐGAZDÁLKODÁS	62
5.7.1 Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek.....	62
5.7.2 Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése	63
5.8 VADÁSZTERÜLETEK, VADGAZDÁLKODÁS	65

5.9 HALGAZDÁLKODÁSI VÍZTERÜLET	65
5.9.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek	65
5.9.2 Védett halastavak	66
5.10 TERMÉSZETVÉDELMI MENTŐTEVÉKENYSÉG	66
6. TÁJVÉDELEM	74
6.1 EGYEDI TÁJÉRTÉKEK	74
6.2 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK ÉS TERÜLETRENDEZÉSI TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, VALAMINT TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV ÉS TELEPÜLÉSKÉPI RENDELET VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSBE	76
6.3 FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK ÉS EGYÉB TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSBE	76
6.4 TÁJVÉDELMI SZAKÉRTŐI TEVÉKENYSÉG	76
6.5 TÁJVÉDELMI JELENTŐSÉGŰ BEAVATKOZÁSOK	76
7. PROJEKTEK	77
8. JOGI ÉS ÜGYIRATFORGALOMMAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK	86
8.1 ÜGYIRATFORGALOM	86
8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére	86
8.1.2 Jelentési feladatok	86
8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés	86
8.2 SZABÁLYSÉRTÉS	86
8.3 TERMÉSZETVÉDELMI BÍRSÁG	87
8.4 BÜNTETŐ ÜGYEK.....	87
8.5 POLGÁRI PEREK	87
9. TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLAT.....	89
9.1 ALAPADATOK.....	89
9.1.1 Személyi feltételek	89
9.1.2 Technikai felszereltség	89
9.1.3 Polgári természetőrök	89
9.2 FELADATELLÁTÁS	89
9.2.1 Hatósági feladatellátás	89
9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal	89
9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása.....	90
10. KÖLTSÉGVETÉS ÉS VAGYON	92
10.1 KIADÁSOK	92
10.2 BEVÉTELEK	92
10.3 VAGYON	92
10.3.1 Befektetett eszközök	92
10.3.2 Forgóeszközök	93
10.4 ÉPÜLETEK.....	93
10.5 ESZKÖZÖK	93
11. BEMUTATÁS, OKTATÁS, TÁRSADALMI KAPCSOLATOK.....	97
11.1 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI INFRASTRUKTÚRA.....	97
11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok.....	97
11.1.2 Tanösvények.....	97
11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek.....	98
11.2 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMOK, SZOLGÁLTATÁSOK	99
11.2.1 Szakvezetési túrák.....	99
11.2.2 Erdei iskolák	99
11.2.3 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	99
11.2.4 Kiadványok.....	101
11.2.5 Látogatástatisztika.....	101

11.3 TÁRSADALMI KAPCSOLATOK	103
11.3.1 <i>Nemzeti Parki Termék Védjegrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása</i>	105
11.4 TERVEZETT FEJLESZTÉSEK (2017)	106
11.5 EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOK	106
11.6 FONTOSABB ESEMÉNYEK	107
11.6.1 <i>Időszaki kiállítások, előadások</i>	108
12. KÖZFOGLALKOZTATÁS	117
12.1 ALAPFELADATOK, SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	117
12.2 ELVÉGZETT FELADATOK, EREDMÉNYEK.....	118
12.3 TAPASZTALATOK	120
12.4 JAVASLATOK	120
13. KAPCSOLATTARTÁS HAZAI PARTNERSZERVEZETEKSEL	121
14. BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK	124
15. ELLENŐRZÉS	126
16. LEGFONTOSABB EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA	129
17. FONTOSABB CÉLKITŰZÉSEK A KÖVETKEZŐ ÉVRE	133
17.1 TERMÉSZETMEGŐRZÉSI OSZTÁLY	133
17.2 TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLATI OSZTÁLY.....	134
17.3 ÉSZAK VASI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	134
17.4 ÜZEMELTETÉSI OSZTÁLY	135
17.5 ŐRSÉGI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	135
17.6 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI OSZTÁLY	136
17.7 PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI OSZTÁLY	136
17.8 PÁLYÁZATKEZELÉSI OSZTÁLY	136

2. Táblázatok

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma	10
3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai.....	20
3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai.....	21
3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai.....	22
3.4. táblázat: Ex lege védett természeti területek adatai.....	23
3.5. táblázat: Natura 2000 területek	24
3.6. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek	28
3.7. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek	29
4.1. táblázat: Kutatás és monitorozás	43
5.1. táblázat: Kezelési tervek	47
5.2. táblázat: Élőhely fenntartás	51
5.3. táblázat: Élőhely rehabilitáció	53
5.4. táblázat: Fajmegőrzés	57
5.5. táblázat: Saját állatállomány	61
5.6. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő víztestek.....	65
5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek	67
7.1. táblázat: Projektek.....	79
8.1. táblázat: Bírságok.....	88
8.2. táblázat: Büntető ügyek.....	88
8.3. táblázat: Polgári perek	88
9.1. táblázat: Őrszolgálat.....	91
10.1. táblázat: Kiadások	94
10.2. táblázat: Bevételek.....	94
10.3. táblázat: Vagyon.....	94
10.4. táblázat: Befektetett eszközök.....	95
10.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	95
10.6. táblázat: Épületek.....	95
10.7. táblázat: Eszközök	96
11.1. táblázat: Turisztikai infrastruktúra	109
11.2. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás.....	110
11.3. táblázat: Állandó kiállítás	111
11.4. táblázat: Tanösvények	112
11.5. táblázat: Társadalmi kapcsolatok	115
11.6. táblázat: Kiadványok.....	116
13.1. táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel.....	121
13.2. táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel	122
14.1. táblázat: Külföldi együttműködés	125

1. Bevezetés

Igazgatóságunk 2016-os évét elsősorban a saját vagyionkezelésben lévő területek növelését célzó földvásárlások, a hazai és európai uniós projektek előkészítése és megvalósítása, a veszélyeztetett fajok megőrzési programjainak megvalósítása és a természetvédelmi szemléletformálás érdekében indított számos rendezvényünk lebonyolítása határozta meg. Ebben az évben sikerült megjelentetnünk az Őrségi Nemzeti Parkot bemutató átfogó tanulmánykötet is, amely mérföldkő a nemzeti park népszerűsítésében és értékeinek dokumentálásában.

A 2016-os évben igazgatóságunk egy újabb fontos lépést tett abba az irányba, hogy a természetvédelmi célú élőhelykezelést a működési területének minél nagyobb részére terjessze ki. A saját vagyionkezelésű területünket ebben az évben 632 hektárral tudtuk növelni, amivel területeinket 4.680 ha-t értek el. Az élőhelyek fenntartásának érdekében 309 hektár gyepen legeltettünk, 599 hektárt kaszáltunk és további 135 hektár első növedéket kaszáltuk, második növedéket legeltettük. Erdőinkben 8 ha-on pótlást végeztük el, 14 hektáron pedig ápolásokat folytattunk. Pro Silva elveken alapuló nevelővágásokat végeztünk 17 ha-on 251 m³ faanyag kitermelésével. Szántóföldi művelést 422 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében. Génmegőrző magyartarka tenyésztésünkől a Kaposvári Állattenyésztési napokon egy tehén a terminál típusú húshasznú tehén kategóriában első díjat, egy vemhes üsző, a húshasznú vemhes üsző kategóriában második díjat nyert. A muraközi ló kialakítására kutatási programot indítottunk.

Fejlesztéseink finanszírozásának érdekében kilenc pályázatot dolgoztunk ki és nyújtottunk be, melyből mind a kilenc támogatásban részesült. 2,7 milliárd Ft forrást nyertünk az igazgatóság 2020-ig tartó fejlesztéseinek finanszírozására. Lebonyolítottunk két közbeszerzési eljárást, beszereztünk kilenc darab terepjáró gépkocsit, egy kisbuszt, elindítottuk az igazgatóság látogató- és fogadóközpontjának, egyben adminisztratív központjának építési munkálatait. Megterveztettük a muraközi lovak istállóját, a Doroszlói-rétek rekonstrukcióját. A fejlesztések finanszírozására lehívtunk 1,3 milliárd Ft támogatási előleget.

Számos veszélyeztetett növény- és állatfaj esetében folytattunk megőrzési programokat. Kiemelendő, hogy a kipusztulás szélén álló kereklevelű harmatfüvet több helyre sikerült visszatelepítenünk. A szintén visszaszorulóban lévő tözegeper mesterséges szaporítását megkezdttük, 3 egyed már ki is teleptettük egy alkalmas élőhelyre. A korábban kipusztult karcsú pásztorbotmohát is visszatelepítettük a szőcei láprétre. Pályázati támogatás segítségével két helyszínen végeztünk ürgetelepítést. A haris érdekében négy helyszínen kezdeményeztük a gyepgazdálkodás korlátozását és biztosítottuk a sikeres költést. A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontunkban 50 madárfaj 357 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 169 madár repatriálására került sor.

Saját vagyionkezelésű területeink alkalmazkodó természetvédelmi kezelésének részeként elkészítettük az erdőkezelési koncepciónkát, amely a 2100 ha-nyi erdőnk minden egyes erdőrészletének esetében meghatározza kezelésük célját és legfőbb irányelveit. Gyepterületeinkre részletes kezelési tervet készítettünk és elindítottunk egy monitorozási programot, amely a kezeléseket növényzetre és rovarokra gyakorolt hatásának nyomonkövetését teszi lehetővé.

Természetvédelmi Őrszolgálatunk gondoskodott a természeti értékek megóvásáról és az igazgatóság vagyonának védelméről. Feladatait 3 tájegységben, 10 fővel látta el, munkájukat pedig további 21 polgári természetőr segítette. Közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatalóság

tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők vagyonvédelme érdekében.

2016-ban is megrendeztük az Őrségi Tökfesztivált, az Őrségi Lepkekalandot és a Miénk itt a rét! nevű rendezvényünket, amelyekkel összesen közel 7000 főt értünk el. Az igazgatóság által működtetett Tourinform Őrség 7.536 főt szolgált ki 2016-ban, melynek teljesítményét A Magyar Turizmus Zrt. 100%-osra minősítette. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontot kiállításokkal, előadásokkal (329 fő) együtt 7.865 fő, a Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttest 25.976 fő, a Sághegyi Múzeumot 783 fő, a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontot 5.960 fő, a szőcei Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza) pedig 4.327 fő látogatta meg. A 2016-os esztendőben 3.339 fő vett részt szakvezetéseinken, garantált túráinkon pedig 1.202 fő vett részt. Igazgatóságunk 500 példányban megjelentette az Őrségi Nemzeti Park I. és az Őrségi Nemzeti Park II. című könyvet.

Működésünk során folyamatos létszámihiánnyal küzdöttünk, de ezt valamelyest ellensúlyozni tudtuk a közfoglalkoztatási program segítségével. A program keretében havonta változó létszámmal átlagosan 52 főt foglalkoztattunk, amely a teljes dolgozói létszám felét teszi ki. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték.

2. Személyi állomány

Igazgatóságunk engedélyezett létszáma 2016-ben 62 fő volt, melyből 24 fő kormánytisztviselő, 26 fő pedig Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállaló, 2 álláshely nem volt az év során betöltve. Az átlagos statisztikai állományi létszám 92 fő volt, melyből 31 fő közfoglalkoztatott. Elsősorban a területkezelésben, illetve az erdőgazdálkodásban volna szükség további munkaerőre. Több ízben hirdettünk meg álláshelyeket ezekre a területekre, azonban a lovasz, állatgondozó, traktoros munkakörökre nem találtunk ez idáig alkalmas munkatársat.

A munkatársaink iskolai végzettségét az alábbi táblázat foglalja össze:

	Iskolai végzettség			
	Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Összesen
Kormánytisztviselő	0	1	23	24
Ügykezelő	0	0	0	0
Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó	5	21	10	36
Összesen	5	22	33	60

A Kormánytisztviselők jogállásáról szóló törvénnyel összefüggő köztisztviselői alapvizsga, illetve szakvizsga követelményének minden érintett eleget tett.

Az Igazgatóságnál 32 fő rendelkezik nyelvvizsgával az alábbiak szerint:

Nyelv	Típus	Fő
orosz közép	“C” típus	1
német közép	“C” típus	11
angol közép	“C” típus	16
angol közép	“A” típus	1
angol alap	“C” típus	1
angol alap	“B” típus	1
német alap	“C” típus	4
német felső	“C” típus	1
francia felső	“C” típus	1
angol felső	“C” típus	1

Az év folyamán felmerülő munkaerőhiány problémáinkon az előző évekhez hasonlóan enyhített a közmunkaprogram. 2016. év folyamán két programot bonyolítottunk a Vas Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjával közösen. A résztvevőket végzettségüknek megfelelően foglalkoztattuk Igazgatóságunk minden osztályán.

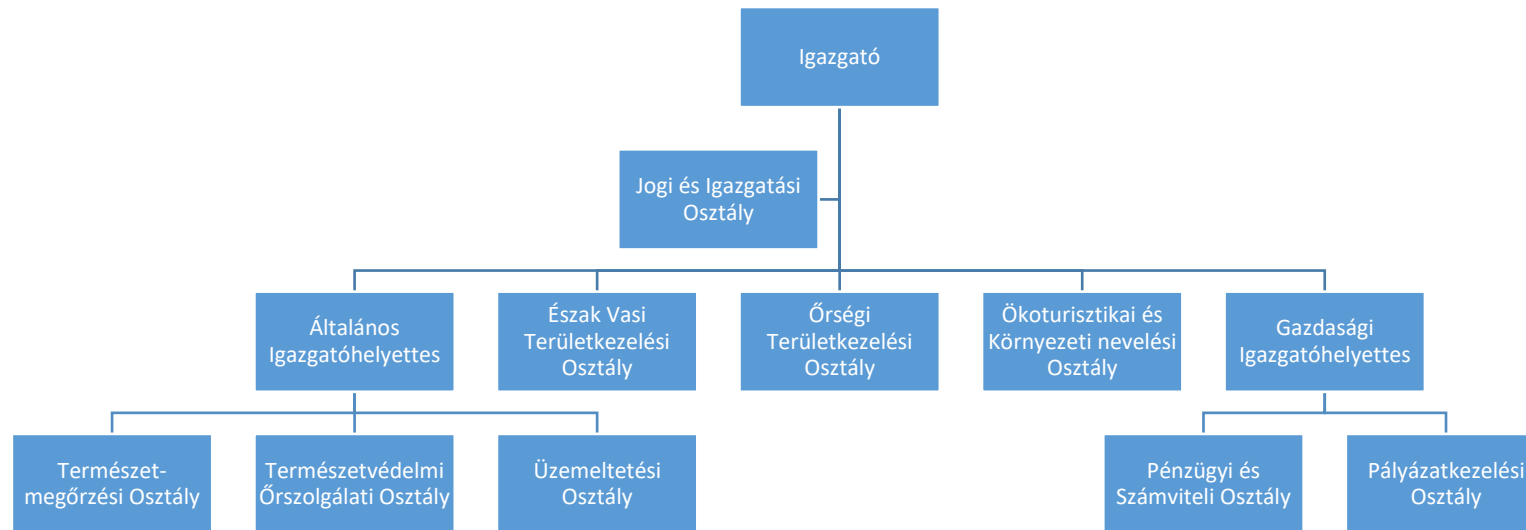
A 2015. évi közfoglalkoztatás áthúzódott 2016. év első két hónapjába, az érintett közfoglalkoztatottak száma 43 fő volt.

A 2016 évi országos közfoglalkoztatási program 2016.03.01-2017.02.28. időszakban valósult meg, a programban érintett közfoglalkoztatottak száma 43 fő volt.

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma

1. A nemzeti park igazgatóságok részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők - teljes munkaidőben	1
1.2. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.3. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	3
1.4. Kormánytisztviselők - részmunkaidőben	2
1.5. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.6. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	4
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	43
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	59
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	68
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	72
3.4. Egyéb	88

2.1. ábra: szervezeti diagram

3. Oltalom alatt álló természeti területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek

Az igazgatóság működési területe 334.933 ha. Országos jelentőségű védett természeti területek közül egy nemzeti park, az Őrségi, két tájvédelmi körzet, a Kőszegi és a Ság-hegyi, valamint hét természetvédelmi terület található a működési területen.

Az Igazgatóság működési területén egy védelemre tervezett terület van. A Csörnóc-menti Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának előkészítése 1992-től folyik. Az előkészítés lezárult, rendelet-tervezete már elkészült, de kihirdetésére még nem került sor. A 6147 ha-os területből 11% szántó, 31% gyeplő, 48% erdő és 10% művelésből kivett terület.

A tervezett Tájvédelmi Körzet 21%-a fokozottan védett. A Vasi Hegyhát és a Rába, Csörnóc árterének eltérő edafikus tényezőinek köszönhetően változatos élőhelyeket és életközösségeket találunk a TK területén, az erdők fajdiverzitása magas, kiemelt természetvédelmi jelentőségük van a legnagyobb faji sokféleséggel jellemezhető láprétegeknek.

A területen előforduló védett növények: a pajzstok (*Peltaria alliacea*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a tavaszi tözike (*Leucojum vernalis*), a kisvirágú hunyor (*Helleborus dumetorum*), az óriás zsurló (*Equisetum telmateia*) és a téli zsurló (*Equisetum hyemale*). A hegyháti erdők különlegességei a tőzegmohás lapok. Tizennégy tőzegmoha faj előfordulását - köztük néhány ritka fajtát pl. *Sphagnum compactum*, *Sphagnum plumosum* - sikerült a területről kimutatni.

A Rába és a Csörnóc halfaunájának (40 faj), az erdők és a rétek kétélű- (13 faj), valamint madárfaunájának (169) fajgazdagsága kiemelkedő. A gerincesek közül számottevő annak a 18 madárfajnak az előfordulása, amely a Bonni vagy a Berni Egyezmény által is védett faj.

Az Igazgatóság működési területén három védelemre tervezett földtani alapszelvény van, a Kőszeg Szabó-hegyi szerpentin, a Kőszeg Hideg-völgy és a Felsőcsatári kőfejtő. A védetté nyilvánítási eljárás előkészítése jelenleg is zajlik, melynek során elkészült a megalapozó dokumentáció és a részletes kezelési terv első változata, valamint a területek lehatárolásai és azok térképi megjelenítése. 2015-ben 7 helyszínen történt meg a védelemre érdemes földtani alapszelvények, valamint ásvány- és ősmaradvány lelőhelyek felmérése és kezelési tervének előkészítése, valamint két további helyszínen a helyszíni beazonosítása és dokumentálása.

3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek

Az Igazgatóság működési területén 115 ex lege lappal található. 2015-ben befejeztük az ex lege lappok szisztematikus felmérését és ellenőrzését, amelyből kiderült, hogy a korábban kijelölt lappok jelentős része ma már nem felel meg a kritériumoknak, mivel például felszántották vagy kiszáradt. 2016-ban a felmérések alapján összesen 75 lapot választottunk ki, amelyek megfelelnek a kritériumoknak és megkezdjük az egyeztetést lehatárolásukról a természetvédelmi hatósággal. 2016-ban a természetvédelmi hatóság nem végzett lehatárolást egyetlen ex lege lappal kapcsolatban sem.

Védett természeti emlékek közül Igazgatóságunk működési területén 96 forrás, 3 kunhalom és

60 földvár található. A kunhalmok közül 2011-ben kettő került be a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerébe tájképi elemként megőrzendő objektumként a MePAR-ba. Ettől az évtől kezdődően az ellenőrzések már kiterjednek a kunhalmok megőrzésére is.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek

A barlangok tekintetében illetékességi területünkön a Kőszegi-hegységet kell kiemelni. A barlangok felszíni védőövezetének kijelölése megtörtént 2009-ben, KvVM rendelet formájában. A területünkön található 41 barlang természetvédelmi helyzetében 2015. évben nem állt be változás.

3.1.4 Natura 2000 területek

Az Igazgatóság működési területén 1 különleges madárvédelmi terület, 2 különleges természetmegőrzési terület és 12 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület található.

A Natura 2000 területek hatósági táblákkal való ellátását és azok karbantartását az igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálat fokozatosan végzi. Tárgyévben összesen 8 db tábla cseréjére került sor Natura 2000 területeken. Futó projektjeink közül egy, Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása című kifejezetten a Natura 2000 területekre irányul, az előkészítés alatt álló projektek közül pedig szintén egy, a Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegyalján című célozza meg a Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét különleges természetmegőrzési terület élőhelyeinek fejlesztését.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

Az Igazgatóság működési területén egy nemzetközi jelentőségű vizes élőhely található, a Rába-völgy Ramsari terület. 2006. szeptember 29-én került fel a 10.961 ha-nyi területű, az 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9. sz.-ú Ramsari kritériumoknak megfelelő, 120 km-nyi folyószakasz és az azt ölelő terület a Ramsari Területek Listájára.

3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei

Az Igazgatóság működési területén található földtani alapszelvények közül a Hermann Ottó szikla, a Borospincék völgyfője, a velemi Szépkilátó, a Cáki kőbánya és a Zsidó-réti kőfejtő a Kőszegi Tájvédelmi Körzet részét képezi. Véglegesítettük a fenti alapszelvényekhez tartozó dokumentációt és lefolytattuk a nyilvános társadalmi vitát a hozzájuk tartozó természetvédelmi kezelési tervekről. Az elkészült dokumentációt felterjesztettük a Földművelésügyi Minisztérium illetékes főosztályához. Emellett a Felsőcsatári kőfejtő földtani alapszelvény természeti emlék, a Hosszúperesztegi homokbánya földtani alapszelvény természeti emlék, a Kissomlyó földtani alapszelvény természeti emlék és a Kőszegi Hideg-völgy földtani alapszelvény természeti emlék védetté nyilvánítása van folyamatban.

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

A saját vagyionkezelésű területet 2016-ban 632 hektárral tudtuk növelni. Ebből 615 ha adásvételi szerződéssel kerültek a Magyar Állam tulajdonába, kisajátítási eljárást 23 ingatlan esetében indítottunk 16 ha területen. 2016. év utolsó negyedében értesültünk arról, hogy 270

MFT földvásárlási keretösszeget kap Igazgatóságunk. Ennek a keretösszegnek a felhasználásáról 2017. május végéig kell elszámolnunk. Az ügyintézésben az Üzemeltetési Osztály, a Pénzügyi és Számviteli Osztály és a Természetvédelmi Őrszolgálat is részt vesz. A saját kezelésű területek arányának növelése továbbra is feltétlenül szükséges a természetvédelmi célok megvalósítása, valamint a védett területeken az érdekellentétek csökkentése érdekében is. A térségben jelentős az elhanyagolt, a degradálódás útjára lépett gyepterületek aránya, amelyek helyreállítását magántulajdonosaik várhatóan nem fogják tudni felvállalni.

3.3 Saját vagyonekezelésű területek

Igazgatóságunk vagyonekezelésében a többi nemzeti park igazgatóságához viszonyítva kevés, mindösszesen 5.320 ha terület van. Saját területeinken belül a többi igazgatóságához viszonyítva kiemelkedően magas (93%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. Saját területeink jelentős része gyepe (1.190 ha) és erdő művelési ágban van (2.655 ha). Kezelésük fő célja az élőhelyek védett természeti értékeinek megőrzése. Igazgatóságunk 1017 ha szántó művelési ágú területen is vagyonekezelő. A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepeként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Problémát okoz, hogy mind a gyepe, mind pedig az erdőterületek birtokszerkezet elaprózott. Az erdők nagy részét a határsávban található erdők teszik ki, ami egy 20-50 m széles hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent

a) Rét, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket, vagy visszagyepesedett szántókat vásároltunk a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény előírásainak megfelelően. A gyepe művelési ágú területek jelentős részben degradált, elgyomosodott, gyakran becserjésedett állapotban kerültek át igazgatóságunk vagyonekezelésébe. Ezek legnagyobb részét helyreállítottuk és kaszálhatóvá tettük. A területek egy részét az igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli, másik részének kaszálását és a széna betakarítását külső vállalkozóval végezteti. 229 hektár gyepepet szigorú természetvédelmi előírások mellett haszonbérbe adtunk.

b) Erdő:

Az Igazgatóság működési területén 2.140 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 932 ha állami erdőterületet kezel. 2016 évben 8 ha-on pótlást végeztük el. Ápolásokat 17 hektár területen folytattunk, közmunkaprogramban. Pro Silva elveken alapuló nevelővágásokat végeztünk 14 ha-on 251 m³ faanyag kitermelésével.

c) Nádas:

Vagyonekezelésünkben nincs nádas.

d) Szántó:

Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül 508 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás, és az alomszükséglet megtermelésének érdekében. 2016 őszén 63 ha kaszálót telepítettünk.

Szántóföldi kultúráink:

Kultúra	Terület (ha)	Hozam (q)	Termésátlag (q/ha)
Őszi és tavaszi búza	112,64	3947,6	35,05
Tritikálé	27,59	1074,2	38,93
Zab szemes	44,93	1255,2	27,94
Silókukorica	21,56	5740	266,23
Fehérhere	28,64	974	34,0
Szarvaskerep	5,60	156	27,9
Takarmányfű	151,61	3.714	24,50
Vöröshere	12,10	448	37,02
Pihentett terület	102,86	0	0

Szalma szükségletünket saját területről biztosítottuk.

Szalmabálázás: 1.434 q

Trágyázás:

Okszerű és környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást folytatunk, a gazdaságunkban keletkező trágyát szántóföldi növénytermesztésünkben használjuk fel.

Trágyázás (279 q/ha x 74,15 ha):	20.670 q
Összesen:	20.670 q

A gazdálkodásunk során, tekintettel talajaink sovány termőképességére (9-13 AK/ha), műtrágyát is használunk a kalászos gabonák és a silókukorica termesztése során. Területeinken műtrágyahasználat nélkül nem tudnánk eredményesen előállítani a terményeinket. Jelen gazdasági helyzetben (nincs AKG és őshonos támogatás, kompenzáció minimális) nem engedhetjük meg magunknak, hogy a piaci ár felett termeljünk, vagy a piacról vásároljuk meg a terményeket.

Kijuttatott műtrágya:

Műtrágya féleség	Műtrágya mennyiség (t)	Érintett terület (ha)
N-27	40,36	206,72
NPK 8-12-25	2,24	11,2
NPK 8-24-24	25,7	102,8

Őszi munkák:

Kaszálókeverék telepítés	62,59 ha
Tritikálé:	22,80 ha
Őszi búza:	20,75 ha
Őszi vetés összesen:	106,14 ha
Őszi mélyszántás:	127,69 ha

3.4 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek

Igazgatóságunk működési területén nem tervezzük egyetlen mesterséges üreg védetté nyilvánítását sem.

3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.5.1 Országos Ökológiai Hálózat

Az Országos Ökológiai Hálózat felöleli a védett és a Natura 2000 területeket, valamint tartalmazza a jelentősebb természeti területeket is. Összesen 77.750 ha magterülettel, 36.865 ha puffer területtel és 3.582 ha ökológiai folyosóval rendelkezik.

A 2012-es év folyamán megtörtént az ökológiai hálózat felülvizsgálata. A módosító javaslat szerint a magterület 68.305 ha, ökológiai folyosó 38.554 ha, puffer terület 12.582 ha kiterjedésűre változik. A módosítások során az ésszerűség elvét követve az állattartó- és iparterületek, roncsterületek, nagy kiterjedésű szántók, beépítésre szánt területek kikerültek az ökológiai hálózatból, valamint az indokolatlanul magterületi besorolású területek alacsonyabb besorolású kategóriába kerültek. 2016-ban az ökológiai hálózatban változás nem állt be.

3.5.2 Erdőrezervátumok

Az Igazgatóság működési területén összesen négy erdőrezervátum található. A Szalafői, a Szabó-völgyi és a Pap-erdői Erdőrezervátum az Őrségi Nemzeti Park, a Hosszú-völgyi pedig a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén található.

Pap-erdő (54) ER

A rezervátum az Őrségi NP legnagyobb fokozottan védett erdőtömbjében található: az ún. szakonyfalusi erdőtömbben. A Szakonyfalu 27-es tag egy állami tulajdonú erdősziget, zárvány a környékbeli magánerdők közepén. A védőzóna néhány részlete magántulajdon.

A rezervátumban a potenciális vegetáció az acidofil bükkös, (acidofil) gyertyános-kocsánytalan tölgyes, völgyekben a gyertyános-kocsányos tölgyes lehetett, a dombháton, gerinceken a lomelegyes erdeifenyves. A völgyekben égerliget a jellemző társulás, sőt éppen a rezervátum magterülete a Vendvidék egyik égerlápja. Az erdeifenyvesek túavarját a vastag mohával együtt alomként gyűjtötték a II. világháborúig, ezzel is tovább savanyítva az egyébként is savanyú feltalajt. Az avargyűjtés, legeltetés megszűntével az erdeifenyvesek feltalaja gyors javulásnak indul, a humuszképződéssel a lombos fafajok létfeltételei is javulnak, egyre erősebben újulnak is, főleg a bükk. Az erdeifenyvesek szukcessziója igen gyors (néhány évtized alatt is szemmel látható), és mindig az ellombosodás irányában hat. A területre jellemzők az erősen átalakított, kevésbé jellegzetes erdők, homogén szerkezettel, jelentős fenyőeleggyel.

A rezervátumban vagy közvetlen környezetében botanikai ritkaságként tőzegmohák (*Sphagnum spp.*), lapos korpafű (*Lycopodium complanatum*), kígyózó korpafű (*Lycopodium annotinum*) és kapsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), erdei bordapáfrány (*Blechnum spicant*), hegyi páfrány (*Oreopteris limbosperma*), zöldvirágú körtike (*Pyrola chlorantha*), ernyős körtike (*Chimaphila umbellata*), egyvirágú körtike (*Moneses uniflora*), kislevelű körtike (*Pyrola minor*) és kereklevelű körtike (*Pyrola rotundifolia*), vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*), havasi éger (*Alnus viridis*) található meg. Az állatvilágból érdemes kiemelni a hollót (*Corvus corax*), feketeharkályt (*Dryocopus martius*), a fenyves cinegét (*Periparus ater*), búbos cinegét (*Parus cristatus*), királyka fajokat (*Regulus spp.*). Az alpesi gőtének (*Triturus alpestris*) több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) is rendszeresen előkerül.

Magterület: Szakonyfalu: 27/C, 27/D, 27/F, 27/G, 27/H, 69/B

Összesen: 20,4 ha

Védőzóna: Szakonyfalu 27/A, 27/B, 27/E, 69/C, 69/D, 67/A, 67/, 67/C, 71/D

Összesen: 21,8 ha

Erdőrezervátum összterülete: 42,2 ha

Szabó-völgy (52) ER

A rezervátum Felsőszölnök község külterületének nyugati végén helyezkedik el. Az ER közvetlenül a magyar-osztrák-szlovén hármashatárnál fekszik, ÉNY és DNY irányban az országhatárral közvetlenül szomszédos, nyugati sarka maga a „Hármashatár“, mely egyben hazánk legnyugatibb pontja is. Az erdőrezervátum állami területen van.

Az ER az országhatár és a Halál-völgy közti területen található, lényegében két nagyobb gerincet és három völgyet tartalmaz. A magterület két gerinc között lévő domboldalakat és a középső völgyet foglalja el. 3 kisebb tisztás is a magterületbe esik. A rezervátum tengerszint feletti magassága 300-390 m.

A potenciális vegetáció a mezofil bükkös lehetett, a dombháton, gerinceken a lombelegyes erdefenyves vagy acidofil bükkös. A völgyekben égerliget a jellemző, mely a kiszélesedő, pangó vizű részeken és a forrásos helyek környékén láposodó jelleget mutat. Kifejezetten tájidegen fajok kis területet leszámítva nem találhatók az ER területén. Csak a nyugati határszélre jellemző erdőállományok, kezelt gazdasági erdők találhatók itt, jelentős mértékű fenyőtelepítésekkel.

Az ER és közvetlen környéke erdeinek ritka, védett fajai a farkasboroszlán (*Daphne mezereum*) viszonylag szép számmal, zalai bükköny (*Vicia oroboides*), fehér acsalapu (*Petasites albus*), fehér zászpa (*Veratrum album*), hegyi páfrány, buglyos páfrány (*Phegopteris connectilis*), szálkás (*Dryopteris carthusiana*) és széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*), bordapáfrány, havasi éger, kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*), kereklevelű körtike. Helyi viszonylatban ritkának számít a fürtös bodza (*Sambucus racemosa*). Az állatvilágból érdemes kiemelni a felbukkanó feketególyát (*Ciconia nigra*), a gyakoribb hollót, feketeharkályt, a fenyves cinegét, búbos cinegét, királyka fajokat. Az alpesi götének több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, ritkán a foltos szalamandra is előkerül.

Magterület: Felsőszölnök, 1/E, 1/F, 1/TI1, 1/TI2, 2/E, 2/TI1

Összesen: 26,9 ha

Védőzóna: Felsőszölnök 2/D, 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/G, 1/H, 2/A, 2/B, 2/C, 2/F

Összesen: 39,1 ha

Erdőrezervátum összterülete: 66 ha

Szalfő (53) ER

A 13,2 ha-os erdőfolt „Őserdő” néven az Őrségi Nemzeti Park egyik fokozottan védett területe, Szalfő község nyugati határában helyezkedik el.

A terület legjellemzőbb erdőtársulásai a kavicshátaikat borító elegyes- vagy elegyetlen erdefenyvesek. Az elmúlt évtizedekben igen jelentős természetes fajokcsere történt, ennek dinamikája - egy korábbi részletes felmérés következtében - jól tanulmányozható. A volt pionír állományok jellegzetes növényei a boróka (*Juniperus communis*), a szőrösnýr (*Betula pubescens*), a kutyabenge (*Frangula alnus*). Lágyszárú szintjük is számos jellemző fajnak ad otthont. A változatos mohapárnák között korpafüvekkel találkozunk, de megtalálható a vörös- és fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*) és valamennyi körtike fajunk. Az erdőszegélyek, melyek nyers talajfelszín kedvelő törpecserjéi a henye boroszlán (*Daphne cneorum*), valamint a csarab (*Calluna vulgaris*). Állatvilága is változatos, gyakran találkozunk méter magasságú hangyabolyokkal. A fatörzseken láthatunk szarvasbogarokat (*Lucanus cervus*), az erdei pocsolyákban pettyes götékkal (*Lissotriton vulgaris*) és alpesi götékkal, sárgahasú unkával

(*Bombina variegata*) találkozhatunk. A madarak közül gyakoriak magashegységi, illetve északabbi elterjedésű fajok, melyek költenek is a területen, pl. sárgafejű- és tüzesfejű királyka, a süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) vagy a keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*).

Magterület: Szalafő 13 B, 13 I, 13 TI1

Összesen: 13,2 ha

Védőzóna: Erdőrészletek:

Szalafő 11 L, 11 TI2, 12 H, 12 I, 12 TI2, 13 A, 13 B, 13 C, 13 D, 13 F, 13 G, 13 H, 13 I, 13 J, 13 K, 13 L, 13 TI1, 13 TI2, 14 A, 14 B, 14 C, 14 D, 14 TI1, 71 B

Összesen: 81,5 ha

Erdőrezervátum összterülete: 94,7 ha

Hosszú-völgy (51) ER

Az erdőrezervátum a Kőszegi-hegységben, a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben helyezkedik el, Velem község határában.

A hegyvidék uralkodó erdőtípusai a mézskerülő tölgyesek és bükkösök, a luc- és erdeifenyvesek, továbbá a hegyvidéki égerligetek. A határ mentén, erdőszegélyeken nyíres-csarabosok húzódnak. Növénytanilag értéke a farkasboroszlán, valamint az illatos virágú erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*). Szegélyükön fecsketarjánics (*Gentiana asclepiadea*) virít és a magashegységekben gyakori fürtös bodza található. Állattani értékei a gyakori nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) és zöld küllő (*Picus viridis*) mellett a bükkerdőkben fekete harkály. A lábon száradt, facsonkokkal és kidőlt fatörzsekkel tarkított bükkösökben a fokozottan védett fehérhátú harkály (*Dendrocopos leucotos*) is előfordul. A patakok szurdokaiban, vörösbegyek (*Erithacus rubecula*) és barátságosáták (*Sylvia atricapilla*), a fenyvesekben búbos cinege költ.

Az erdőrezervátumban leginkább a Kőszegi-hegységre jellemző fenyőelegyes bükkösök találhatók, amelyek helyi viszonylatban átlagos állapotúak. A korábbi vágásos gazdálkodás eredményeként faállomány szerkezetük meglehetősen egyöntetű. A területen különleges élőhely: sziklai erdeifenyves is található.

Magterület: Velem 16 B, 18 A, 18 B, 18 C

Összesen: 38,4 ha

Védőzóna: Velem 11 A, 11 B, 11 D, 15 A, 15 B, 17 A, 19 A, 19 B, 19 C, 22 A, 22 B

Összesen: 107,3 ha

Erdőrezervátum összterülete: 145,7 ha

3.6 Magas Természeti Értékű Területek

A korábbi Őrség-Vendvidék ÉTT területét 2009-ben sikerült az Őrségi Nemzeti Park szinte egészére kiterjeszteni. Az Őrség-Vendvidék MTÉT területe így 18.379 ha, amiből 11.591 ha tartozik a támogatható területek közé. Sajnos a gazdák a lehetőséget nem igazán használják ki, a jelenlegi ciklusban is csak 16 résztvevője van a programnak. 2013-ban kezdődött a program felülvizsgálata. Ennek során valamelyest módosítottuk az MTÉT területét, mivel kikerültek belőle a tisztán erdőket vagy nagyüzemi szántókat tartalmazó blokkok, valamint bekerültek a korábban adminisztratív okokból kimaradt blokkok és egy nagyobb tömb, amely értékes kisparcellás extenzív szántókat tartalmaz. A felülvizsgálat eredményeként az MTÉT területe közel 3.000 ha-ral csökkent (18.209 → 15.548), ugyanakkor a támogatható terület szinte változatlan maradt (10.752 → 10.920). Igazgatóságunk részt vett az Agrár-környezetgazdálkodási Program előírásomagjainak kidolgozásában. Ennek eredményeként a

gazdák három gyepes és két szántós csomag közül választhatnak. Az előírások kidolgozásába a helyi gazdákat is bevontuk és igyekeztünk azokat olyan módon kialakítani, hogy számukra is elfogadható legyen. Igazgatóságunk javaslatára a nappali lepkék élőhelyének védelme érdekében új előírás csomag jelent meg. Az előírások kedvező alakulása és a támogatási rendszer rugalmasságának növelése ellenére is drasztikusan lecsökkent a program népszerűsége. A túlzott bürokrácia és a sokszor igazságtalannak érzékelt ellenőrzések miatt a gazdák elfordultak az agrár-környezetgazdálkodási támogatási rendszertől. 2016-ra kevesebb mint felére csökkent a résztvevő gazdák száma és a programba bevitt területek kiterjedési is az előző ötéves periódushoz képest.

3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai

Működési terület (ha)	334 933
------------------------------	----------------

Védettségi kategória	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	44 048	3 502	0	1	15
Tájvédelmi Körzet	2	4 608	417	0	1	5 324
Természetvédelmi Terület	7	225	0	0	0	0
Természeti emlék	0	0	0	0	0	0
Védelemre tervezett földtani alapszelvények						
Védelemre tervezett földtani képződmények						
Összesen	10	48 881	3 920	0	2	5 393

Natura 2000 területek

Madárvédelmi terület*	1	45 694	3 084	0	0	0
Természetmegőrzési terület*	14	66 448	3 501	0	0	0

Nemzetközi jelentőségű területek

Ramsari	1	9 630	21	0	0	0
---------	---	-------	----	---	---	---

Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdő-rezervátum	4	355	238	0	0	0
Nemzeti Ökológiai Hálózat	1	118 197	3 679	0	0	0

*A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Jeli arborétum TT	76/TT/60	75,3334	0
Kámoni arborétum TT	20/TT/50	25,0597	0
Körmendi Várkert TT	68/TT/58	37,7663	0
Kőszegi Tájvédelmi Körzet	170/TK/80	4370,669	389,51
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	254/TT/93	3,805	3,805
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	209/TT/89	58,0258	0
Őrségi Nemzeti Park	296/NP/02	44048,27	3064,199
Ság-hegyi Tájvédelmi Körzet	110/TK/75	238,2288	25,411
Sárvári arborétum TT	39/TT/52	9,2	0
Szelestei arborétum TT	43/TT/52	15,3548	0

3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai

Név	Védelemre tervezett terület típusa (bővítés/egyedi)	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)	Védetté nyilvánítás állapota
Csörnök-menti TK	egyedi	6147	1330	kihirdetésre vár

3.4. táblázat: Ex lege védett természeti területek adatai

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Lápok	15	72,56	100	928,01
Szikes tavak	0	0	0	0
Kunhalmok	0	0	3	0,16
Földvárak	5	1,81	56	26,9
Források	0	--	96	--
Víznyelők	0	0	0	0

3.5. táblázat: Natura 2000 területek

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON10001	Őrség KMT	45694	<i>Alcedo atthis, Caprimulgus europaeus, Ciconia ciconia, Ciconia nigra, Crex crex, Dendrocopos medius, Dendrocopos syriacus, Dryocopus martius, Ficedula albicollis, Haliaeetus albicilla, Ixobrychus minutus, Lanius collurio, Milvus migrans, Pernis apivorus, Picus canus, Porzana parva, Sylvia nisoria, Lullula arborea, Actitis hypoleucos, Columba oenas, Otus scops, Riparia riparia, Motacilla cinerea, Remiz pendulinus</i>			80
HUON20001	Ság-hegy	238	<i>Lucanus cervus, Cerambyx cerdo</i>		6110, 6240, 9180, 91H0	100
HUON20002	Kőszegi-hegység	4120	<i>Bombina variegata, Cerambyx cerdo, Maculinea nausithous, Maculinea teleius, Austropotamobius torrentium, Lucanus cervus, Barbastella barbastellus, Myotis emarginatus, Rhinolophus hipposideros, Myotis myotis</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6520, 9110, 9130, 91G0, 91E0, 6410, 6510, 9180, 6210	100
HUON20003	Ablánc-patak völgye	1465	<i>Bombina bombina, Triturus dobrogicus, Misgurnus fossilis, Maculinea teleius, Cerambyx cerdo, Ophiogomphus cecilia, Lycaena dispar, Lucanus cervus, Unio crassus, Barbastella barbastellus, Myotis bechsteini</i>		6520, 6440, 6510, 91G0, 9130, 9180, 91E0	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20005	Váti gyakorlótér	596	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Eriogaster catax</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		6510, 3130, 91M0, 91E0	0
HUON20006	Pinka	486	<i>Bombina bombina</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Barbastelle barbastellus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Lutra lutra</i>		91G0, 6430, 6440, 91M0, 6510, 6190, 91E0	0
HUON20007	Köles-tető	385	<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		91M0, 91E0, 91G0	0
HUON20008	Rába és Csörnöc-völgy	12146	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Zingel zingel</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Sabanejewia aurata</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Gymnocephalus schraetzer</i> , <i>Gymnocephalus baloni</i> , <i>Gobio kessleri</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Aspius aspius</i> , <i>Cobitis taenia</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Euphydrias maturna</i> , <i>Coenagrion ornatum</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Theodoxus transversalis</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteini</i> , <i>Lutra lutra</i>		6440, 6510, 3130, 3260, 3270, 91E0, 91G0, 91F0, 6410, 6430	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20009	Ostffyasszonyfa-csőngei legelő	181	<i>Mustela eversmannii</i>		91E0, 6510	0
HUON20011	Kenyeri reptér	698	<i>Eriogaster catax, Lucanus cervus, Cerambyx cerdo, Spermophilus citellus, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6250	0
HUON20012	Kemenessömjéni cserjés legelő	618	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Eriogaster catax, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6210	0
HUON20013	Öregcser	258	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Myotis myotis</i>		91M0, 6210, 40A0, 4030	0
HUON20014	Gércei tufagyűrű és láprét	454	<i>Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6510, 6410, 6240, 7230, 91E0, 8220	0
HUON20018	Őrség KTT	44 165	<i>Bombina bombina, Emys orbicularis, Bombina variegata, Triturus carnifex, Gymnocephalus schraetzer, Sabanejewia aurata, Aspius aspius, Zingel streber, Misgurnus fossilis, Gobio kessleri, Gobio albipinnatus, Eudontomyzon spp., Zingel zingel, Euphydrias aurinia, Colias myrmidone, Callimorpha quadripunctaria, Leucorrhinia pectoralis, Maculinea teleius, Ophiogomphus cecilia, Maculinea nausithous, Cordulegaster heros, Cerambyx cerdo, Euphydrias maturna, Barbastella barbastellus, Myotis myotis, Castor fiber, Lutra lutra, Myotis bechsteini</i>	<i>Eleocharis carniolica</i>	6410, 6440, 6510, 6520, 7140, 9130, 91E0, 6230, 91G0, 4030, 3130, 3150, 3160, 3260, 3270, 6430, 7230, 91F0, 91M0	97

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20020	Gyöngyös-patak és kőszegi Alsórét	337	<i>Bombina variegata</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Lutra lutra</i>		6410, 6510, 91E0	100

3.6. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt/kisajátított terület (ha)	Összes kiterjedése (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	35	1 017	889	87	128	13
Gyep	70	1 190	961	81	229	19
Gyümölcsös	0	1	1	100	0	0
Erdő	523	2 655	2 655	100	0	0
Kivett	3	455	453	99,7	1,6	0,3
Összesen	631	5 320	4 961	93	359	7

3.7. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Borha-völgyi-beomlott táró	Kőszegi TK	37 m	nem	nem jelentős	beomlott
Antarktik-fülke	Kőszegi TK	2,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ara-barlang	Kőszegi TK	6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Árkos-barlang	Kőszegi TK	3,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Arktik-fülke	Kőszegi TK	2,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Bolhás-barlang	Kőszegi TK	8,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Borha-völgyi-tározó (Borza-forrási bánya)	Kőszegi TK	100 m	igen	kiemelkedően jelentős	faráccsal lezárva
Csaba-barlang	Kőszegi TK	4,4 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Csont-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hárs-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hegedús-eresz	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hétszemű-barlang	Kőszegi TK	5,35 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Holler-barlang	Kőszegi TK	6,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hosszú-völgyi-fülke	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kalapos-kői-barlang	Kőszegi TK	30,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Katicás-barlang	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kendig-eresz	Kőszegi TK	2,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kőajtós-barlang	Kőszegi TK	3,02 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Konzerves-barlang	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kurta-völgyi-barlang	Kőszegi TK	7,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kút-melletti-barlang	Kőszegi TK	6,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ledera-fülke	Kőszegi TK	5,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Lena-fülke	Kőszegi TK	3,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lili-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Limax-barlang	Kőszegi TK	13 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lőszeres-barlang	Kőszegi TK	2,9 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyiladék-melletti-barlang	Kőszegi TK	4,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyoszolya-barlang	Kőszegi TK	5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Öreg bánya barlangja	Kőszegi TK	5,7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Pókos-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Seybold-kőfejtői barlang	Kőszegi TK	25 m	igen	nem ismert	nincs lezárva, részben eltömődött, tisztítása és lezárása célszerű lenne
Szalamandrás-barlang	Kőszegi TK	3,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Szent Donát-barlang	Kőszegi TK	13,2 m	nem	nem jelentős	beomlott
Tűzifás-barlang	Kőszegi TK	7,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Vadles-melletti-barlang	Kőszegi TK	3,85 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Velemi cserkésztábor 1. bánya	Kőszegi TK	7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges
Velemi cserkésztábor 2. bánya	Kőszegi TK	45 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor 3. bánya	Kőszegi TK	50 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor kürtő	Kőszegi TK	15 m	nem	nem jelentős	bejárata feltöltődött

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Vid alatti Hosszú-táró	Kőszegi TK	36 m	nem	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Vid alatti Rövid-táró	Kőszegi TK	6,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

a) Legelés és kaszálás hatását összehasonlító kísérlet mocsár- és lápréti élőhelyeken

A természetvédelmi kezelés csak helyben szerzett tapasztalatok tudományos módszerekkel való vizsgálata alapján lehet kellőképpen megalapozott és sikeres, ezért az igazgatóság 2016-tól egy hosszú távú összehasonlító kísérlet elindítását határozta el. A vizsgálat célja, hogy az igazgatóság által, mocsár- és lápréti élőhelyeken legeltetés útján végzett természetvédelmi kezelés hatását növényntani szempontból értékelje. 2016-ban a kísérleti kezelés elindítása és az alapállapot felvételezése történt meg, összehasonlító elemzésekre a későbbiekben lesz mód.

A kísérlet keretében három, egymástól elkülönülő legelő mindegyikén 8 db, 20×20 m kiterjedésű, négyzet alakú mintavételi terület került kijelölésre. A mintavételi területek mindhárom legelőn párokba rendeződnek, úgy mint legeltetett, és legelésből kizárt, 2016-tól kaszálással kezelt területek. A kezelés évente két alkalommal (jellemzően május-június és augusztus-szeptember hónapokban) való legeltetés, illetve az elkerített egységekben kaszálás. A mintavételi területek sarkait az igazgatóság karókkal állandósította, és a legelésből kizárt területeket villanypásztorral vette körbe a legelő állat távoltartása érdekében. A növényntani vizsgálatokat 2016-tól kezdődően minden év májusában (az első növedék hasznosítását megelőzően), a mintavételi területeken belül véletlenszerűen elhelyezett, 6 db 2×2 m-es mintanegyzetben kell elvégezni.

Vizsgált változók: fajszám, Simpson-diverzitás, Shannon-diverzitás, fajösszetétel: Borhidi-féle szociális magartástípusok szerinti (Borhidi 1995) eloszlás

b) Saját vagyonkezelésű erdők állapot-felmérése

2016-ban az igazgatóság vagyonkezelésében lévő erdőterületek jelentős mértékben bővültek. Ugyanakkor az újonnan vásárolt erdőkről kevés adattal rendelkezünk azok állapotával és természeti értékeivel kapcsolatban. A megfelelő kezelés megalapozásához tárgyévben 627 db erdőrészletet mértünk fel, összesen 2372 ha-on. A felmért erdőrészletekben rögzítettük a védett fajok előfordulását, illetve jellemeztük az élőhely állapotát. Minden egyes erdőrészlet esetében rögzítettük a faállománytípust, ÁNÉR élőhelytípust, természetességet, fafajokat, a cserje és lágyszárú szint jellemzőit, mozaikosságának mértékét, korosztályszerkezetét, újulat mennyiségét, odvas fák és holtfa mennyiségét, valamint a veszélyeztető tényezőket. Az állapotuk alapján az erdőrészleteket kezelési kategóriákba soroltuk: érintetlen erdők, élőhely- és fajvédelmi célú erdők, hagyományos erdőhasználatok megőrzésére szolgáló erdők és élőhelyfejlesztésre szoruló erdők.

c) Halátjárók működésének vizsgálata

A Rába-folyón épült halátjárók hatékonyságának vizsgálatát 2015-ben kezdtük el, azzal a céllal, hogy megállapítsuk mely halfajok és milyen méretű egyedek számára biztosítanak ezek a megoldások átjárást. Az idei évben két hallépcsőt vizsgálunk a Rábán, Szentgotthárdon és Csörötneken, valamint egyet a Pinkán, Felsőcsatáron. A felméréseket a tavaszi időszakban végezzük el, eredményeiről ezután tudunk beszámolni.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Mohafajok és mohaközösségek felmérése

Az országos léptékű mohafelméréssel igazgatóságunk bízta meg a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytarát. A kutatási jelentés 2016 nyarán érkezett be igazgatóságunkhoz, amelyből a működési területünket egyedül a *Leucobryum* őrségi/vendvidéki populációinak monitorozása érintette. Az Őrségi Nemzeti Park területe meglehetősen gazdag *Leucobryum* előfordulásokban és nagy populációk is vannak, de a faj nemigen alkot összefüggő, nagy szőnyegetek úgy mint a Zempléni hegységben, ahol ez nem ritka jelenség. Összesen 9 felvételt készítettünk a korábban ismert előfordulások közül 4-nek a környékén (Kétyölgy, Apátistvánfalva, Nádasi fennsík, Fekete-tó). A 9 felvételi négyzetben (kb. 38000 m²) összesen 2702 dm² (kb. 27 m²)-nyi *Leucobryum*-ot találtunk, azaz a vizsgált terület 0,07%-át borítja *Leucobryum*. A felvételek alapján az átlagos *Leucobryum* borítás 10000 m²-re átszámolva 710,6 dm² (7 m²), de meglehetősen nagy eltérés van az egyes minták között (42,6 dm² (0,4 m²) és 1770 dm² (17,7 m²)).

b) Élőhely-térképezés

Az R5x5_113 Kerka-Kerca kvadrát élőhelytérképezését külső vállalkozóval végeztettük. A mintaterület első térképezése 2004-ben történt az ÁNÉR 1997 kategóriarendszer szerint. Az alábbiakban a 2016-ban elvégzett, első újratérképezés eredményit összegezzük. A változások értékelését nagyban megnehezíti, hogy az eltelt 10 év alatt a térképezés kategóriarendszere jelentősen átalakult (lásd: BÖLÖNI et al. 2011): több élőhelytípus új kategóriákba olvadt be (az O11, O12 kategóriákból OA, OB, OC; az R1, R3 kategóriákból RA, RC), míg a meglévők közül többet további kategóriák bevezetésével választottak szét (pl. S4-ből kivált az RDa; OD, OF, U10, U11 bevezetése). Mindemellett az első térképezés erősen elnagyolt és pontatlan volt: a vélhetően változatlan folthatárokat is szinte minden esetben újra kellett rajzolni.

Az újratérképezésből származó állomány foltszám tekintetében a korábbinál jóval nagyobb (2004: 185 db, 2016: 880 db). E mögött a kódrendszer változása mellett az is áll, hogy 2016-ban a területen lévő települések és az azokat körülvevő extenzív szántók élőhelyei külön-külön lehatárolásra kerültek, míg korábban ezek csak néhány nagy foltként kerültek felvételre. Így a mostani térképezés az előzőnél jóval részletesebb, pontosabb. Az előző jelentés sem a foltok természetességét, sem a közösségi jelentőségű élőhelytípusok arányát nem elemezte, utóbbit a felmérés során nem is rögzítette. Az élőhelyek természetessége terén nem kimutathatók a változások. Az élőhelykategóriák változásai és a természetességi értékszámok eltérő alkalmazása ellenére az eltelt 10 év alatti változások vonatkozásában némi összehasonlítás mégis végezhető. Bajánsenyétől északra lévő erdőtömbben az első térképezés óta eltelt időben néhány idős erdőt tarvágással véghasználtak, ma helyükön fiatalos állományok vagy vágásterületek vannak. Ezzel párhuzamosan néhány 2004-ben fiatalosként kategorizált állomány időközben már erdővé növekedett. Néhány gyeperő is az eltelt időben erdőszült, de a kaszálórétek kiterjedése jelentősen nem változott. Megfigyelhető ugyanakkor, hogy a szántóterületek kiterjedése csökken, mivel több szántóra is karácsonyfaültetvényeket telepítettek. Ez jelzi, hogy a térségben egyre kevesebben foglalkoznak szántóföldi növénytermesztéssel és inkább a kevesebb gonddal járó

karácsonyfatermesztésbe vágnak bele. Az ültetvények terjedésének leginkább a kisparcellás szántók estek áldozatul, de két nagy kiterjedésű szántót karácsonyfaültetvényé alakítottak át Bajánsenye határmenti területein. Tovább folytatódott a szőlőhegyeken lévő extenzív szőlők, gyümölcsösök kiterjedésének csökkenése, a felhagyott parcellák egy évtizeden belül képesek beerdősülni.

c) *Védett növényfajok monitorozása*

2016-ban az NBmR keretében 6 faj felmérését végezte el igazgatóságunk. A vizsgált fajok, és felmérésük következtetései az alábbiak:

A kisfészkű aszatot (*Cirsium brachycephalum*) 8 helyszínen mértük fel 2016-ban a Marcal-medencében. Korábbi előfordulási helyeinek szinte mindegyikén megtalálható volt, egyedszáma több helyen nőtt, illetve újabb foltjai is előkerültek. Két helyszínen nem találtuk, egyik esetében a túl magas vízállás lehetett ennek az oka, a másik helyszínt bekerítették, és rajta intenzív legeltetést folytatnak, ami a faj eltűnését eredményezte. Helyenként a nád (*Phragmites australis*) kiszorító hatása miatt kissé megritkult. Az összesen rögzített egyedszám mintegy 17500-ra tehető, ami csaknem kétszerese a 2013-ban rögzítettnek.

Mivel a sűrű csetkáká (*Eleocharis carniolica*) megjelenése időszakos vízállásokhoz kötött, és a nemzeti park területén nagyszámú lelőhelye ismert, állományait három, 2010-ben kijelölt 1x1 km-es mintaterületen mérjük fel. A korábbi adatokkal összevetve látható, hogy a szakonyfalui mintaterületen 1599-ről 1135-re, majd 917-re; az orfalui mintaterületen 861-ről 504-re, majd 474-re esett vissza a faj egyedszáma, míg Magyarföld határában a korábbi 29 egyed egyikét sem találtuk. Az egyedszám-csökkenés háttérében a 2010-hez viszonyítva a 2013-as és 2016-os, lényegesen szárazabb nyári időjárás állhatott, emellett a fajnak élőhelyül szolgáló keréknyomok, csapák, erdei vízállások feltöltődése is tapasztalható. Emellett azonban Szalafő határában, új helyen egy 1250 körülire becsült egyedszámmal jellemezhető állomány került elő, így a sűrű csetkáká 2016-ban felmért 12 állományának összesített egyedszámát mintegy 2650-re becsültük. Ez utóbbi új előfordulás is mutatja, hogy a faj érzékenyen követi új élőhelyeinek kialakulását, és lokális megritkulása nem jelenti feltétlenül az állomány táji léptékű visszaszorulását.

A heverő iszapfű (*Lindera procumbens*) a csapadékviszonyoktól és a művelési módoktól erősen függő növényfaj, ezért előfordulási adatainak sora természetesen jelentős ingadozást mutat. 2016-ban adatait nem a korábbi előfordulási helyein, hanem 10 új helyszínen, jellemzően földutak vízzel telt keréknyomaiban, szántók, nedves gyepek szegélyeiben rögzítettük Csákánydoroszló, Nádasd, Körmend, Molnaszecsőd, Egyházashollós Rába-menti települések határában. A kevéssel több, mint 1000 példány túlnyomó részét (800 egyed) egy körmendi helyszínen találtuk, a legtöbb helyszínen csupán néhány egyed került elő.

A tőzegeper (*Potentilla palustris*) egyetlen szőcei állománya 2004 és 2013 között csökkenést mutatott, az utóbbi években stagnál. A hajtások száma 2004-ben még 300 körüli volt, majd ez a szám előbb 2006-ra, majd 2013-ra újból megfeleződött. 2016-ban mintegy 80 egyedet számoltuk Szócén. Felismerve a fokozottan védett faj veszélyeztetettségét, 2014-től a Szent István Egyetemmel összefogva megkezdtük a faj ex situ szaporítását, melynek eredményeként a szentgotthárd-farkasfai Sásos-tó elnevezésű lápi zsombékosban sikeresen telepítettük meg 4 egyedet.

Az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*) 152 töve virágzott 2016-ban, ami tízszerese az NBmR keretében legutóbb, 2013-ban közölt számnak. A 2004 óta folyó rendszeres monitorozás a faj stabil jelenlétét igazolja, trendek kimutatása azonban nehézkes, hiszen az orchideák évenkénti megjelenése természetes módon erős ingadozást mutat. Megfigyeléseink alapján elmondható, hogy az adriai sallangvirág alkalmazkodott élőhelyének használatához, erdőszeleken, útrézsűkben, gyümölcsfák tövében, ahol a fűnyírás kevésbé éri, minden évben hoz virágot, tölével rózsái pedig számos telken jelen vannak, számuk 400-600 közé tehető. Az igazgatóság munkatársai a területtulajdonosok tájékoztatásával, a fűnyírózás idejének szabályozásával és a korábban gondozatlan telkek megfelelő időben történő kaszálásával igyekeznek az állomány fennmaradását biztosítani.

Az osztrák tarsóka (*Thlaspi goesingense*) állományában az első felmérés óta eltelt idő alatt jelentős fluktuáció tapasztalható. 2016-ban 371 virágzó tövet számoltunk, míg 2013-ban 741-et. Feltehetően az időjárási tényezők (száraz telek) hatására egyes években kevesebb egyed virágzik. Veszélyeztető tényezőként léphet fel a muflon károsítása, de erre az utóbbi években nem volt példa. Az állomány jelenlegi helyzete stabil.

d) Cönológiai monitorozás

Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2016-ban a bozsoki zsidó réten található kékperjés láprét (*Succisio-Molinietum coerulae*) felmérését végeztük el. Összesen 113 faj került a mintákba, az 1x1 m-es mintanegyzetek átlagos fajszáma 21,5 volt. A Simpson diverzitás kerekített értéke 0,77, az effektív fajszám 4,42. Ezek az értékek nem térnek el jelentős mértékben a korábbi évek fajszám és diverzitás mutatóitól. Ugyanakkor a jellemző fajok arányaiban nagyarányú elmozdulás volt tapasztalható. A monitorozandó társulás jellemző domináns faja a közönséges kékperje (*Molinia arundinacea*) és a sudár rozsnok (*Bromus erectus*) aránya megfordult, és utóbbi vált dominánssá, a monitorozandó társulás korábban is ritka karakterfajai megritkultak (őszi vérfű – *Sanguisorba officinalis*, lápi nyúlfarkfű – *Sesleria uliginosa*) vagy egyáltalán nem kerültek elő a mintákból (serevényfűz - *Salix rosmarinifolia*, ördöggharaptafű - *Succisa pratensis*). A kompozicionális változások a megmintázott terület rész szárazodására, a társulás eljellegtelenedésére, átalakulására utalnak.

e) Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozásának keretében 2016-ban Vidéki Róbert egyéni vállalkozó végezte el 10 gyeves és 5 erdei élőhelytípus állapotfelmérését az alábbiak szerint:

3270-9006 Ártéri ruderális magaskórós folyómedernövényzet (Csákánydoroszló, Rába-híd), 4030-9011 Száraz fenyérek, csarabosok (Szakonyfalu, Szakonyfalui erdőtömb), 6210-9002 Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyepek (Bozsok), 6410-9008 Kékperjés láprétek (Bozsok, Kovácsi-rét), 6430-9002 Üde, tápanyaggazdag magaskórósok (Szőcei láprétek, Szőce), 6440-9021 Ártéri mocsárrétek (Zalalövő, Zala-menti rétek), 6510-9014 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Csöngői legelő, Csöngő), 6520-9010 Hegyi kaszálórétek (Apátistvánfalva, Templomdombi rétek), 7140-9001 Tőzegmohás lápok és ingólápok (Kőszeg: Alsó-erdő), 7230-9025 Mészkedvelő üde lár- és sásrétek (Szőcei láprétek, Szőce), 91E0-9006 Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve lárperdők (Telekes), 91F0-9001 Keményfás ligeterdők (Körmend: Dobogó-erdő), 91G0-9023 Pannon gyertyános-tölgyesek (Apátistvánfalva, Navrata), 91M0-9011 Pannon cseres-tölgyesek (Petőmihályfa: Felső-erdő), 9130-9013 Szubmontán és montán bükkösök (Zalalövő).

Mindegyik helyszínen első alkalommal történt adatrögzítés, ezért összehasonlító értékelé-

sükre jelenleg még nincs mód. Több esetben az előzetesen kijelölt mintavételi pont közelében nem volt megtalálható a felméréndő élőhelytípus, ezért új mintavételi helyek kijelölésére volt szükség. A mintavételi helyek többsége (3270-9006, 4030-9011, 6210-9002, 6410-9008, 6440-9021, 6520-9010, 7230-9025, 91E0-9001, 91F0-9001, 9130-9013) „kedvező” minősítést kapott, míg a 6430-9002, 6510-9014, 7140-9001, 91M0-9011 és 91G0-9023 kód-számú mintaterületek „nem kielégítő” kategóriába kerültek.

f) *Nagygomba monitorozás a Szalafői Óserdő Erdőrezervátumban*

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében 2004-től kezdődően folyik a nagy-gombák monitorozása a Szalafői Óserdő Erdőrezervátum területén hároméves ciklusokban, két felmérési ciklus között legalább három év kihagyással. Ennek megfelelően a korábbiakban 2004, 2005, 2006, és 2010, 2011, 2012 években történt tavaszi, nyári és őszi felvételezés. A vizsgálatok fő célja az erdőművelés lomberdők nagygomba-közösségeire gyakorolt hatásának vizsgálata és a gombaközösségek változásainak hosszú távú nyomon követése. A monitorozásból kinyert információk később a természetvédelmi tervezés során hasznosulnak a gyakorlatban. 2016-ban újabb hároméves felmérési ciklust kezdtünk. Az eredményeket összefoglaló jelentés még nem érkezett be, értékelésére a későbbiekben kerül sor.

g) *Nappali lepke monitorozás*

A nappali lepkék monitorozását a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából a Radiola Bt. végezte el. A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) felmérését két-két helyszínen végeztük el. A Szala-réten a becslés szerint a vérfű-hangyaboglárka populációja 138 egyedből áll, a sötétaljú hangyaboglárkáié (*M. nausithous*) pedig 49 egyedből. Mindkét faj esetében jelentős növekedés volt tapasztalható az előző évhez képest. A Csikó-legelőn a felmérés három napja alatt a hangyaboglárkák egyetlen egyede sem került elő, amely feltehetően az élőhely legeltetésével, illetve gyomosodásával hozható összefüggésbe. Nagy tűzlepkéből a vizsgálat ideje alatt a Máli-réten alkalmanként átlagosan 17,3 egyedet számláltunk, ami a 30 hektárra kivetítve 0,58 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A nagyrákosi helyszínen alkalmanként átlagosan 8,7 egyedet számláltunk, ami a 10,2 hektárra kivetítve 0,85 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A megfigyelt egyedszámok mindkét terület esetében több mint kétszeresei az előző évinek. A lápi tarkalepkéből a vizsgálat ideje alatt az apátistvánfalvi Templom-dombon alkalmanként átlagosan 9 egyedet számláltunk, ami az 5 hektárra kivetítve 1,8 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A kétvölgyi Borovnyák-réten alkalmanként átlagosan 0,3 egyedet számláltunk, ami 4,8 hektárra kivetítve 0,06 egyed / ha egyedsűrűséget jelent.

h) *Egyenesszárnyú közösségek monitorozása*

A bozsoki Zsidó-réten a Succiso-Molinietum coeruleae társulásban a fitocönológiai monitorozás mellett az egyenesszárnyú közösségek alakulását is rendszeresen nyomon követjük. A felméréseket Dr. Kenyeres Zoltán folytatja. A korábbi vizsgálatok (2006, 2010, 2012, 2014) során 11, 19, 15, illetve 20 fajt mutattunk a ki a területen. 2016-ban 17 faj került elő. A legnagyobb egyedszámmal a mezofil *Pseudochorthippus parallelus* és *Euthystira brachyptera* került elő. A vertikálisan strukturált, magasabb gyepekhez kötődő fajok közül a nyár első felében főképp az üde gyepekhez kötődő *Roeseliana roeselii* fordult elő magas egyedszámmal, de később a szárazgyepekre jellemző *Bicolorana bicolor* is jelentős részese-
sedést ért el. Szintén a 2016-ban magas egyedszámot elérő fajok közé tartozott az erősen higrofil *Conocephalus discolor*. A további – a fentieknél jóval kisebb egyedszámmal előke-
rült – fajok között találunk üde gyepekhez (*Ruspolia nitidula*, *Chrysochraon dispar*, *Polysarcus denticauda*), erdőszegélyekhez, cserjésekhez (*Tettigonia viridissima*, *Pholidoptera fallax*, *Leptophyes albivittata*), zárt félszáraz gyepekhez (*Stenobothrus*

lineatus, *Decticus verrucivorus*, *Omocestus viridulus*) kötődőket, valamint száraz gyomvegetációban legjellemzőbbeket (*Chorthippus brunneus*, *Chorthippus mollis*) egyaránt. A kimutatott taxonok közül egy szerepel a hazai védett listán (*Polysarcus denticauda*).

i) *Halközösségek monitorozása*

Halközösségek monitorozásával 2016-ban működési területünkön a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság bízott meg szakértőt. Jelentés ezidáig nem érkezett be hozzánk.

j) *Kétéltű-hüllő monitorozás*

A hüllő- és kétéltűfajok felmérését 2016-ban igazgatóságunk megbízásából Dankovics Róbert négy helyszínen, a Kis vadkacsás-tavon, a Hársas-tavon, a Grajka-patak völgyében és a szakonyfalui Cigányrudasban végezte el. Az áprilisi csapadék hiánya miatt a szakonyfalui mintavételi helyen a kétéltűek korábbi években még alkalmas szaporodóhelyeinek jelentős része kiszáradt a peterakást és a lárvák elúszását követően. Az év során ugyan többször újra is töltődtek, de csak néhány víztestben tudtak a sárgahasú unkáknak lárvái átalakulni, az alpesi götte szaporodási időszaka pedig sikertelen volt. A nagyobb vízterek (Hársas-tó, Kis vadkacsás-tó, Sástó) a lárváknak megfelelő élőhelyet biztosított azok átalakulásáig. A felmérés során feltárt legfontosabb veszélyeztető tényezők a szárazodás, a szukcesszió, az idegenhonos állatok (ezüstkárász, aranyhal, koi, törpeharcsa fajok) terjedése, az élőhelyek degradálódása, valamint a túltartott vadállomány (elsősorban a vaddisznó) kártétele, és a Sás-tó esetében a lecsapolás. A nagy létszámú vaddisznó állomány általános természetvédelmi probléma, amely az élő- és szaporodóhelyek tönkretételén túl a kétéltűek predációjával is jelentősen csökkenti azok állományait.

k) *Götte monitorozás*

2016-ban összesen 56 gőtét sikerült fognunk. A Bárkás-tónál két faj, az alpesi tarajos götte (*Triturus carnifex*) és a pettyes götte (*Lissotriton vulgaris*) összesen 11 (Tc:9, Lv:2), Pityerszeren szintén a fenti két faj 27 (Tc: 19, Lv: 6) egyede került elő. A Grajka-völgyben az előző két faj mellett az alpesi gőtét (*Triturus alpestris*) is megtaláltuk az előzetes elvárásoknak megfelelően, a három fajnak összesen 18 egyedét (Tc: 1, Lv: 4, Ta: 13).

l) *Pele monitorozás*

2016-ban a kőszegi Alsó-réten található 22 odú közül 12-ben volt nyoma bármilyen gerinces állat (főleg madár) jelenlétének. Maguk az állatok viszont egyik esetben sem voltak jelen. Teljes bizonyossággal nem tudtunk pelét kimutatni, bár kettőben feltételezni lehetett őket.

m) *Üрге monitorozás*

Egy mintavételi területen (Kenyeri repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2016-ban összesen 27 ürgelyukat találtunk, de magukat az állatokat sajnos nem sikerült megfigyelni a magas növényzet miatt. Ez nagyjából megegyezik a 2014-2015-ös eredménnyel, de lényegesen kevesebb, mint a 2013-as, amikor még 66 lyukat számoltunk a területen. A lyukszám több éve tartó csökkenése a terület nem megfelelő kezelésének köszönhető, mivel 2013-ban nem történt legeltetés, míg 2014-ben és 2015-ben is csak későn (május-júniusban) kezdődött meg. 2016-ban ugyan pozitív irányba alakult a terület kezelése, ennek hatása még nem érzékelhető.

n) *Épületlakó denevérek monitorozása*

2016-ban Zalai Béla és Dr. Illyés Zoltán végezték el az épületlakó denevérek felmérését 11 helyszínen, zömében templomtornyokban. Összesen 366-426 példányt sikerült feljegyezni, nagy részt közönséges denevéreket (*Myotis myotis*). A legtöbb állat együtt (150-170 pd.) a

csákánydoroszlói szociális otthon padlásterében volt megfigyelhető. Három helyszínen csak nyomok utaltak a denevérek jelenlétére. Az előző évek gyakorlatahoz hasonlóan ebben az évben is csupán egy másik faj, a szürke hosszúfűlű denevér (*Plecotus austriacus*) bukkant fel két helyen, összesen 25 példány mennyiségben. Az Őrségi Nemzeti Park területén a felmért denevérállomány stabil képet mutat. Az apátistvánfalvai temlomtoronyból viszont a korábbi években tapasztalt erősebb állomány szinte teljesen eltűnt.

p) *Erdei denevérek monitorozása*

2016-ban egy kisebb, belső-őrségi mintaterületen kezdtük meg az erdei denevérek közösségek monitorozását, amelyet Fehér Csaba végez a megbízásunkból. A késő őszi időszakban a mintavételi helyek kijelölése történt meg, a felméréseket 2017 tavaszán végezzük el.

q) *Kisemlős monitorozás*

A kisemlős közösségek monitorozását bagolyköpetek alapján végeztük. A Gyöngybagoly-védelmi Alapítványt bíztuk meg potenciális gyöngybagoly és kuvik élőhelyeknek számító épületek átnézésével Vas megye keleti részén. Ennek köszönhetően 2016-ban 6 különböző helyről sikerült gyöngybagoly (*Tyto alba*) köpeteket gyűjteni. A saját gyűjtéseinkkel kiegészítve összesen három bagolyfajtól (*Athene noctua*, *Asio otus*, *Tyto alba*) származó 18 minta 1153 köpete került elemzésre, melyet az előző évekhez hasonlóan Dr. Horváth Győző végzett. 21 kisemlős zsákmánykategóriát, 1 rovar- és 2 madártaxont sikerült elkülöníteni. A gyöngybagoly és az erdei fülesbagoly esetében a mezei pocok (*Microtus arvalis*) bizonyult a leggyakoribb zsákmányállatnak. A védett csalitjáró pocok (*Microtus agrestis*) 7, és a szintén védett törpeegér (*Micromys minutus*) 114 példánya is kimutatásra került a vizsgált anyagból.

4.2.1.2 Helyi programok

a) *Saját vagyongazdálkodású gyepek botanikai monitorozása*

A kellően megalapozott természetvédelmi munka alapja a hatékony, folyamatos monitorozási tevékenység. Az igazgatóság 2012-ben a vagyongazdálkodásban levő gyepterületek állapotának követésére hosszú távú megfigyelést indított. A felmérést a Szent István Egyetem hallgatóinak bevonásával végzi az igazgatóság. Ezáltal a hallgatók gyakorlati terepi tapasztalatra tesznek szert, miközben hasznos munkát végeznek.

2016-tól az igazgatóság vagyongazdálkodásában álló gyepterületek állapotfelmérését új módszer szerint végezzük. Az egyszerűsített, „extenzív” adatgyűjtést valamennyi területen elvégezzük, míg a legértékesebb területeken „intenzív”, az élőhely fajösszetételében, diverzitásában bekövetkező változásokat is követő monitorozást indítottunk.

Az „extenzív” monitorozás kifejezetten gyakorlat- és problémaorientált, és a szükséges kezelések meghatározására összpontosít. Ennek során élőhelyfoltként egy 4 fokozatú skálán értékeli a területileg illetékes természetvédelmi őr az adott folt magas aranyvessző általi fertőzöttségét, egyéb gyomfajok arányát, cserjésedés veszélyének mértékét és a korábbiakban megvalósult területhasználat intenzitásának mértékét. Feljegyzi az egyéb veszélyeztető tényezőket és javaslatot tesz a kezelés jövőbeli módjára.

Az „intenzív” monitorozás keretében, 2016-ban 5 kiemelkedően értékes gyepterületen készítettünk 2x2 m-es cönológiai felvételeket. Arra törekedtünk, hogy az adott terület valamennyi jellemző élőhelytípusát reprezentálják a felvételek. A következő évben újabb 5 helyszínen végezzük el ezt a felvételezést, majd évente váltakozva megismételjük őket, így minden mintaterületre két évente jutunk vissza adatgyűjtés céljából.

b) *Saját vagyonkezelésű gyepek nappali lepke közösségeinek monitorozása*

A növényzethez hasonlóan, az általunk kezelt gyepek nappali lepke közösségeinek alakulását is nyomon követjük. A nappali lepkék felmérést ugyanazon a 10 kiemelkedően értékes kaszálóréten végezzük, ahol az intenzív botanikai monitorozást. A felmérést sávmenti számlálással végezzük a Butterfly Conservation által javasolt módszertan alapján, de összesen csak évente hat alkalommal, amelyből 3-3 esik a legfontosabb célfajaink, a hangyaboglárkák és a lápi tarkalepke rajzási időszakára. A 2016-os felmérések során összesen 66 nappali lepkefajt regisztráltunk, köztük számos védett fajjal. Az egyes rétek között azonban jelentős eltérések voltak.

c) *Saját vagyonkezelésű gyepeken megvalósuló kezelések monitorozása*

A szakszerű természetvédelmi kezelési tevékenység elengedhetetlen feltétele a megvalósuló kezelések évről-évre történő dokumentálása. Ez biztosít ugyanis lehetőséget arra, hogy felismerjük és hosszabb távon is értékelni tudjuk a kezelések hatását. Ennek érdekében a 2016-os évben először a természetvédelmi őrszolgálat térinformatikai adatbázisba rendezve rögzítette valamennyi, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében álló gyepterület tárgyévben megvalósuló kezelését. Az adott területeken belül elkülönülő kezelésben részesült területrészeket a felmérők a térinformatikai állományban külön egységként leválasztották, továbbá rögzítették a bűvósávok, kaszálásból, legeltetésből kihagyott területek helyét is. Az esetleges második kezelést külön térinformatikai állományban rögzítették a felmérők.

d) *Kemenesháti szőlőhegyek védett növényeinek állományfelmérése*

Vas megye középső és keleti területrészein előforduló védett növényekről az igazgatóság kevés adattal rendelkezik, ugyanakkor az e területeken található szőlőhegyek – a terepi tapasztalatok szerint – jelentős mennyiségű értéket rejtjenek. Az adatgyűjtéssel a Zöld Zala Természetvédő Egyesületet bíztuk meg. Az eredményeket összefoglaló jelentés még nem érkezett be, értékelésére a későbbiekben kerül sor.

e) *Kis lile és billegető cankó monitorozása a Rábán*

2016-ben folytattuk a 2007-ben elkezdett vízimadár felmérést a Rába folyó Szentgotthárd és Körmend közötti 50 km-es szakaszán. A kis lilének (*Charadrius dubius*) mindössze 7 egyedét figyeltük meg. Még ennél is kisebb számban sikerült a folyó partján költő billegető cankót (*Actitis hypoleucos*) feltérképezni, amelynek 2 egyedét (feltehetően 1 pár) figyeltük meg. Ezek alapján a kis lile állománya stagnál a folyón, viszont a billegető cankóé jelentős csökkenésen ment keresztül az utóbbi években.

f) *Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása*

A ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése ebben az évben a következő fajokra terjedt ki Vas megyében: fekete gólya (*Ciconia nigra*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), haris (*Crex crex*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), uhu (*Bubo bubo*), gyurgyalag (*Merops apiaster*), partifecske (*Riparia riparia*), és vetési varjú (*Corvus frugilegus*).

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): A megyében általunk eddig ismert, és egyben az Őrség különleges madárvédelmi területén belül található négy pár közül sajnos ebben az évben egyik sem költött sikeresen. Csepregen kollégánk, míg Sorkifaludnál civil madarásztaársunk talált egy-egy eddig ismeretlen fészket, ráadásul mind két esetben sikeres volt a pár. Csepregen 2, míg Sorkifaludnál 1 fióka kelt. Ezekkel együtt tehát összesen 6 fekete gólya párról tudunk Vas megyéből.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*): 2016-ban összesen 226 fészket regisztráltunk Vas megyében, az MME önkéntes felmérőinek közreműködésével. Ebből 157 esetben észleltünk költő párokat. 117 fészkelten sikeresen, és összesen 272 kikelt fiókaról tudunk. Sajnos az előző évekhez képest tovább csökkent a megyei állomány.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): Összesen öt lakott revírről van tudomásunk Vas megyében. 2016-ban a kemestaródfai (büksi) pár kivételével mindegyiknél észleltünk költésre utaló jeleket, melyek elsősorban az öreg madarak riasztásában, és a fióka/fiókák hangjelzéseiben nyilvánultak meg. Az ikervári fészekből kettő fiatal biztosan ki is repült.

Haris (*Crex crex*): 2016-ban a harist választották az év madarává. Ebből az alkalomból az egész megyére kiterjedő felmérést végeztünk el az MME civil madarászainak közreműködésével. Megye-szerte összesen 27 hím harist észleltünk, melyből 9 az Őrségi Nemzeti Park határain belül szólt. Az élőhelyek és időpontok alapján feltételezhető, hogy a tényleges revírek száma 13-15 közé tehető. A bejárt foltok jelentős részét kitevő Rába és Csörnök völgyében tapasztalt teljes hiányuk csak némiképp meglepő. 2015-ben sem került elő innen, de a megelőző évekből is csak szórványos adataink vannak. Részben a fő fészkelési szezon elejére eső kaszálások, illetve a haris által kevésbé preferált, legeltetett részek megszaporoedása is okolható mindezt. Az Őrségi Nemzeti Parkban, a faj szempontjából frekvenciált helynek minősíthető, Felsőjánosfához tartozó Zala menti kaszálókön, vagy a Szalafőn található réteken egyetlen alkalommal sem sikerült kimutatnunk a jelenlétét. A 2013-2015 közötti 10-12 revírnek csupán a felét fedeztük fel ebben az évben.

Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*): Vas megyében ismereteink szerint újonnan megtelepedő fajról van szó. A rábapatyi kavicsbányatavakon kb. 10 pár fészkelten, változó mennyiségű fiókával.

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): A rábapatyi kavicsbányatavakon 1 pár nevelt fel sikeresen két fiókat. A gólyatöcshöz hasonlóan Vas megyében újonnan megtelepedő fajról lehet szó.

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*): a Püspökmolnárinál található kavicsbányató-komplexum egyik taván 1 pár, a rábapatyi, jelenleg üzemen kívüli bányatavakon pedig kb. 10 pár fészkelten ebben az évben.

Uhu (*Bubo bubo*): Az eddig ismert négy revírből háromban biztosan jelen voltak a madarak. Kőszegen 3 fióka kelt, Cákra pedig 1 fióka került be a kőszegi madármentő telepre (felerősítése után a begyűjtés helyén szabadon engedték). A cáki pár egy kissé odébb költözött, de az eddig is ismert terület közelében maradtak. Felsőcsatáron egy költő példányt észleltünk, de a további sorsa ismeretlen. Velemből nem került elő, viszont két új helyen, Kőszeg és Csepreg közelében szólt egy-egy példány.

Gyurgyalag (*Merops apiaster*) és partifecske (*Riparia riparia*): A Rába Szentgotthárd és Molnaszecsőd közötti szakaszáról származó adatokat is beleszámítva összesen 52 telepről van információnk. 42 esetben találoztunk legalább az egyik madárfajjal. A fészkelő párok számának megállapítása a telepek környékén észlelt madarak száma alapján történt, így esetenként valószínűleg alulbecsültük a tényleges mennyiséget. Gyurgyalagból 37 telepen 79 párt, míg partifecskéből 8 telepen 190 párt számoltunk. A partifecskének a Püspökmolnári mellett található kavicsbányatavak, és az Olaszfa határában lévő fennhagyott

meredek partfal kínálja a legjobb lehetőséget. Újabb telepek a rábapatyi bányatavakról váltak ismertté, ahol több pontban összesen legalább 30 pár fészkelte. Mind a két tárgyalt faj esetében elmondható, hogy az előző évihez képest némi erősödés tapasztalható, bár ez részben betudható az intenzívebbé vált terepi jelenlétnek is.

Vetési varjú (*Corvus frugilegus*): Az eddigieknek megfelelően áprilisi fészekszámlálás során került megállapításra a vetési varjú aktuális helyzete a megyében. A már ismert telepek ellenőrzésén felül újak keresését is megcéloltuk. Az Őrségi Nemzeti Park területéről a továbbiakban is teljesen hiányzik a faj. A telepek túlnyomó része Szombathely környékére koncentrálódik, valamint ezektől elkülönülve Szentgotthárdon van jelentősebb fészkelő állomány. A megyében 15 telepen összesen 1248 fészket számoltunk. A legnagyobb sűrűségben Táplánszentkereszten (305+102+2 fészkek), valamint Vépen (236) találoztunk velük.

g) *Sápadt szemeslepke monitorozása*

2016-ban Scherer Zoltán és Horváth Bálink megbízásunkra elvégezte a sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*) két vendvidéki populációjának felmérését jelölés-visszafoágás segítségével. A két vizsgált patak völgyben összesen 317 példányt jelöltünk meg. A jelölt egyedek 63 %-a hím, 36%-a nőtény volt. Az alsószölnöki völgyben a populáció méretét 180 hímrre és 140 nőtényre, a szakonyfalui völgyben 130 hímrre és 118 nőtényre becsültük.

h) *Natura 2000 területek élőhelytérképének frissítése*

2016-ban 2 Natura 2000 terület élőhelyeinek újbóli térképezését végezte el megbízásunkból a Radiola Kutató és Tanácsadó Bt. Ezek a HUON20003 kódszámú Ablánc-patak völgye és a HUON20001 kódszámú Ság-hegy. A frissítésre az előző térképezések (2007) óta bekövetkezett változások dokumentálása céljából, valamint a készülő fenntartási tervek megalapozásához volt szükség. Több terület korábbi határai változtak, így kiegészítésekre is szükség volt. A térképezések nyomán detektált főbb, valós változások az erdőgazdálkodási tevékenységből adódtak (pl. korábbi erdőterületeken vágásterületek). Az Ablánc-patak völgyében kiemelendő negatív jelenség, hogy a fehér akáccal (*Robinia pseudoacacia*) erősen fertőzött táji környezetben levő 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek állományainak helyén – a vágásos erdőgazdálkodási gyakorlat következtében – gyakran akácok újulnak fel.

i) *Gyöngybagoly és kuvik felmérés*

A két bagolyfaj működési területünkön élő állományáról eddig kevés információval rendelkezünk. Ennek okán, továbbá a kisemlős-monitorozás hatékonyságának növelése érdekében 2016-ban elkezdttük a célzott keresésüket. A Gyöngybagolyvédelmi Alapítványt bíztuk meg a Marcal-medence vonzáskörzetében található, a baglyok számára alkalmasnak látszó mezőgazdasági épületek átnézésével. Összesen 21 településhez tartozó 51 épület vizsgáltak át. Gyöngybagolyra utaló nyomok 14, kuvik esetében pedig 10 alkalommal kerültek elő.

j) *Darázsölyv felmérés*

2016-ban a Chernel István Természetvédelmi Egyesület bevonásával kezdtük el az Őrség különleges madárvédelmi területen élő, közösségi jelentőségű és fokozottan védett darázsölyv (*Pernis apivorus*) fészkelő állományának felmérését. A szinkronszámlálás módszerével, a fő fészkelési időszakban két alkalommal végeztük a munkát, összesen 21 különböző helyszínen. A felmérések során összesen 11 darázsölyvet figyeltünk meg. A megbízható állománybecsléshez további adatokra van szükség, így a felmérést 2017 tavaszán is folytatjuk.

k) Ritka kérész-, álkérész- és tegzesfajok felmérése

Az Órségi Nemzeti Park patakjai kiemelkedően gazdag rovarfaunával rendelkeznek és közöttük sok védett, illetve ritka faj is megtalálható. 2016-ban a BioAqua Pro Kft.-nek adtunk megbízást a ritka kérész-, álkérész- és tegzesfajok felmérésére. A felmérések 2017. áprilisában fognak megtörténni.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

Az OKIR vagyron és ingatlan moduljának adatokkal való feltöltése korábban megtörtént, így e modulok esetében csak aktualizálást végeztünk. Szerződések közül 22 db-ot töltöttünk fel a rendszerbe. A védett objektum modulba tárgyévben technikai nehézségek miatt egyedi tájértéket nem töltöttünk be, ugyanakkor 17 település 323 egyedi tájértékét készítettük elő a feltöltésre. A biotikai adatokat feltöltésre való előkészítése jelenleg is folyamatban van.

4.4 Jelentési kötelezettség

Igazgatóságunk a korábbi évekhez hasonlóan az elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról jelentést készít a FM Természetmegőrzési főosztálya számára.

Az FM Természetmegőrzési Főosztálya koordinációjában megtörtént az Igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 területek adatbázisának (SDF adatlapjainak) felújítása megtörtént.

4.1. táblázat: Kutatás és monitorozás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
1	Legelés és kaszálás hatását összehasonlító kísérlet mocsár- és lápréti élőhelyeken	500	Korda Márton, ÖNPI	Első évi alapállapot felvétel (vállalkozó) és az első kísérleti kezelés (ÖNPI) megvalósítása.
2	Saját vagyongazdálkodású erdők állapotfelmérése	1 270	Silva Naturalis Kft.	Az igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő erdők faállományának, cserje és lágyszárú szintjének felmérése, védett értékek feltárása és kezelési irányelvek megfogalmazása történt meg 2372 ha-on.
3	Halátjárók működésének vizsgálata	600	Zöld Zala Természetvédelmi Egyesület	A vizsgálatot 2017 tavaszán végezzük el.
4	Mohaközösségek és mohafajok felmérése	1 725	Magyar Természettudományi Múzeum	2 faj és 16 mohaélőhely mintavételi területeinek felvételezése. Erős fluktuáció érzékelhető, kevés esetben mutathatók ki jól magyarázható trendek.
5	Élőhely-térképezés R5x5_113 Kerka-Kerca kvadrát	500	Radiola Kutató és Tanácsadó Bt.	Az R5x5_113 Kerka-Kerca kvadrát élőhelytérképezését külső vállalkozóval végeztettük. A mintaterületen a legnagyobb változásokat a vágásos erdőgazdálkodás okozta, de a szántók helyén karácsonyfaültetvények létesítése, a kisebb gyepfoltok, szőlők felhagyása is jellemző.
6	Védett növényfajok monitorozása	33	ÖNPI	6 faj felmérése. Részletes elemzésünket lásd a szöveges részben.
7	Cönológiai monitorozás	8	ÖNPI	Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2016-ben a <i>Succiso-Molinietum</i> társulás monitorozására került sor. A megmintázott társulás állapota átalakulást mutat, a tipikus társulás a mélyebb fekvésű területek felé húzódik.

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
8	Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása	600	Vidéki Róbert e.v.	A mintavételi helyek többsége (3270-9006, 4030-9011, 6210-9002, 6410-9008, 6440-9021, 6520-9010, 7230-9025, 91E0-9001, 91F0-9001, 9130-9013) „kedvező” minősítést kapott, míg a 6430-9002, 6510-9014, 7140-9001, 91M0-9011 és 91G0-9023 kódszámú mintaterületek „nem kielégítő” kategóriába kerültek.
9	Nagygomba monitorozás a Szalafői Őserdő Erdőrezervátumban	380	Turcsányiné Siller Irén e.v.	2016-ban újabb hároméves felmérési ciklust kezdtünk. Az eredményeket összefoglaló jelentés még nem érkezett be, értékelésére a későbbiekben kerül sor.
10	Nappali lepke monitorozás	0	Radiola Bt.	Három nappali lepke faj 2-2 populációjának felmérését végeztük el. A hangyaboglárkák esetében az egyik populáció növekedését, míg a másig eltűnését tapasztaltuk. A nagy tűzlepke állománya növekedett, a lápi tarkalepke esetében pedig első alkalommal végeztük a felmérést.
11	Egyenesszárnyú közösségek monitorozása	100	Kenyeres Zoltán	A bozsoki Zsidó-rét kékperjés élőhelyén 17 egyenesszárnyú faj került elő, köztük egy védett. Az előző felméréshez képest jelentős változás nem volt kimutatható az egyenesszárnyú közösségben.
12	Halközösségek monitorozása	0		BfNPI koordinációjában zajlott a felmérés, jelentést még nem kaptunk róla.
13	Kételtű-hüllő monitorozás	530	Dankovics Róbert	A kételtű fajok felmérése a korábban kijelölt négy helyszínen történt meg. Az állományok stabilak.
14	Göte monitorozás	20	Tóth Mihály	A götefajok felmérését a két korábbi és egy új helyszínen végeztük el. Összesen 56 gótét fogtunk.
15	Pele monitorozás	5	Kóródi Blanka	A 22 odúból kettőben találtunk pelére utaló nyomokat.

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
16	Ürge monitorozás	5	Harsányi Krisztián	A Kenyeri reptéren összesen 27 ürgelyukat találtunk, ami a tavalyival megegyező állománynagyságra utal.
17	Épületlakó denevérek monitorozása	100	Zalai Béla	366-426 példány denevért sikerült feljegyezni az átvizsgált 11 templomtoronyból, nagyrészt közönséges denevéreket (<i>Myotis myotis</i>).
18	Erdei denevérek monitorozása	300	Fehér Csaba	A felmérések áthúzódtak 2017 tavaszára.
19	Kismelős monitorozás	500	Horváth Győző	Összesen három bagolyfajtól (<i>Athene noctua</i> , <i>Asio otus</i> , <i>Tyto alba</i>) származó 18 minta 1153 köpete került elemzésre, amelyből 21 kismelős zsákmánykategóriát, 1 rovar- és 2 madártaxont sikerült elkülöníteni.
20	Saját vagyonkezelésű gyepek botanikai monitorozása	50	ÖNPI	2016-tól az igazgatóság vagyonkezelésében álló gyepterületek állapotfelmérését új módszer szerint végezzük. Az egyszerűsített, „extenzív” adatgyűjtést valamennyi területen elvégezzük, míg a legértékesebb területeken „intenzív”, az élőhely fajösszetételében, diverzitásában bekövetkező változásokat is követő monitorozást indítottunk.
21	Saját vagyonkezelésű gyepek nappali lepke közösségeinek monitorozása	50	ÖNPI	10 kiemelkedően értékes kaszáló nappali lepke közösségének felmérése történt meg hat alkalommal végzett sáv menti számlálással. Összesen 66 fajt regisztráltunk, köztük számos védettet.
22	Saját vagyonkezelésű gyepeken megvalósuló kezelések monitorozása	30	ÖNPI	Az adott területeken belül elkülönülő kezelésben részesült területrészeket a felmérők a térinformatikai állományban külön egységként leválasztották, továbbá rögzítették a bűvósávok, kaszálásból, legeltetésből kihagyott területek helyét is.
23	Kemenesháti szőlőhegyek védett növényeinek állományfelmérése	300	Zöld Zala Természetvédő Egyesület	Kemenesháti szőlőhegyek védett növényeinek állományfelmérése.

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
24	Kis lile és billegető cankó monitorozása a Rábán	10	ÖNPI	A Rába 50 km-es szakaszának felmérése során megállapítottuk, hogy a kis lile állománya fluktuál, de hosszabb távon stabilnak mondható, a billegető cankó állománya viszont erősen csökkent.
25	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása	79	ÖNPI	A ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése ebben az évben a következő fajokra terjedt ki Vas megyében: fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), haris (<i>Crex crex</i>), gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), küszvágó csér (<i>Sterna hirundo</i>), uhu (<i>Bubo bubo</i>), gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>), partifecske (<i>Riparia riparia</i>), és vetési varjú (<i>Corvus frugilegus</i>).
26	Sápadt szemeslepke monitorozása	500	Scherer Zoltán, Horváth Bálint	Két populáció felmérését végeztük el jelölés-visszafogás módszerével. Az alsószölnöki völgyben a populáció méretét 180 hímre és 140 nőstényre, a szakonyfalui völgyben 130 hímre és 118 nőstényre becsültük.
27	Natura 2000 területek élőhelytérképének frissítése	2 565	Silva Naturalis, Radiola Bt.	A Kőszegi-hegység, az Ablánc-patak völgye és a Ság-hegy természetmegőrzési területek élőhelytérképeinek frissítése történt meg.
28	Gyöngybagoly és kuvik felmérés	400	Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány	Összesen 21 településhez tartozó 51 épület vizsgáltunk át. Gyöngybagolyra utaló nyomok 14, kuvik esetében pedig 10 alkalommal kerültek elő.
29	Darázsölyv felmérés	200	Chernel István MTE	2016-ban 21 különböző helyszínen, összesen 11 darázsölyvet figyeltünk meg.
30	Ritka kérész-, álkérész- és tegzesfajok felmérése	900	BioAqua Pro Kft.	A felmérések 2017 őszén kezdődnek.
	Összesen	12 260		

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

Igazgatóságunk működési területén, mindössze három védett terület rendelkezik jogszabályban kihirdetett kezelési tervvel: a Ság-hegyi TK, a Jeli arborétum TT és a Kőszegi Tőzegmohás Láp TT. A Kőszegi TK kivételével a többi védett terület kezelési terve elkészült, de még nem került elfogadásra. 2015. évben az Igazgatóság működési területén két új kezelési terv készült. Ezek közül a Jeli arborétum TT kezelési terve kihirdetésre került, a Körmendi Kastélypark TT-é pedig folyamatban van.

2013-ban zajlott az Őrségi Nemzeti Park kezelési övezeteinek lehatárolása. Az Igazgatóság és a Szombathelyi Erdészeti Zrt. kompromisszumos megállapodásának megfelelően a védett terület 3%-a került a természeti övezetbe, 95%-a a természetkímélő hasznosítási övezetbe és 2%-a a szolgáltató övezetbe.

5.1. táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Őrségi Nemzeti Park	43 933	+	+	+
Ság-hegyi TK	238	+	+	+
Csörnóc-menti TK (tervezett)	6 147	+	+	+
Kőszegi TK	4 351	-	-	-
Kámoni arborétum TT	25	+	+	+
Jeli arborétum TT	75	+	+	+
Szelestei arborétum TT	14	+	+	+
Sárvári arborétum TT	9	+	+	+
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	4	+	+	+
Körmendi Várkert TT	37	+	+	+
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	59	+	+	+

5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek

Az Igazgatóság működési területén a Pinka, a Rába és Csörnóc völgy, a Gércei tufagyűrű és láprét, a Kenyeri reptér, a Kemenessömjéni cserjés legelő és az Ostffyasszonyfa-csöngői legelő természetmegőrzési területek esetében állnak rendelkezésre fenntartási tervek, amelyek az Igazgatóság honlapján elérhetőek. Ezek a tervek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból kapott támogatásból készítettük el. 2016-ban tovább négy terület esetében készítettünk fenntartási terveket és végeztük el azok társadalmi egyeztetését. A Váti gyakorlótér, a Kölestető, az Öregcser és a Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét természetmegőrzési területek

fenntartási tervei jelenleg az FM Szakmai Bizottságának jóváhagyására várnak. A Váti gyakorlótér fenntartási tervének elkészítését a Magyarország-Svájc Együttműködési Program támogatta, a többi terv pedig a Földművelésügyi Minisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” előirányzatából készítettük el. 2016-ban elkezdtük a Kőszegi-hegység, az Ablánc-patak völgye és a Ság-hegy természetmegőrzési területek fenntartási terveinek készítését, amelyek egyeztetésére és Szakmai Bizottsághoz történő benyújtására 2017-ben fog sor kerülni.

5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés

5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Gyepék és szántók

Az Őrségi Nemzeti Park területén a gyepék és a szántók esetében két egymással ellentétes folyamat játszódik le. Egyrészt továbbra is jellemző az apró rét és szántó parcellák felhagyása és erdősülése, de emellett más területeken egyre jellemzőbbé válik az intenzitás növekedése is. A gyepék esetében ezt az állattartás lassú, de mégis érzékelhető fellendülése okozza, aminek következtében a meglévő rétek kezelése egyre intenzívebbé válik. A Szentgyörgyvölgyi-patak völgyében például újra jellemzővé vált az évi kétszeri kaszálás. A szántók esetében egyre több a nagytáblás monokultúra, ami nagyban eltér a hagyományos Őrségi gazdálkodástól. Megjelent az igény egyik oldalról az öntözésre, másikról pedig a meliorációra. Pozitív folyamat ugyanakkor a gyepék esetében, hogy Igazgatóságunk folyamatosan hajt végre élőhelyrekonstrukciókat, aminek keretében gyomosodott és cserjésedett réteket állít helyre és tesz újra művelhetővé. Ezzel párhuzamosan több magángazdálkodó is elkezdte a korábban felhagyott területeinek helyreállítását és ezeket újra hasznosítani kezdte. A legeltető állattartás is egyre jellemzőbbé válik a nemzeti park területén, ami részben az igazgatóság állatkihelyezési programjának köszönhető. Számos előnye mellett a legeltetés jelentős természetvédelmi kockázatokat is hordoz, elsősorban az üde gyepék esetében, ahol a nem megfelelő talajállapotok mellett végzett legeltetés könnyen az élőhelyek leromlását, gyomosodását okozhatja.

Erdők

Az erdők esetében több jelentős változás is bekövetkezett az utóbbi időszakban. A szántók és gyepék beerdősülésével az erdők aránya folyamatosan növekszik, jelenleg az Őrségi Nemzeti Park 72%-át erdők borítják (beleszámítva a cserjéseket is). A gazdálkodás módszereinek megváltozásával a lombos fafajok aránya folyamatosan növekszik, az erdeifenyő pedig rohamosan szorul vissza. Kivételt képeznek ez alól azok az erdők, ahol a gazdálkodó szándékosan visszaszorítja a lombos fafajokat az erdeifenyő javára. Ennek egyik sajnálatos következménye, hogy még mindig kevés olyan erdő van, amely esetében biztonságosan kivitelezhető a természetes folyamatokra alapozott kezelés és köztük a természetes felújítás. A kisparaszti szálalás eltűnésével veszélybe kerültek a számos védett növényfaj (pl. körtikék, korpafüvek) élőhelyét jelentő mészkérülő erdeifenyvesek. Pozitív folyamatok indultak el az erdők elegyességének és szerkezeti változatosságának növelése terén, azonban az erdészeti gyakorlat nagyon széles skálán mozog. Sok esetben sajnos még most is bevett gyakorlat az elegyfajok, elsősorban a pionír lombos fafajok teljes eltávolítása a tisztítások és gyéritések során. A 2012-ben lezajlott alsó-őrségi körzeti erdőtervezés során mintegy 1.000 ha került a folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmódok közül valamelyikbe.

Vizes élőhelyek

A vizes élőhelyek állapotának változására leginkább a klímaváltozás miatti kiszáradás a jellemző. Számos vendvidéki kis patak, amely korábban gazdag halfaunának adott otthont, mostanra időszakossá vált és a nyár nagy részén a medre teljesen szárazra kerül. A lápokat ugyanez a folyamat veszélyezteti. Élőhelyrekonstrukciós munkái során Igazgatóságunk igyekszik ezeknek az értékes élőhelyeknek a vízellátását megoldani. Több lépésben készültek vízvisszatartó műtárgyak, amely várhatóan mérsékli majd a szárazodás káros hatásait. A kis vízfolyásokkal és a Rábával kapcsolatos másik jelentős folyamat a szennyezések általi terhelés növekedése. A Rába mentén ennek legfőbb oka az intenzív mezőgazdasági művelés, ami a vegyszerek bemosódásának mértékét növeli meg. A kisvízfolyások esetében ez a probléma kevésbé áll fenn, ehelyett a kis vízhozammal párosuló növekvő szennyvízbevezetés okoz gondot. A Zala nemzeti parki szakaszán több alkalommal is előfordult, hogy tisztítatlan szennyvíz került a patakba, ennek hatására pedig a gerinctelen élővilág jelentős részben megsemmisült. A szennyvíz csatornahálózat és a tisztítók elégtelen működése miatt a szennyezések várhatóan a jövőben is elő fognak fordulni.

5.2.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Őrségi Nemzeti Park gyepterületei

2016-ban 297 hektár gyepen legeltettünk, ennek egy része egykori parlag szántó volt. E parlag szántókat folyamatos legeltetéssel, vagy fűkeverék telepítésével vontuk újra művelésbe. Továbbá legeltettünk 135 ha vegyes művelésű területeket, amelynek első növedéket kaszáltuk, második növedéket legeltettük. 376 ha gyepterületet kaszálással kezeltünk, ezek közt szerepelnek nemzeti parkunk legértékesebb gyepterületei. Összesen 176 ha gyepet adtunk haszonbérbe, amelyeket a bérlők kaszálással és legeltetéssel hasznosítottak. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet mocsárréteinek területéből 60 hektárt használati megállapodás keretében a Kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakközépiskola kezelt. A vagyonkezelésünkben lévő területeken idén 12 ha gyepet haszonbérbe adással hasznosítottunk, ebből 5 ha legeltetve, 7 ha kaszálva volt. Saját magunk kezeltük a cáki pincék fölötti rétet 4 ha-on, illetve az alsó-réti zergeboglárost 0,4 ha-on, valamint az Alsó-réten további 1 ha-t. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

A Ság-hegyi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Ság-hegyen 0,5 ha gyepet kézi kaszálással kezeltünk a becserjésedés megakadályozásának érdekében.

Natura 2000 területek gyepterületei

A védett területeken kívüli Natura 2000 területeken 147 ha gyepet kaszáltunk, 12-öt legeltettünk és további 87 ha-t haszonbérbe adtunk. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

Az Őrségi Nemzeti Park szántói

Szántóföldi művelést 508 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szálastakarmány előállítás érdekében, de jelentős gabona területeink is voltak, melyek mind a gabona, mind az alomszalma igény kielégítése érdekében.

Az Őrségi Nemzeti Park erdői

Az Igazgatóság működési területén 2.655 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 932 ha állami erdőterületet kezel.

2016. évben 8 ha-on pótlást végeztük el. Ápolásokat 14 hektár területen folytattunk, közfoglalkoztatottak segítségével. Pro Silva elveken alapuló nevelővágásokat végeztünk 17 ha-on 251 m³ faanyag kitermelésével.

5.2. táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja – fő beavatkozások/kezelések
1.	Őrségi NP	984	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás és legeltetés.
2.	Kőszegi TK	77	gyep	Kaszálás és legeltetés védett fajok élőhelyének fenntartása érdekében.
3.	Ság-hegyi TK	0,5	gyep	Kézi kaszálás.
4.	Natura 2000 területek	246	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás.
5.	Őrségi NP	41	erdő	Folyamatos erdőborítás elérése és az erdők természetességének növelése érdekében végzett gazdálkodás.
6.	Őrségi NP	508	szántó	Szántóföldi madár és apróvad élőhelyek fejlesztése, fenntartása extenzív gazdálkodással.

5.3 Élőhely-rehabilitáció

A 2016-os évben élőhely-rehabilitációra irányuló projektet nem folytatott az igazgatóság, az erőforrások a korábbi eredmények fenntartására koncentráltak.

A KEOP pályázatból végrehajtott nagyléptékű élőhelyrehabilitációt követően igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat folyamatosan alakít vissza kisebb területű becserjésedett réteket, illetve bővíti azokat a gyepeket, amelyek szegélye becserjésedett.

5.3. táblázat: Élőhely rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések

5.4 Fajmegőrzési tevékenységek

5.4.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások

A védett réti fajokat elsősorban az élőhelyük kezeletlensége veszélyezteti. Ennek következtében sok területen jellemző a gyepek, forráslápok gyomosodása, cserjésedése, végső soron pedig beerdősödése. Ezzel a fajok élőhelye fokozatosan szűkül, a megmaradt élőhelyek egymástól elszigetelődnek. Vannak olyan fajok is, mint pl. a haris, amit éppen az egyes területekre jellemző kezelési intenzitásnövekedés veszélyeztet. A haris őrségi populációja 60-ról 16-ra csökkent le az utóbbi években és mostanra teljesen eltűnt azokról a területekről, ahol a réteket újra kezelésbe vették. Stabil territóriumok már szinte csak a parlagterületeken vannak, ahol a kaszálás nem veszélyezteti a fajt.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Karcsú pásztorbotmoha (*Hamatocaulis vernicosus*)

A Magyar Természettudományi Múzeum munkatársainak közreműködésével a szőcei láprétekre megkísérletük visszatelepíteni a hajdan nagy tömegben jelen levő, mára azonban eltűnt karcsú pásztorbotmohát. A kísérlet első éve biztató eredményekkel szolgált, mert valamennyi kitelepített egyed túlélte és növekedésnek indult.

Tőzegeper (*Potentilla palustris*)

A Szent István Egyetem közreműködésével megkísérletük a tőzegeper őrségi helyzetét stabilizálni, ennek érdekében az igazgatóság működési területén egyedüli szőcei populációból dugványszaporítás útján nyert 3 egyedet a Szentgotthárd-farkasfai Sásos-tó és 2 egyedet a vizsáki Vadkacsás-tó lápi zombékosába ültettünk ki 2015-ben. 2016-ban újabb állományerősítés nem történt, csak a korábbi telepítések eredményét ellenőriztük. A Sásos-tó területére telepített mindhárom tő túlélte és 2016-ban virágzott, majd termést is érlelt, ugyanakkor a Vadkacsás-tóra telepített egyedek – feltehetően az állandóan túl magas vízállás miatt – eltűntek.

Sárga sásliliom (*Hemerocallis lilio-asphodelus*)

A faj egyik legerősebb, veleméri állományának fenntartása, és növelése érdekében az élőhely szegélyében folyamatosan visszaszorítjuk a cserjéket, a kaszálást térben és időben váltakozva végezzük az élőhely legmegfelelőbb fenntartása érdekében. A faj szalafői határsávban előkerült jelentős állományának fenntartása és növelése érdekében újabb 3 ha-on cserjeirtást és kaszálást végeztünk.

Kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*)

A korábbi évek tapasztalataiból kiindulva a Szőcei láprétek területén új helyen való magvetéssel igyekeztünk a faj elterjedését elősegíteni. A meglévő állományt speciális módon kezeljük, csak a kisebb állományok felett vágjuk kéthavonta a növényzetet, míg az azokat körülvevő vegetációt a harmat visszatartása érdekében megkíméljük és csak az ősz végén vágjuk le. Szőcén a megfelelő kezelés eredményeként tovább növekedett a faj egyedszáma a korábbi évekhez képest, míg a Sásos-tavon immáron mintegy 1000 egyedet számláló, új populációt sikerült kialakítani, ami a következő években már önálló magtermést is hoz majd. A Grajkapatak völgyébe visszatelepített állomány továbbra is gyengének mutatkozik. Feltehetőleg a

kevés számú kezelés miatt a jó vízellátottságú helyeken nagy volt az egyéb növények konkurenciája, melynek következtében a telepített tőzegmohák megnyúltak, és nem hagytak teret a harmatfű csiranövények fejlődéséhez. A jövő évben e helyen továbbra is intenzívebb kezelésre lesz szükség.

Békamentés a Hársas-tó mentén

A Máriaújfalu melletti Hársas-tó legveszélyeztetettebb közútszakasza mentén 2012-óta működik a beton elemekből készült békaterelő és az út alatti átjutást biztosító átjárók. A kételtűek mentésére itt már nem volt szükség, a vonulás rendben lezajlott, a kételtűek sikeresen használták a terelőrendszert. A terelőrendszer karbantartását rendszeresen elvégezzük, mert a belecsúszott földtömeg megghiúsítaná a működését. A nemzeti park más útszakaszai mentén nem volt olyan jelentős vonulás 2016-ban, ahol mentésre lett volna szükség.

Haris (*Crex crex*)

Az ismertté vált haris revírek védelme érdekében minden esetben felvettük a kapcsolatot a gazdálkodókkal. A védett területeken kívüli Natura 2000 területeken ebben az évben három helyen kezdeményeztük gazdasági korlátozást elrendelését a természetvédelmi hatóságnál. A nemzeti parki területeken Igazgatóságunk egy ún. élőhelyvédelmi ingatlanhasználati megállapodást kötött az érintett gazdálkkal, melynek értelmében kártérítés (kompenzáció) fejében minimum 2 ha területet hagytak kaszátlanul augusztus 15-ig.

Ragadozómadárvédelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő nappali- és éjszakai ragadozó madárfajok közül a rétisas (*Haliaetus albicilla*), a gyöngybagoly (*Tyto alba*), a kuvik (*Athene noctua*) és az uhu (*Bubo bubo*) kapott kiemelkedőbb figyelmet. 2016-os helyzetükről a ritka- és telepeseen fészkelő madárfajoknál, illetve a gyöngybagoly- és kuvik felmérést bemutató pontban teszünk említést. A rétisások sikeres fészkelések biztosítása érdekében minden esetben elrendeltettük a szükséges korlátozásokat. Közvetlen emberi zavarás miatt megghiúsult fészkelésről nincs tudomásunk. A fogyatkozó vörös vércse állomány védelme érdekében 3 költőládát helyeztünk ki Söpte területén.

Búbos banka (*Upupa epops*)

A 2015-ös év madarának választott faj költőállományának megerősítése érdekében 2015-ben 51, 2016-ban további 5 db D-típusú odút helyeztünk ki megye szerte, a legalkalmasabbnak látszó élőhelyeken. A kihelyezett 56 db odúból 40-et sikerült ellenőrizni. Bankára utaló nyomot sajnos egyikben sem találtunk, ám 19-ben énekesmadarak (házi rozsdafarkúak, cinegék, mezei verebek) költöttek.

Madárodútelepek

Az Őrségi Nemzeti Park területén található énekesmadár odútelepek közül kettőnél az odúk tisztítása, állapotfelmérése és ellenőrzése 2016-ban is megtörtént. A régebbi, Rába szigetén lévő elhasználdott odútelep közelében, Rábagyarmaton, könnyebben megközelíthető helyen telepítettünk ki 40 odút. Több mint a felét széncinege (*Parus major*) foglalta el, de kék cinege (*Parus caeruleus*), csuszka (*Sitta europaea*), és seregély (*Sturnus vulgaris*) is fészkel bennük. A szalafői Őserdő ER közelében lévőket, azok minősége, és a közeli egészségügyi fakitermelés miatt még 2015-ben beszedtük. A kijavított és új odúk kihelyezését 2016-ban elvégeztük. A Chernel-kerti odútelep munkálatai a korábbi évekhez hasonlóan a kora tavaszi takarításokkal,

valamint a sérült odúk karbantartásával, illetve cseréjével kezdődtek. A madárröpdék felújítási munkálatai miatt egyes odúk leszerelésre kerültek, így költési időszak összesen 53 odúval indult. Bár kapacitás hiányában a költés ellenőrzése és a kirepült fiókák összegzése elmaradt, biztosan tudjuk, hogy széncinege (*Parus major*), kék cinege (*Parus caeruleus*), seregély (*Sturnus vulgaris*), csuszka (*Sitta europea*) és mezei veréb (*Passer montanus*) költőpárok is sikeresen használták kihelyezett odúinkat. A jövő év célkitűzése a költés folyamatos nyomon követése lesz.

5.4. táblázat: Fajmegőrzés

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1.	Karcsú pásztorbotmoha (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	-	V	Visszatelepítés a Szőcei láprétekre: valamennyi egyed sikeresen megeredt és növekedésnek indult.
2.	Tőzegeper (<i>Potentilla palustris</i>)	-	FV	Sikeres szaporítás, kitelepítés, a kitelepített egyedek nagyobb része túlélte az első évet.
3.	Sárga sásliliom (<i>Hemerocallis lilio-asphodelus</i>)	-	FV	Cserjeirtás és kaszálás élőhely-fejlesztési céllal.
4.	Kereklevelű harmatfű (<i>Drosera rotundifolia</i>)	+	V	Élőhely kézi kaszálása, sikeres állománynövelés és fenntartás. Növekvő állomány a Sásos-tavon, stagnáló a Grajka-völgyben.
5.	Békamentés a Hársas-tó mentén	-	V	A kétélűek sikeresen használták a terelőrendszert
6.	Ragadozómadárvédelem	-	FV, V	Rendszeres megfigyelés, fészektérképezés, a fészkek védelme az erdőgazdálkodás során.
7.	Békamentés a Hársas-tó mentén	-	V	Békaterelő rendszer kiépítése, karban tartása.
8.	Haris (<i>Crex crex</i>)	-	FV, Natura 2000	Költőhely kaszálatlanul hagyatása.
9.	Ragadozómadárvédelem	-	V, FV, Natura 2000	Nyomon követés és madármenhely fenntartása.
10.	Búbos banka (<i>Upupa epops</i>)	-	V	Újabb 5 db odú kihelyezése, egyelőre eredmény nélkül.
11.	Madárodútelepek	-	V	Karbantartás, ellenőrzés.
12.	Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpont	-	V, FV, Natura 2000	A mentőközpontba 50 madárfaj 357 sérült vagy elárvult egyede került be.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2016-ban mintegy 425 ha üde-nedves (ÁNÉR: D34, D2, D5, OB), illetve mezofil (E1) gyepon végzett kaszálást vagy legeltetést a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása, fékezése érdekében. A kezelés hatásának jelenlegi helyzetét az alábbi táblázat mutatja. Az őrszolgálat által végzett gyepp állapot-monitorozás adatai alapján a területek mintegy felén 217,83 ha-on a magas aranyvessző elhanyagolható (borítás: 0-5 %) vagy szórványos (borítás: 5-25%) mértékben van csak jelen, míg 207,02 ha-on még jelentős (borítás: 25-50%) vagy uralkodó (borítás: 50-100%) fajként értékelhető.

Az igazgatóság által kezelt, üde-nedves és mezofil gyepterületek helyzete a magas aranyvessző elleni védekezés eredménye szempontjából:

	D2	D34	D5	E1	OB	Végösszeg
Elhanyagolható	5,4491	16,6916	-	25,653	57,042	104,8358
Szórványos	22,0634	26,1446	1,393	13,279	50,1144	112,9945
Jelentős	14,3541	77,7764	1,236	13,287	68,1131	174,7663
Uralkodó	12,295	0,5077	-	4,4177	26,2811	32,436
Végösszeg	43,0961	121,12	2,629	56,637	201,821	425,3028

A bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*) visszaszorítása céljából és az európai zergebogár (*Trollius europaeus*) védelme érdekében az igazgatóság önkéntesek bevonásával 2008 óta végez kezelést a Gyöngyös patakot kísérő kőszegi Alsó-réten. A kezelés mechanikai eltávolításként valósul meg az özönfaj virágzását megelőző időszakban, ezáltal az egyéves növény csak az elfekvő magkészletből és az esetleges új betelepülésekből tud újból kihajtani. A kezelés eredményeképp 9 év elteltével már csak az élőhely szegélyében találhatók túlélő bíbor nebáncsvirág egyedek.

Az igazgatóság özönfajok vonatkozásában két pályázatot is benyújtott az elmúlt időszakban. A „Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures” elnevezésű pályázat keretében a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) által fertőzött gyepterületek megtisztítását tervezi az igazgatóság injektálásos technológia alkalmazásával 4 ha kiterjedésben a “HUON20001 Ság-hegy” és 37 ha kiterjedésben a “HUON20012 Kemenessömjéni cserjés legelő” Natura 2000 területeken.

A „Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban / Entwicklung des ökologischen Netzwerks der Feuchtlebensräume in der österreichisch-ungarischen Grenzregion” című projekt keretében az igazgatóság özönfajokkal kapcsolatos teljeskörű felmérés és intézkedési terv elkészítését tervezi a Rába folyó vízgyűjtőjére kiterjedően.

5.6 Génmegőrzés

5.6.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. Az Igazgatóság a magyar tarka szarvasmarhákat és a muraközi lovakat elsősorban génmegőrzési és területkezelési céllal, míg a juh, kecske és szamár egyedeket bemutatási céllal tartja. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságé hazánk egyetlen muraközi ménese.

Magyartarka szarvasmarha:

Igazgatóságunk 2003-óta tart és tenyészt magyar tarka marhát, amely veszélyeztetett, tradicionális magyar fajta. Igazgatóságunk a húshasznosítású típust tartja, és bikaelőállító törzstenyésztési rangunk van. A februártól szeptemberig tartó ellési időszakban 158 ellésünk volt (3,8%-os borjúelhullás mellett). A választott borjakat ivaruktól függetlenül saját tenyészetünkben tartottuk. Az üszökből tenyészüzőt nevelünk állománynövelési célzattal, míg a bikákat hízóba állítottuk, a minőségi magyar hízóállat előállítás érdekében.

Mesterséges termékenyítést és természetes fedeztetést is alkalmaztunk. Mesterséges termékenyítés keretében az ivadékvizsgálati bikák szaporítóanyagát (4 tenyészbika), továbbá a bikanevelő tehenekre kijelölt szaporítóanyagot (5 tenyészbika) használtuk. Természetes fedeztetésben három tenyész bikát használtunk hárembe sorolva (27149 Nyőgéri MÉNES Hubertus, 24289 Derecskei KRISZTOFER Heraldik, 24229 Vasvári KONRÁD Hubertus).

2016. esztendőben is jó eredményt értünk el a 205 napos választási súlyok esetében: bikánál 275 kg, üszőnél 252 kg, állományszinten: 264 kg volt (1 310 g-os életnapra jutó testtömeggyarapodás mellett).

Üzemi Saját-teljesítmény Vizsgálat keretében 2 tenyész bikát minősítettünk, ebből egyet saját használatra megtartottunk (Őrségi PÖLÖSKE Hubertus), a másikat értékesítettük.

2016-ban az előző évi bikák nagy részét értékesítettük hízóbikaként: 58 egyed, átlag 688 kg testtömeg mellett (1 532 g volt az életnapra jutó testtömeggyarapodás).

Az évente megrendezésre kerülő Kaposvári Állattenyésztési Napokon egy borjas tehénnel és egy vemhes üszővel vettünk részt: a tehén a terminál típusú húshasznú tehén kategóriában első díjat, míg a vemhes üsző, a húshasznú vemhes üsző kategóriában második díjat nyert.

Muraközi ló:

A muraközi ménesünk létszámát 2016-ban sem növeltük tovább. Az újonnan beállított tenyész kancák javító hatással vannak állományunk minőségére. A teljes szaporulat 2016-ban 15 csikó volt (5 kanca-, 10 méncsikó). 23 kancát fedeztettünk, három tenyész mént használtunk (5698 *Őriszentpéter-8 Vazul*, 5393 *Versace*, 5351 *Pereked-101 Király*).

2016 őszén újabb tenyész méneket minősítettük a muraközi tenyésztési program végrehajtása érdekében: 5841 *Őriszentpéter-29 Cimbora*, 5842 *Őriszentpéter-30 Vérmes*, 5843 *Őriszentpéter-58 Csapodár*. A ménvizsgálóval egy időben muraközi tenyész szemle is volt a Széll-majori tenyészetünkben (2016. október 20.). A tenyész szemle alkalmával V. Németh Zsolt államtitkár úr bejelentette, hogy a muraközi ló kialakítására kutatási program kerül kidolgozásra, majd ünnepélyes keretek között 18 tenyésztő írt alá egy tenyésztési szándéknyilatkozatot. A kutatási programot decemberben beadtuk jóváhagyásra az állattenyésztési hatósághoz, s még abban a hónapban ezt jóvá is hagyta a NÉBiH.

A Kaposvári Állattenyésztési Napokon egy tenyész méntel vettünk részt (*Őriszentpéter-29 Cimbora*), amely tenyésztőszervezeti különdíjat kapott.

Hagyományos magyar kutyafajták

Igazgatóságunk 3 hagyományos fajtából vásárolt kutyákat (pumi, mudi, magyar vizsla), ezen állatokat egyrészt a Széll Kálmán majorban, másrészt dolgozóinknál (családi környezetben) helyeztük el. Sajnálatos módon működési, tenyésztői program ezidáig nem készült.

5.6.2 Génmegőrző tevékenység növények esetében

A Csörgőalma Gyümölcsöskertbe az őrségi és a vendvidéki helyi honos gyümölcsfajtákból

összegyűjtött gyümölcsfaoltványok fenntartása során tavasszal metszést végeztünk, nyáron kétszer kaszáltunk. A „Magas fák gyöngyei” c. projektünk keretében befejeztük a még meglévő gyümölcsösök és fajtáik, valamint a gyümölcsösök élővilága, mint a madárvilága és nappali lepkéi, felmérését. A kutatási terület az Őrségi Nemzeti Park területe volt, 44.000 ha kiterjedésben. Ezen belül településenként a jelentősebb gyümölcsösök kerültek felmérésre, amely hagyományos, extenzív gyümölcsfákból áll. A terület átfogó bejárása, a gyümölcsfajták megállapítása után fajtánként 2-2 db jó egészségi állapotú, nem veszélyeztetett, jól megközelíthető törzsfá került kiválasztásra, dokumentálásra. A 20 legritkább gyümölcsfajtából oltványok készültek, melyeket a nemzeti park keserűszeri bemutatóházánál ültettünk ki, ezzel újabb génmegőrző gyümölcsöskertet létrehozva. A fajták megismerését táblák segítik. Az elkészült adatbázisból a jövőben bármikor kiválaszthatók régi fajták, a törzsfákról gyűjthetők oltóvesszők, készíthetők oltványok, ezzel a fajta megőrzése biztosítottá válik. A kutatás eredményeiről, a látogatható gyümölcsöskertekről, a legritkább 20 őrségi gyümölcsfajtaról kiadvány készült.

5.5. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2016-ban
Szarvasmarha /magyartarka/	Tehén	179	-6
	Tenyészbika	4	1
	Vemhes üsző	51	50
	Növendék üsző	92	32
	Választott üsző	47	5
	Hízóbika	76	26
	Szopós borjú	45	-30
	Összesen:	494	78
Ló /muraközi/	Kanca	20	3
	Szopós csikó	0	-2
	Választási csikó-mén	9	5
	Választási csikó-kanca	4	-5
	Növendék mén	8	0
	Növendék kanca	10	2
	Tenyészmén	5	3
	Egyéb kanca	0	0
	Herélt	0	0
	Összesen	56	6
Juh /cigája/	Anyajuh	7	6
	Szopós bárány	0	0
	Jerke toklyó	0	-7
	Növendék kos	6	3
	Ürü	0	0
	Összesen	13	2
Szamár/magyar parlagi/	Kanca	1	0
	Mén	1	0
	Növendék csikó	1	0
	Szopós csikó	0	0
	Összesen	3	0

5.7 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.7.1 Nem saját vagyongezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Működési területünkön az erdőtervezett terület összesen 101.291 ha, amelynek túlnyomó részét vágásos üzemmódban, elsősorban gazdasági szempontok alapján kezelnek. Az állami tulajdonú, védett és közjóléti rendeltetésű, 1-3 természetességi kategóriákba tartozó erdőkből jelenleg 25% van folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódban.

Üzemmódok megoszlása védett területeken:

üzemmód	terület (ha)	arány (%)
faanyagtermelést nem szolgáló	670	2
szálaló	1 160	3
átalakító	2 575	8
vágásos	28 881	87
összes	33 286	100

Vágásos üzemmód fahasználati előírásainak megoszlása védett területen:

használat módja	ha	%
előhasználatok (tisztítás, gyérités)	21 696	75
készletgondozó	2 506	9
egészségügyi	1 243	2
tarvágás	339	1
szálalóvágás	1 316	6
felújítóvágás	1 085	7
Összesen	28 881	100

A védett és fokozottan védett erdőterületek az Őrségi Nemzeti Parkban, a Kőszegi és Ság-hegyi Tájvédelmi Körzetekben és a Természetvédelmi Területeken található, valamint jelentős a Natura 2000 területen levő erdők mennyisége. Jellemző állománytípusaik a gyertyános-tölgyesek, bükkösök, cseres-tölgyesek, erdei fenyvesek, kisebb területeken fűz-nyár-éger ártéri és ligeterdők, akácok.

Erdők megoszlása a védelem típusa szerint:

védelem típusa	nagysága (ha)	arány (%)
országos jelentőségű védett és fok. véd.	17 952	15,5
ex lege	33	0,03
Natura 2000	42 306	40,2

Az erdőterület 17,7 %-a védelmi elsődleges rendeltetéssel bír, mely zöme az Őrségi Nemzeti Park területén található védett erdő. Jelentős, az erdőterület több mint 40 %-át érinti a Natura 2000 kijelölés. A további rendeltetéseket is vizsgálva 1 % fölötti arányban talajvédelmi erdők (jellemzően vízmosásos részek), víz-, part- és településvédelmi erdők is megtalálhatók. A gazdasági elsődleges rendeltetésű erdők teljes egészében a faanyagtermelést szolgálják.

Általános elvárás a védett erdőterületeken, hogy az erdőgazdálkodási módszerek közül a törvény által szabályozott mértékben a folyamatos erdőborítást biztosító megoldásokat kell alkalmazni, ezért tarvágás kultúr-, és ültetvényerdőkön kívül csak kivételesen alkalmazható.

Elsődlegesen az erdők biológiai és genetikai sokféleségének megőrzése, lehetőség szerinti gazdagítása a cél a megfelelő erdőművelési eljárások alkalmazásával, ehhez az erdészeti beavatkozások során a természetes erdődinamikai folyamatokat kell segítségül hívni. A természetvédelmi szempontok minél teljesebb érvényesülése érdekében Igazgatóságunk egy útmutatót adott ki az erdőgazdálkodók részére, amely bemutatja az erdők legjelentősebb természeti értékeit és az érdekekben szükséges kezeléseket.

A Natura 2000 területekre vonatkozóan a fő kezelési elvárás a jelölő élőhelyek és fajok figyelembevételével/megőrzésével, a vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, valamint a területen előforduló egyéb védett természeti értékek figyelembe vételével történő erdőkezelés végzése.

Az igazgatóság működési területén levő nem védett erdőterületek jelentős részére jellemzőek a monokultúrák, melyek döntően erdei fenyő, akác és nemesnyár fajokból állnak. Ezek a területeken csak a védett értékek élőhelyének megóvása érdekében van lehetőségünk természetvédelmi célból a gazdálkodásra hatást gyakorolni.

5.7.2 Saját vagyongazdálkodásban lévő erdőterületek kezelése

Az Igazgatóság működési területén 2.655 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 932 ha állami erdőterületet kezel. A teljes erdőterület 67%-a vágásos, 31%-a faanyagtermelést nem szolgáló, 2%-a pedig szálaló üzemmódban van. Az erdők legnagyobb része lombergyes erdőfenyves, de vannak akácosok és égeresek is.

Fafajok megoszlása az Igazgatóság gazdálkodásában lévő erdőkben:

Fafaj	Arány (%)
KST	8,1
KTT	8,2
ET	0,6
CS	0,1
B	6,6
GY	13,7
A	4,3
J	0,9
K	1,0
EKL	0,6
NNY	0,2
HNY	8,9
FU	2,2
É	8,1
H	0,8
ELL	10,5
EF	23,2
LF	1,2
VF	0,8

Igazgatóságunk a vagyongazdálkodásában lévő erdőterületein általános alapelvként a fenntartható

használat követelményeinek megfelelően, az erdei haszonvételek gyakorlása során olyan módszereket alkalmaz, amelyek biztosítják, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetességét vagy természetszerűségét, termőképességét, felújuló képességét, életképességét.

Erdőgazdálkodásunk szervezésében jelentős problémát okoz, hogy az erdőterületek birtokszerkezet szerint elaprózottak. Az erdők jelentős részét a határsávban található erdők (475 ha) teszik ki, ami egy 20-50 m széles, hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent. Súlyozottan a nemzeti park területén található az erdeink kétharmada. A tömbben lévő erdőterületek Apátistvánfalva, Nádasd, Körmend, Katafa község határban találhatók.

Igazgatóságunk már a nemzeti park megalakulását követően elindította a vagyonkezelésében levő Csörötnék 43-as tagban a PRO SILVA HUNGARIA egyesület erdőkezelési alapelvei szerinti erdőgazdálkodást 3 erdőrészletben. A kísérlet célja tisztázni, hogy hosszú távon az eddig évszázadok óta vágásos üzemmódban kezelt többé-kevésbé egykorú erdőállományok az eddig felismert természeti törvények és felhalmozódott erdőgazdálkodási tapasztalatok birtokában átvezethetők-e, s ha igen, milyen módon a folyamatos erdőborítást biztosító, természeteshez hasonló erdőállapotba. Ennek érdekében 2015-ban tovább folytatódott Csörötnék 43/B erdőrészletben az állomány lékes bontása. Az erdőrészletben hat új lék került kialakításra. Az új lékek nagysága 600-1500 m² közötti.

Erdőgazdálkodási tevékenységünk 2016-ban az alábbiak szerint alakult:

Erdőfelújítás, pótlás:

2016. év tavaszán elkezdett erdőfelújításainkban Apátistvánfalva 22/B, és a Kondorfa 24/C erdőrészletekben 2,06 illetve 5,52 ha-on pótlást végeztünk elegyítés céljából.

erdőrészlet	terület (ha)	cálállomány/fafaj	pótlásra került db.
Apátistvánfalva 22 B	2,06	GY-KTT-F	Összes:7500 db.
VSZ 500 db, HJ 500 db, MSZ,500 db, AL 500 db, EF 5000 db, VF 500 db			
Kondorfa 24 C	5,52	GY-KTT-F	Összes:6300 db.
VSZ 100 db, HJ 300 db, KJ 300 db, MSZ 300 db, MK 300 db, KTT 2000 db, VF 500 db, GY 2000 db, EF 500 db			

Ápolási munkák:

Az erdősítéseink ápolási munkálatait saját eszközzel (gépi sorközi ápolóval), vállalkozóval, illetve a közfoglalkoztatásban dolgozó munkatársainkkal végeztük el az alábbi erdőrészletekben:

erdőrészlet	terület (ha)
Apátistvánfalva 22 B	2,06
Kondorfa 24 C	5,52
Nádasd 55 I	1,06
Őriszentpéter 44 O	2,92
Őriszentpéter 46 E	0,51
Őriszentpéter 50 J	1,59
Őriszentpéter 76 F	2,95
Összesen:	16,63

Nevelővágások végzése:

erdőrészlet	TI (ha)	TKGY(ha)	NFGY (ha)	ET (ha)	összes (ha, m ³)
Bozsok 34/D				2,20	
Csörötnek 48 E		6,21			
Összesen:		6,21		2,20	8,41 80

Fakitermelések:

erdőrészlet	terület (ha)	kitermelt faanyag (m ³)
Csörötnek 43 B	7,37	170,58

Feladatainkat 1 fő jogosult erdészeti szakszemélyzet, 1 fő erdészeti felügyelő és 1 fő erdész útján látjuk el. E mellett változó létszámú (4-8 fő) közfoglalkoztatott végzi az erdészeti munkákat.

5.8 Vadászterületek, vadgazdálkodás

Igazgatóságunk önálló vadászterülettel nem rendelkezik, vadgazdálkodási tevékenységet nem folytatott az elmúlt évben.

5.9 Halgazdálkodási vízterület

Igazgatóságunk működési területén összesen 31 db jelentősebb halászati víztérként nyilvántartott vízfolyás és tó található, amelyeket az 5.7 táblázat mutat be. A halászati vízterek hasznosítása az Igazgatósággal egyeztetett módon történik, mind a haltelepítési tervek, mind a horgászatra vonatkozó szabályok előzetes egyeztetés után kerülnek engedélyezésre. A 44/2015. (VII. 28) FM rendeletnek megfelelően igazgatóságunk kezdeményezésére 18 halgazdálkodási vízterületet nyilvánított a hatóság különleges rendeltetésűvé. Ezen vízterületek halgazdálkodási joga igazgatóságunkhoz került (lásd 5.6. táblázat).

5.9.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Az Igazgatóság működési területén összesen 32 víztér áll védelem alatt, amelyből 18 van igazgatóságunk halászati kezelésében. Javaslatunk alapján a halászati hatóság ezeket a vízterületeket különleges rendeltetésűvé nyilvánította. Igazgatóságunk a területeken semmilyen gazdálkodási tevékenységet nem folytat.

5.6. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő vízteretek

Sorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)	Víztérkód
1.	Szakonyfalui-patak	7,2	18-067-1-1
2.	Grajka-patak	4,8	18-065-1-1
3.	Hársas-patak	11,5	18-066-1-1
4.	Huszászi-patak	13,1	18-068-1-1

Sorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)	Víztérkód
5.	Lugosi-patak	15,0	18-069-1-1
6.	Szengyörgyvölgyi-patak	3,6	18-070-1-1
7.	Kerca-patak	10,7	18-071-1-1
8.	Kerka-patak	7,7	18-072-1-1
9.	Alsószőlők 029/1a hrsz holtág	0,4	18-073-1-1
10.	Csörötnek kavicsbánya-tó	7,5	18-085-2-1
11.	Rábagyarmat kavicsbánya-tó	12,6	18-086-2-1
12.	Rátóti kavicsbánya-tó 1	6,3	18-087-2-1
13.	Szerdahelyi-patak teljes szakasza, eredetétől a Gyöngyös-patakig	6,0	18-088-2-1
14.	Cáki-patak teljes szakasza, eredetétől a Doroszlói-patakig	1,2	18-089-2-1
15.	Bozsoki-patak teljes szakasza, eredetétől az Arany-patakig	3,5	18-090-2-1
16.	Rátót kavicsbánya-tó 2	6,7	18-092-2-1
17.	Rátót kavicsbánya-tó 3	9,0	18-093-2-1
18.	Csörötnek kavicsbánya-tó	6,6	18-095-2-1
Összesen:		133,4	

A jóváhagyott halgazdálkodási terv szerint e vízterületeken sem halászati sem horgászati tevékenység továbbra sem folyik. Cél a természetes-természetközeli állapotok fenntartása, melynek érdekében a természetvédelmi kezelés részeként halfaunisztikai vizsgálatokat végeztünk elektromos halászgéppel.

5.9.2 Védett halastavak

Az Igazgatóság működési területén összesen három védett természeti területen lévő tó van, a Himfai-tó a Szombathelyi Erdészeti Zrt., a Vadása-tó magán, a Hársas-tó pedig önkormányzati vagyonkezelésben van. A tavak mindegyike horgászati hasznosítás alatt áll, halászat nem folyik rajtuk. Az Igazgatóság vagyonkezelésében védett halastó nincs.

5.10 Természetvédelmi mentőtevékenység

Igazgatóságunk Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontjába 50 madárfaj 357 sérült vagy elárvult egyede került be 2016 folyamán. A leggyakoribb fajok a molnárfecske (56), a fekete rigó (44), a vörös vércse (31), az egerészölyv (30) és a sarlósfecske (22) voltak. A szabad életre alkalmatlan, a telepen élő és párba álló fehér gólyák tojásaiból 4 fióka jött világra, mindegyik sikeresen felcseperedett. 169 madár repatriálására került sor, ebből 17 fokozottan védett faj példánya volt (14 fehér gólya, 1 uhu, 1 gyurgyalag, 1 haris). A madarak mellett 33 emlőst fogadott a mentőközpont, a leggyakoribb faj az európai mókus (10) volt. Az emlősök közül 5 egyedet sikerült repatriálni.

5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek

Név	Vízípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Abért-tó	mesterséges	25,85	1,5	A két vízterület a Lukácsházi árvízcsúcs csökkentő tározó töltésének anyag-nyerőhelyének rekultivációja során került kialakításra. Az Abért I. tavat a Rába folyó vízrendszeréhez tartozó Gyöngyös-patak táplálja egy vízkivételi műtárgyon keresztül. Az Abért I. tó egy átfolyón keresztül látja el vízzel az Abért II. tavat, melynek felesleges vize egy öblítő-csatornán keresztül ismét a Gyöngyös-patakba folyik. A tavak vízminősége a tápláló Gyöngyös-patakéhoz hasonlóan kiváló.
Csepregi-tó	agyagbányató	0,8	3,5	A tó kialakulása az 1960-as évek végére tehető . A tó eredeti területe 0,5 ha volt, de az 1990-es évek elején kotrással bővítették tovább így érte el mai méretét, mely a 2011.évben egy alapos "felújításon" esett át a Szövetség jóvoltából. A tavon környezetvédelmi okok miatt általános etetési tilalom van érvényben.
Gencs-Perenyei-tó	mesterséges	1,8	1,5	A tó Perenye község határában helyezkedik el. A kicsi, de annál hangulatosabb horgásztó jellemző halai a ponty, és a keszegfélék. Tagolt partját körben nád, sás szegélyezi. A part növényzetére a kisebb bokrok és keskeny fasorok jellemzőek. A tó középső területén egy kis sziget található, melynek környéke kedvelt terület a halak számára.
Gersekarát-Sárvíz-tó	halastó	36	1,5-2	A tó vize horgászat mellett fürdésre is alkalmas, szépen gondozott partján strandolásra és kempingezésre is lehetőség van. Jelzett túra útvonal is áthalad a településen.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Gyöngyös	patak	25	0,3-1,5	Gyöngyös-patak a Rába baloldali mellékvize. Vörösvágás közelében ered, Kőszeg magasságában éri el Magyarországot, ahol délnek fordul. Szombathelyet érintve már újra keleti irányban folyik tovább, Vasszécsenyőtől pedig észak-keletnek tartva Sárvárt veszi célba, ahol, mintegy kilencven kilométer megtétele után a Rábába torkollik. Magyarország legkiválóbb pisztrángos vizeként tartják számon, elsősorban az ideális vízhőmérsékleti mutatók miatt. A nyári kánikulai időszakban is húsz Celsius fok alatt marad a vízhőmérséklet és az oldott oxigén tartalma pedig 11 mg/liter felett van egész évben.
Hársas-tó-Máriaújfalu	völgyzárógátas víztározó	17,4	3	1980-as évek végén a Hársas-patak felduzzasztásával létrehozott völgyzárógátas árvíztározó. A Hársas-tó az Őrségi Nemzeti Park része. A Hársas-tó létesítésekor az elárasztásra szánt völgy jelentős részéhez nem nyúltak hozzá. Ezért a felső, tehát a déli, befolyó környéki területtől számítva körülbelül a tó kétharmada szinte megtartotta az eredeti medret. A befolyó környéke, köszönhetően az adottságainak kiváló ivóhelynek minősített terület. Ezen a részen 100 méter hosszán egész évben tilos a horgászat természetvédelmi és halvédelmi okokból.
Herpenyő	patak	21,85	0,2-1	A Rába folyó jobb parti mellékvize. Kis esésű, lassú folyású víz. Folyása nagyjából párhuzamos a Rába folyóval, melyből Sárvár felett az ikervári erőmű alvízcsatornával egyesülve torkollik bele. A patak teljes hosszában sokféle vízínövény fordul elő, melyek néhol teljesen beborítják a víztükröt. A Vas megyei Horgász Szövetség tervei között szerepel a patak renaturálása, amely többletvíz juttatást jelent a patak számára.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Himfai-tó	körtöltéses tározó	11,2	1,5	A tó az Őrségi Nemzeti Park területén helyezkedik el, melyet a Himfa-patak táplál. A tó közvetlen környezetében található erdő igazi természetes környezetet biztosít. Vas megye igazi süllős vizeként tartják számon.
Kerka-patak	patak	127	változó	Kerka-patak két ágon, a szomszédos Ausztriában ered és 54 km hosszú. Vízyűjtő területe 1762 km ² . Magyarföldnél lép be hazánk területére, délen Kerkaszentkirály után torkollik a Lendvába az országhatárnál, majd Muraszemenye (Csernec) alatt egyesül a Murával. Vízárása nagyon ingadozó. A Kerka felső szakasza bővizű, gyors lefolyású, az alsó szakaszon a folyó lelassul. A térségben hegyvidéki jellegű ionszegény források, lápok, gyors lefolyású kis patakok révén sűrű vízhálózat alakult ki. A Kerka mentén évszázadokon át gondot okozott a nagy vízfelesleg elvezetése, a patakok szabályozása. E vidéken 1798 óta többször folyt csatornázás, kisebb folyóvíz-szabályozás. A kanyargós Kerkát teljesen megszelídítették, kanyarulatait levágták, medrét kitisztították. A Kerka élővilága kiemelkedő természeti értékek hordozója. A forrás- és torkolatvidékük között folyamatosan változó környezeti adottságok igen sok, egymástól nagyon különböző igényű faj számára biztosítanak életlehetőséget.
Magyarszecsődi-tó	kavicsbányató	9	2	A több mint 20 éves tó a kavicsbánya múlt ellenére nagyon vadvíz jellegű. Elsősorban a bányászatnak köszönheti ezt a tulajdonságát. A tó egyenetlen parttal és mederviszonnyokkal rendelkezik. A félszigetekkel tagolt part, medencékkel, öblökkel, szorosokkal színesített medret alakított ki, melyben még szigeteket is találunk. A tavat rengeteg bokor, kis sziget és félsziget övezi emiatt rendkívül változatos.

Név	Vízípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Marcal	folyó	43	0,5-2	Rába jobboldali mellékvize, a Bakonyban ered több patakból Zala megye É-i részén. A patakban megtalálható halfajok száma 23 db. Hangulatos, csendesen áramló kis folyócska, és sok minden színesíti környezetét. Elsősorban folyami halak jelenléte a jellemző. Érdekesség, hogy szinte teljesen átlátszó, tőzeges, barnás színű víz jellemzi, még a csapadékos időszakokban is.
Merseváti-tó	tőzegbányató	4,24	2	Helyén körülbelül 1955-60-táján kezdték kitermelni (talajjavítás céljára) a tőzeget, Mintegy 15 évi bányászat után a 1970-es években jelent meg a víz a gödörben, eddig tartott a művelés. A vízutánpótlást egy magasabban fekvő lapályos vízgyűjtőterületről a Fekete-árok, egy kis patak szállítja.
Perint	patak	5,2	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal váltakozó langyosabb részek találhatóak ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Pinka	patak	5,2	0,5-3	A Pinka patak a Rába legjelentősebb vasi mellékvize. A magyar-osztrák határhoz közel ered és ezt a tulajdonságát végig megtartva a két ország között kanyarog. Körülbelül 55 km hosszú, legnagyobb mellékvizének a Strém-patak számít. Több malom, duzzasztó települt sebes vizére.
Püspökmolnári-tó	kavicsbányató	4	2-2,5	A Püspökmolnári-kavicsbányató, mint neve is mutatja bányató, kavicskitermelés következtében jött létre. Növényzettel jól körbenőtt partja tagoltnak mondható.
Rába	folyó	790,7	2-5	A Rába vasi szakaszára jellemző az állandó vízszint és a csodálatos vadvízi környezet. Borzasztóan sok arca van, köszönhető a rendkívül sok kanyarnak és műtárgynak melyekkel útja közben találkozik. Az évtized folyójában megtalálható halfajok száma 53.

Név	Vízípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Rábasömjéni-tó	kavicsbányató	3,2	1,8	A 84-es főközlekedési út melletti több egységből álló tóegység közül ma már csak 2 tó számít horgászvíznek. Több mint 20 éve a többi tó elmocsarasodott. A tavak párhuzamosak a közúttal, melyhez innen termelték ki a kavicsot. A vízparton jelentős vizinövényzet és fa van.
Répece	folyó	23	0,3-1,5	A Rába baloldali mellékvize. A patakban megtalálható halfajok száma 24 db.
Szombathelyi csónakázó- és horgásztó	mesterséges	12,4	1,5-3	Az egykori agyagbányászat miatt keletkezett kubikgödrök átalakításával hozták létre a hatvanas évek elején a Csónakázó-tavat, és a Horgásztavat. Az Arany-patak táplálta horgásztóból jut a csónakázó tóba a víz, a két tavat mindössze egy sétány választja el egymástól.
Újperint 1. sz. tó	kavicsbányató	4,67	1,3	a kavicsbányászat során 4 kavicsbánya-tó született évtizedekkel ezelőtt. A tó szinte szabályos téglalap formájú, de a mesterséges kinézet ellenére a partot nád szegélyezi.
Vadása-tó	völgyzárógátas víztározó	4	1,8	4 hektár területen, csodálatosan szép környezetben, a hasonló nevű patak vizének felduzzasztásával keletkezett. Elnevezése onnét ered, hogy a környéken sok volt a róka, ezek lyukakat ástak a patak mentén, így lett vad-ásta, Vadása-patak, illetve tó. Vize kristálytisza, a tavat 12 forrás táplálja. A tó kialakulása a 20. század elejére tehető, de az 1920-as évek után teljesen elhanyagolták a területet. az Őrség egyik, ha nem a legismertebb üdülőövezete. Csodálatos környezetben fekszik, mely egyben természetvédelmi terület. Az Őrségi Nemzeti Park jó járható turistaútjai itt futnak össze.
Vasvári csónakázótó	mesterséges	4	1,3	A tó eredete 1965-re tehető mikor a Csörnöc-Herpenyő patak nagy árvízzel öntött ki. Egy következő kiáradást megelőzendően a helyi lakosság hozzájárított egy körtöltés építéséhez, melyhez a földet a

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
				jelenlegi tó helyéről bányászták ki. A szabdalt partú mesterséges tó partját nádasok, bokrok, ligetek teszik változatosabbá.
Strém	patak	1,7	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal váltakozó langyosabb részek találhatóak ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Arany-patak	patak	8,9	0,4 - 0,8	Országhatártól a Soro-Perintig, a felső szakasz viszonylag érintetlen, mezőgazdasági területek között folyik, több település belterületét érintve. Tervezett vízügyi beavatkozás a Dozmat közigazgatási területén tervezett árvízcsúcs-csökkentő tározó.
Hosszú-víz	patak	6,4	0,2-1,2	Eredetétől időszakos vízfolyás, bővizes évben folyamatos vízborítású, a 86-os számú főúttól a Gyöngyös-műcsatornába torkollásig van stabilabb víztest. A torkolat és a feletti szakaszán a Gyöngyös teljes halállománya megtalálható. Csénye térségében pl. sebes pisztráng fogás is gyakori.
Lánka-patak	patak	37	0,1 - 0,8	A régen malmokat működtető patak mára az eróziós folyamatos és a talajvízszint csökkenése miatt sajnos időszakos vízfolyássá vált, különösen a Gérce környéki szakaszon. Az alsó, Rábába torkolló szakaszán értékes patakparti társulások találhatóak, a kisebb-nagyobb "bögékben" megáll a víz.
Kőrös patak + árapasztó	patak	29,4	0,4 - 1,5	A Kőrös-patak és a vele párhuzamosan folyó árapasztója tipikus kispataki halfaunával rendelkezik, vizinövényzettel jelentősen benőtt, vízhozama változatos a csapadékviszonyok függvényében.
Láhn-patak	patak	13,8	0,6-1,5	Az országhatártól a Vörös-patakba torkollásig tartó vízfolyáson az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a VÍZIG közös LIFE-projektje során több, ökológiai célú beruházás történt, mely során változatos vízi élőhelyek kerültek kialakításra.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Vörös-patak	patak	17,3	0,6-1,5	Az országhatártól a Rába folyóig folyó Vörös-patak a Rábai reofil halfajok régi ivóhelyeként szolgált. A sekélyebb, könnyebben felmelegedő és oxigéndús víz kiváló adottságokkal rendelkezik (rendelkezik) a folyóvízi halfajok természetes szaporodásához.
Szölnöki-patak	patak	6,9	0,4 -1,2	A korábban természetes pszitráng-állományáról híres patak az eróziós folyamatok és a vízhozam csökkenése miatt jelentősen veszített víztestéből. A Rábát tápláló patakként szóba jöhetne természetes ivóhelyként, azonban a hordalékzátonyok, bukók nem teszik lehetővé a halak jelentősebb vándorlását. A patak védett területen található, védett fajok, pl. dunai ingola élőhelyéül szolgál.
Kerka-patak	patak	21,4	0,4 -1,5	Az országhatártól Alsószenterzsébetig (bukógátig) tartó szakaszán az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság halászatra jogosultként a természetes állapotok megőrzése mellett elkötelezett. A patak védett területen folyik, a megyében híres a rák állománya, az alsóbb szakaszokon régen híres paduc (podvív) -ívó helyek voltak, melyek mára stabil víztest hiányában nem minden évben adnak lehetőséget az eredményes szaporodásra.

6. Tájvédelem

6.1 Egyedi tájértékek

Az Igazgatóság működési területén 69 településen összesen 1.424 db egyedi tájértéket tartunk nyilván. Tárgevében 10 településen 185 újabb tájértéket vettünk nyilvántartásba.

Település	Értékek száma	változás 2016-ban
Bajánsenye	7	-
Bozsok	11	-
Cák	9	-
Felsőjánosfa	12	-
Felsőmarác	12	-
Hegyhátszentmárton	9	-
Ispánk	10	-
Ivác	22	-
Kercaszomor	10	-
Kerkáskápolna	6	-
Kisrákos	18	-
Kőszegdoroszló	33	-
Kőszegszerdahely	10	-
Magyarszombatfa	13	-
Nagyrákos	17	-
Orfalu	27	-
Órimagyarósd	13	-
Perenye	12	-
Szaknyér	11	-
Szalafő	84	-
Szatta	16	-
Velem	11	-
Velemér	8	-
Viszák	17	-
Alsószölnök	9	-
Apátistvánfalva	66	-
Csörötnek	13	-
Daraboshegy	12	-
Felsőszenterzsébet	7	-
Felsőszölnök	15	-
Halogy	11	-
Kétvölgy	7	-
Kondorfa	12	-
Kőszeg	20	-
Magyarföld	18	-

Település	Értékek száma	változás 2016-ban
Magyarlak	9	-
Nádasd	19	-
Őriszentpéter	51	-
Pankasz	11	-
Rábagyarmat	14	-
Szakonyfalu	14	-
Szentgotthárd	21	-
Szentgyörgyvölgy	10	-
Szóce	14	-
Döbörhegy	17	-
Nagymizdó	27	-
Petőmihályfa	52	-
Sárfimizdó	13	-
Szarvaskend	30	-
Csönge	25	-
Kemenessömjén	22	-
Kenyeri	27	-
Pápoc	15	-
Vönöck	21	-
Csehimindszent	13	-
Csipkerek	18	-
Mikosszéplak	20	-
Olaszfa	25	-
Pácsony	15	-
Harasztifalu	17	17
Horvátlövő	11	11
Kemestaródfa	26	26
Magyarnádalja	11	11
Nagykölked	13	13
Pinkamindszent	24	24
Pornóapáti	28	28
Rádóckölked	9	9
Szentpéterfa	29	29
Vasalja	17	17
Meggyeskovácsi	23	23
Nemeskolta	14	14
Püspökmolnári	17	17
Rábahídvég	23	23
Rábatöttös	16	16
Zsennye	16	16
Gyanógeregye	17	17

Település	Értékek száma	változás 2016-ban
Összesen	1 424	138

6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az igazgatóság 2016-ban, 98 alkalommal adott ki rendezési tervek véleményezése keretében állásfoglalást. Az ügyiratok megnövekedett számát a közúti infrastruktúra fejlesztése miatti kiemelt beruházások okozták. A véleményezett tervek minden esetben visszajutnak az igazgatósághoz. Nehézséget szokott okozni a nemzeti parkban levő nem védett belterületeken a lakóépületek felújításánál ill. az újak tervezésénél a tájképi környezetbe való megfelelő illeszkedés figyelembe vétele (pl. Rábagyarmat belterületén: új, laposabb tetőhajlásszögű lakóépület tervezése meglévő hagyományos épületek szomszédságában).

6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Legjelentősebb ügyünk a KÖZOP-hoz illeszkedő a nemzeti parkot érintő, egyik határmetszési szakasz megvalósíthatósága a magyar-szlovén határ mentén (Kercaszomor határában). Szintén jelentőssé váltak az agrárágazatot érintő külterületi fejlesztéseket célzó tervezések, egyeztetések. Részt vettünk az előzetes egyeztetésekben, a természetvédelmi, tájképvédelmi szempontból alkalmas helyszínek kiválasztásában, a helyi jogszabályok megalkotási folyamatában (pl. Hegyhátszentmárton: üvegházás kertészeti tervezése, Ivánc: új majorság kialakíthatósága, Felsőmarác: baromfinevelő üzembe helyezése, Óriszentpéter: új istállóépületek létesítése).

6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység

Az igazgatóság tájvédelmi tevékenysége elsősorban a hatósági munka segítésének céljával kiadott belföldi jogsegély keretein belül valósul meg. Az igazgatóság 2016-ban 15 alkalommal művelési ág váltás, telek alakítás, más célú hasznosítás, gyepterület helyreállításának ügyében adott szakmai állásfoglalást. Az elsődlegesen élővilág-védelmi ügyek véleményezése során is, minden esetben figyelembe vettük azok tájvédelmi vonatkozásait is.

Védett bel- és külterületen 18 esetben adott az igazgatóság építésügyi szakvéleményt. A tervezők jellemzően elfogadták, és a tervekbe beépítették a javaslatokat. A véleményezések tárgyát családi házak, mintagazdaság, pajta, termény- és géptárolók építése képezte.

6.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

2016. évben védett természeti területen jelentős tájképi értéket kedvezőtlenül befolyásoló beruházás nem történt.

7. Projektek

Megalakulásunk óta folyamatosan figyelemmel kísérjük az aktuális pályázati lehetőségeket. A központi költségvetési keretek szűkös volta miatt a nagyobb léptékű célok eléréséhez, de gyakran a fennmaradáshoz is szükséges a pályázati lehetőségek kiaknázása. 2016-ban a pályázati aktivitásunk az előző évhez képest jelentősen nőtt. Ennek oka, hogy megjelentek az új időszak pályázati felhívásai. Az eredetileg 2015. és 2020. között időarányos elosztás elve szerint benyújtani tervezett KEHOP fejlesztési csomagunk ütemezését központi utasításra felborítani kényszerültünk. Az év során a források elvesztésének veszélye miatt két alkalommal is rendkívül szűkre szabott benyújtási határidőknek kellett megfelelnünk, amit sikerrel teljesítettünk. Ugyanakkor kapacitásainkat a pályázat benyújtások, koncepcionális tervezések teljes mértékben lekötötték. Munkánk első félévi előrehaladását kedvezőtlenül befolyásolta az első KEHOP projektek támogatási szerződés kötéseinek több hónapos késedelmé és ezzel összefüggésben a pályázatok elektronikus adminisztrációjára létrehozott felület elégtelen működése.

2016-ban az alábbi eredményeket értük el a források lekötése és a projektek megvalósítása terén:

- A 2015. év végén megjelent felhívásra a 10 nemzeti park igazgatóság közül elsőként benyújtott a Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegylánján, valamint a Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló létesítmények fejlesztése című KEHOP pályázatainkban támogatási szerződést kötöttünk és megkezdtük a projektek előkészítési szakaszainak megvalósítását a tervezési és engedélyeztetési feladatokkal.
- Az év során az alábbi KEHOP projekteket írtuk meg és nyújtottuk be elbírálásra, melyekre kivétel nélkül támogatási szerződést is kötöttünk:
 - Erdőt természetesen – leromlott állapotú erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben.
 - Magyartarka szarvasmarhával történő természetvédelmi célú területkezelés infrastrukturális feltételeinek kialakítása.
 - Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása.
 - A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével.
- Projekttervet nyújtottunk be A Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása címmel a KEHOP indikatív keretének terhére, amellyel kapcsolatban kormányhatározatba foglalt döntés született a támogathatóságról és az igényelt támogatás elkülönítéséről.
- Folytattuk a Csákánydoroszlói Kenekikötő és Vízbázis 2015-ben megkezdett tervezési munkáit. Szerződést kötöttünk a településrendezési terv módosításának megtervezésére, amelynek eredményeként a módosítás az év végére hatósági egyeztetési szakaszba jutott.
- A Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Program pályázati kiírására vezető partnerként összeállítottuk és benyújtottuk a Green Exercise című pályázatunkat szlovén és magyar partnereinkkel. A pályázat a bírálat során egyedülként kapott támogatást. A támogatási szerződés megkötését követően megkezdtük a pályázat megvalósítását: megvásároltunk egy mikrobuszt és elindítottuk az Őrségi Népi Műemlékegyüttes egész napos programot biztosító bemutató övezetté alakításának lehetőségeit feltáró, és

fejlesztési javaslatokat megfogalmazó turisztikai fejlesztési terv elkészítését.

- Az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Program pályázati kiírására összeállítottuk és benyújtottuk a PaNaNet+ című pályázatunkat osztrák és magyar partnereinkkel. A pályázat a bírálókat során támogatásban részesült, megkezdtük a pályázat megvalósítását.
- Eredményesen lebonyolítottuk a Natura 2000 Látogató- és Fogadóközpontunk kivitelezésére irányuló közbeszerzési eljárást és decemberben vállalkozási szerződést kötöttünk a nyertes kivitelezővel.
- Sikeresen lebonyolítottuk a terepjáró gépkocsik beszerzésére irányuló közbeszerzési eljárást.
- Benyújtottunk egy magyar-német pályázatot a Deutsche Bundesstiftung für Umwelt szervezetéhez, a Citizen Science bevezetése érdekében.
- Sikeres pályázatot nyújtottunk be a Családbarát munkahely cím elnyerése és a dolgozók gyermekei számára játékok, foglalkoztató eszközök beszerzése céljából.
- A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében című projekt keretében az ürge telepítését végeztük a megye területén. Beszereztünk ragadozócsapdákat és további monitoring eszközöket.
- Sikeresen lezártuk a Svájci-Magyar Együttműködési Program keretében futó, A Közösségi jelentőségű, illetve védett és fokozottan védett állatfajok felmérése és monitoring módszertan kidolgozása Vas, Zala és Somogy megye Natura 20000 területein című pályázatunkat.
- Elvégeztük az igazgatóság összes közbeszerzésének ügyintézési feladatait, a közbeszerzési terv, éves statisztikai összegzés készítését is beleértve.
- Lebonyolítottuk a KEHOP projektek előlegelhívásának adminisztratív feladatait.

7.1. táblázat: *Projektek*

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2016. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
A Közösségi jelentőségű, illetve védett és fokozottan védett állatfajok felmérése és monitoring módszertan kidolgozása Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein, SH/4/12	2012.07.01-2016.06.15	Svájci-Magyar Együtműködési Program	Natura 2000 területek jelölő állatfajainak felmérése és monitoring módszerek kidolgozása. A Váti gyakorlótér Natura 2000 fenntartási tervének elkészítése. Az eredményekből atlasz megjelentetése.	ÖNPI működési területe	nr	250 791 320	213 172 622	8 012 590

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2016. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében (RAPTORS PREYLIFE, NAT/HU/00 0183)	2014.12.01- 2018.12.31.	LIFE13	A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében Az ürge, hörcsög és további zsákmányfaj-állományok felmérése, ürgetelepítési és áttelepítési tevékenység végrehajtása és kapcsolódó szemléletformáló, tájékoztató akciók kivitelezése.	ÖNPI működési területe	nr	14 789 412	8 421 530	3 072 440
Doroszlói-rétek helyreállítás a Kőszeg-hegylján KEHOP-4.1.0-15-2015-00002	2015.12.08. – 2019.10.31.	KEHOP	A Kőszegi TK részét képező Doroszlói-rétek megtisztítása a cserjéktől, inváziós növényektől, a terület vízháztartásának rekonstrukciója és a fenntarthatóság érdekében	Gyöngyöspatak és a Kőszegi Alsórét HUON 20020	70,63 ha	221 784 000	221 784 000	3 251 200

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2016. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
			szarvasmarhával történő legeltetés infrastruktúrájának kialakítása.					
Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló létesítmények fejlesztése KEHOP-4.1.0-15-2015-00001	2016.04.01.- 2018.11.30	KEHOP	Az ÖNP gyepterületeinek megőrzése és génmegőrzés céljából tartott muraközi ló állománya számára istálló és kiszolgáló berendezések létesítése, beszerzése.	Órség HUON 10001, HUON 20018	209,2 ha	443 974 000	443 974 000	3 293 671
A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának	2016.08.01. – 2017.10.31.	KEHOP	Terepjáró gépkocsik és monitoring eszközök beszerzése a természetvédelmi őrszolgálat számára.	ÓNPI működési területe	nr.	90 000 000	90 000 000	4 009 898

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2016. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésére I KEHOP-4.2.0-15-2016-00002								
Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató	2016.08.01. – 2018.07.31.	KEHOP	Natura 2000 Fogadó- és Látogatóközpont létesítése Őriszentpéteren, továbbá információs pont létesítése 16 helyszínen, az ŐNPI illetékességébe tartozó Natura 2000 területek mindegyikének	ŐNPI működési területe	nr.	734 505 000	734 505 000	17 404 660

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2016. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
hálózat létrehozása KEHOP-4.1.0-15-2016-00016			központi településein. Szemléletformáló akciók, kiállítások létesítése.					
Erdőt természetesen – leromlott állapotú erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben KEHOP-4.1.0-15-2016-00039	2016.09.01. – 2020.06.30.	KEHOP	Elpusztult lucfenyő állományok helyén elegyes, lombos fafajú erdőállományok létrehozása, elegyesség fokozása erdőfelújításokban, elegyetlen, egykorú erdők változatos kor- és fafajszerkezetűvé alakítása.	Őrség HUON 10001, HUON 20018	172,87 ha	379 345 000	379 345 000	2 286 000
Magyartarka szarvasmarhával történő természetvédelmi célú területkezelés	2017.01.01 – 2020.09.30.	KEHOP	Legelők bekerítése, itatókutak létesítése, legelő állatok bemutatójának kialakítása, gépbeszerzés, szarvasmarha istálló	Őrség HUON 10001, HUON 20018	325,7774 ha	407 982 000	407 982 000	2 597 002

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2016. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
infrastrukturális feltételeinek kialakítása KEHOP-4.1.0-15-2016-00060			építése.					
GreenExercise SIHU18	2016.07.01. – 2019.06.30.	SI-HU Interreg	A projektből rekreációs parkok, kerékpáros pihenőhelyek, jelzett kerékpáros túraútvonalak, elektromos kerékpárok és kisbusz beszerzés valósul meg, továbbá közös kerékpáros túravezető képzésre, természetismeret, egészséges életmód, ökológiai gazdálkodás, stb. témájú műhelymunkákra kerül sor.	ŐNPI működési területe	nr.	69 474 000	69 474 000	14 224 323
PaNaNet +	2016.05.01.	AT-HU Interreg	A projektből	ŐNPI	nr.	144 504 000	144 504 000	0

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2016. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
ATHU003	– 2020.04.30.		természetismereti és népi hagyományok játszótér épül, határon átnyúló diáknapok és további rendezvények valósulnak meg, kiadásra kerül egy nemzeti parki újság, szakmai tanulmányutakon veszünk részt.	működési területe				
Családbarát munkahely CSP-CSBN-16-25193	2017.02.28. - 2017.06.30.	SZCSM	Családbarát munkahely cím elnyerése és a dolgozók gyermekei számára játékok, foglalkoztató eszközök beszerzése	ŐNPI működési területe	nr.	1 400 000	1 400 000	0
Összesen						2 758 548 732	2 714 562 152	58 151 784

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenységek

8.1 Ügyiratforgalom

8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére

Működési területünk Vas Megyei és a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és természetvédelmi Főosztályának illetékességi területét érinti. A szakértői munka és a terepi munkarészek zömét a Természetmegőrzési Osztály, valamint az Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály végezte.

A fenti hatóságok összesen 190 ügyben keresték meg Igazgatóságunkat. A Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága további 13 ügyben küldött megkeresést.

Elővásárlási ügyek közül 328 zajlott az Igazgatóságon.

Igazgatóságunk a 481/2013. (XII. 17.) Kormány rendelet 42. § d) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2016 folyamán Igazgatóságunk 98 eljárásban vett részt.

8.1.2 Jelentési feladatok

Igazgatóságunk a szakmai irányító szerv által kért jelentéseket, adatszolgáltatásokat az év folyamán maradéktalanul határidőre teljesítette. Elkészítette a 2015. évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámolóját. Jelentést készített a 2015-ben elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról is. A Költségvetési és Gazdálkodási főosztály felé az államháztartási jogszabályokban meghatározott követelményeknek megfelelően eleget tettünk beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségünknek. Rendszeres tájékoztatást adtunk a közbeszerzési eljárásainkról. Humán Erőforrás osztály részére rendszeresen adatot szolgáltatunk a létszám- és bérgazdálkodásra vonatkozóan.

8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Igazgatóságunk 2016-ban összesen 367 ügyben levelezett különböző ügyfelekkel különböző témákban. Ezek között a legjelentősebb számban a kaszálási bejelentések (274 db) voltak. Kisebb számban érkeztek területbérletek kapcsolatos megkeresések (40 db) és terület felajánlások megvásárlásra (32 db). Emellett voltak engedélyezési eljárásokat megelőző állásfoglalás kérések (5 db), állatkihelyezési program felőli érdeklődések (1 db), lakossági bejelentések (2 db), valamint szakdolgozó és szakmai gyakorlatos jelöltek megkeresései (13 db).

8.2 Szabálysértés

A 2012. évi II. törvény alapján Igazgatóságunk már nem szabálysértési hatóság, ezért a Vas Megyei Kormányhivatalnál vagy az illetékes rendőrkapitányságokon kezdeményezhet szabálysértési eljárást. 2016-ban egy szabálysértési eljárást kezdeményeztünk tiltott helyen gépjárművel közlekedés, vagyis terepmotorozás ügyében. Itt a hatóság a fényképeket nem tekintette megfelelő bizonyítéknak, így az elkövetőt nem marasztalta el.

Egy másik, szintén terepmotorozással kapcsolatos ügyben helyszíni bírság kiszabására került sor 2016. év folyamán.

8.3 Természetvédelmi bírság

A Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályán 5 eljárást kezdeményeztünk. Ezek: egy engedély nélküli mangalicával való gyep legeltetés, egy engedély nélküli gyep feltöltés, egy engedély nélküli drénezés, kettő szennyvízkifolyással kapcsolatos ügy.

Fentiek mellett a Vas Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztályára is 2 bejelentést tettünk olyan fakitermelések kapcsán, amelyeknél nem volt információnk azok jogszerűségéről. (Mivel Igazgatóságunk nem hatóság, sok esetben nem értesülünk engedélyezési eljárásokról.)

8.4 Büntető ügyek

2016-ban Igazgatóságunk természetkárosítási ügyben nem tett feljelentést. Feljelentést tettünk viszont 2 betörési ügyben, mely saját vagyonkezelésünkben lévő ingatlant érintett, 2 engedély nélküli fakitermelés és lopás gyanújával induló ügyben, valamint két hulladékgazdálkodás rendjének megsértése ügyben.

8.5 Polgári perek

2016-ban egy per folyt, melyet még korábban nem Igazgatóságunk indított. Tervezési szerződésből fakadó jogvita volt, melyet Igazgatóságunk elvesztett.

8.1. táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (eFt)
Szabálysértési eljárás	1	0
Helyszíni bírság	1	50 000

8.2. táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen	Folyamatban
Természetkárosítás	0	0	0	0
Betöréses lopás	2	0	2	0
Engedély nélküli fakitermelés és lopás	2	2	0	0
Hulladékgazd. rendjének megsértése	2	0	2	0

8.3. táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	1	0	1	0

9. Természetvédelmi őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év során 3 tájegységben, 10 fővel látta el feladatait, ebből 9 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt. A szűk létszám már a nemzeti park területén is ellehetetleníti a munkát.

A jogszabályban előírt képesítéssel minden őr rendelkezik.

Az egyéb szükséges jogosítványokkal (maroklöfegyver vizsga, „B” kategóriás jogosítvány) is mindenki rendelkezik. Középfokú idegen nyelv ismerete 7 főnek van, német, ill. angol nyelvből, illetve 1 főnek francia, 1 főnek angol nyelvből felsőfokú nyelvvizsgálója van. Egy fő PhD fokozatot szerzett.

9.1.2 Technikai felszereltség

A jogszabályban előírt egyenruházattal az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, de a beszerzések csak a terepi egyenruhára korlátozódnak, társasági egyenruhára nem. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az őrök előírászerűen viselik.

Jelenleg 4 gépjármű (2 db Ford Ranger, 1 db Suzuki Jimny, 1 db Toyota Hilux) áll az őrszolgálat használatában. A jelenlegi autók műszaki állapota a még éppen megfelelő és a kiváló között minden fokozatot felvonultat. A legöregebb Ford Ranger 2006-os évjáratú, a legújabb Toyota Hilux 2014-es. Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, kézi távcsővel. Tájegységenként 1 db spektív (állványos távcső) áll rendelkezésre.

Az őrszolgálat használatában van még 9 db digitális fényképezőgép, 8 db GPS készülék és 6 db Mobile Mapper, továbbá két túrakenu (2 és 3 személyes). A GPS készülékek közül jelenleg csak 3 működik, a Mobile Mapperek közül pedig kettő. A GPS-ek, valamint az elhasználandó autók problémája a folyamatban lévő KEHOP pályázatból fog megoldódni a 2017-es évben.

9.1.3 Polgári természetőrök

21 fő polgári természetőr segíti munkánkat. Sérült madarak begyűjtésében, monitorozási feladatokban és közös hétvégi szolgálatban is lelkesen részt vesznek.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

A szolgálatteljesítés a létszám és az egyéb feladatok miatt korlátozott. Leginkább a rendszeres terület bejárás marad el. A jogellenes tevékenységeket ezért gyakran későn észleljük, ami nemcsak az elkövetők felderíthetetlenségét okozza, hanem a területek, értékek is nagyobb kárt szenvednek. A kiemelten kezelt tavaszi tűzike őrzését polgári természetőrök és a Vas Megyei Rendőrfőkapitányság munkatársainak segítségével oldottuk meg.

9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal

Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a polgárőrséggel. Közös járőrszolgálatot láttunk el a rendőrhatalom tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők

vagyonvédelme érdekében. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság munkatársaival árvíz, veszélyes fák és gólyafészkek esetén tartottunk közös bejárást. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal munkatársaival 35 esetben bonyolítottunk le helyszíni ellenőrzést, amelyben 7 munkatársunk vett részt.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

A hatósági, szakhatósági eljárásokban a Vas Megyei Kormányhivatal az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglaltak ellenőrzése miatt.

Rendszeresen végeztük a védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját. Emellett az őrszolgálat tagjai végezték a saját vagyonkezelésben lévő gyepek kezelésének monitorozását is.

Az örök részt vettek az élőhelymegőrzési, terület-fenntartási munkákban, irányították a közmunkás brigádok munkáját örkerületükben. Az osztályunkhoz tartozó közfoglalkoztatottakkal rétszegélyeket, tanösvényeket tartottunk karban és természetvédelmi szempontból fontos területeken végeztünk cserjeirtási munkákat. Rossz időjárás esetén a közfoglalkoztatottakkal madárodúkat készítettünk.

Szükség szerint az örök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.

Két őr az Észak Vasi Területkezelési Osztály munkáját segítette, így ellátták a sérült madarak gondozását, illetve a Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetésében is részt vettek.

A Természetvédelmi Őrszolgálat 3 gólyafészkek tartóra helyezését oldotta meg az év során az E.ON munkatársaival.

9.1. táblázat: Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	9	1	10

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	33 493	7 084	104 584
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	4 986	261,7	11 624

Helyszíni bírságok száma	1
Szabálysértési eljárások száma	1
Természetvédelmi bírság kiszabására irányuló elj.	5
Az igazgatóság által tett feljelentések száma**	4

*nem védett Natura 2000 területek nélkül

** nem természetvédelemmel kapcsolatos feljelentés

10. Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

Igazgatóságunk 2016. évi tervezett eredeti előirányzata 336.136 eFt volt, ezzel szemben az év végi módosított előirányzat 1.415.548 eFt, a kiadási teljesítés 1.166.773 eFt.

Az elemi költségvetésben meghatározott e Ft kiadási előirányzat közel 70%-a a személyi juttatások tervezéséhez kapcsolódott, 96 millió Ft volt dologi kiadásokra tervezhető, mindössze 2 millió Ft pedig beruházási kiadásokra. Az év folyamán azonban a beérkező agrártámogatások és a saját bevételek előirányzatosítása lehetővé tette az év közben felmerülő kiadások finanszírozását.

Likviditási probléma nem merült fel, a bevételeink kiszámítható időpontban megérkeztek, melyből a kiadásokat ütemezni lehetett.

10.2 Bevételek

Igazgatóságunk 2016. évben 2.217.807 e Ft pénzforgalmi bevételt realizált. A 2015. évről áthúzódó felhasználható előirányzat-maradványa 34.115 eFt volt. Bevételeink túlnyomó részét a költségvetési támogatás (504.622 eFt), a földvásárlásra kapott keretek maradványa, az EU-s források (KEHOP, közmunkaprogram), tették ki. A tervezett saját bevételi összegek túlteljesültek. Ennek oka egyrészt a vásárolt erdőknek köszönhető, melyből a tervezettnél több bevételünk származott. Másik oka pedig az, hogy a mezőgazdaságban is a tervezettnél több értékesítésre kerülhetett sor (állat, bála stb.) Az idegenforgalom területén aggályosnak tartjuk, hogy a szállásépületünk irodává alakítása következtében továbbra sem tudunk egy osztálynyi csoportot elszállásolni. Ebből adódóan az erdei iskolai programjaink megvalósítása nehézségekbe ütközik.

A mezőgazdasági támogatások a vagyongazdálkodás terén felmerült működési kiadások finanszírozásában nyújtottak segítséget.

Közmunka program keretében a Belügyminisztérium átlagosan 40 fő foglalkoztatását finanszírozta, illetve lehetőségünk volt eszközberlésre, valamint a foglalkoztatással kapcsolatos eszközök, szerszámok megvásárlására is.

KEHOP pályázatok bonyolítása kapcsán 886 millió Ft előleget kaptunk, melyből 19 Millió Ft-ot költöttünk el év végéig, 867 millió Ft maradványként jelentkezik 2017. évben.

10.3 Vagyon

Az Igazgatóság vagyonának alakulását a 10.3. táblázat mutatja.

10.3.1 Befektetett eszközök

Az utóbbi években a befektetett eszközök között a legjelentősebb változás az ingatlanok körében következett be. A Kormány az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 27. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében, az Őrségi Nemzeti Park területén fekvő, külföldiek által használt egyes termőföldek állami tulajdonba vétele és a külföldiek jogellenes tulajdonszerzésének megakadályozása érdekében 2012. évben összesen 550 mFt átcsoportosítását rendelte el, 2013-ban újabb 500, illetve 450 mFt-ot csoportosított át, 2014 évben 350 és 110 mFt került átcsoportosításra, 2015 pedig újabb 20 mFt került felhasználásra földvásárlás céljából. 2016. évben erre a célra összesen 363 eFt-ot kaptunk az FM-től.

Az ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok mérleg sor összege az előző évi adathoz

képest 485 Millió Ft-tal növekedett.

Mezőgazdasági munkagépeket vásároltunk: rönkrakodót, tartálykocsit, szántóföldi simítót, lajtoskocsit és rétboronát.

Gépkocsiparkunk nem bővült: kettő darab gépkocsi vált baleset következtében totálkárossá, egy mikrobusz és egy kisteherautó. Helyettük egy mikrobuszt tudtunk beszerezni pályázati forrásból, illetve egy személygépkocsit vásároltunk saját erőből.

10.3.2 Forgóeszközök

Lásd a 10.3. táblázat

10.4 Épületek

2016. évben az épületek állományában nem történt növekedés.

10.5 Eszközök

A 10.3.1 pontban említett befektetett eszközökön túl Igazgatóságunk 7 db mobiltelefont, 1db kézi távcsövet vásárolt. Pályázati forrásoknak köszönhetően 20 db számítógép (notebook is) került beszerzésre.

10.1. táblázat: Kiadások

		Teljesítés (Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	239 988 262
	Munkaadót terhelő járulék	63 404 587
	Dologi kiadások	265 221 369
	Egyéb működési célú támogatások ÁH-on belülről	805 039
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházási kiadás	597 353 897
Kiadások összesen		1 166 773 154

10.2. táblázat: Bevételek

		Teljesítés (Ft)
Támogatások államháztartáson belülről	Működési	219 403 325
	Felhalmozási	1 376 327 072
Működési bevételek		112 232 939
Felhalmozási bevételek		181 102
Átvett pénzeszközök	Működési	3 531 499
	Felhalmozási	1 509 312
Központi, irányítószervi támogatás		504 622 000
Maradvány igénybevétele		34 115 000
Összes bevétel		2 251 922 249

10.3. táblázat: Vagyon

	Bruttó érték (Ft)	Értékcsökkenés (Ft)	Nettó érték (Ft)
Immateriális javak	18 224 965	18 205 747	19218
Ingtatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	4653188342	236 432 547	4 416 755 795
Befejezetlen beruházás	28 341 634	0	28 341 634
Gépek, berendezés, felszerelés, Járművek	545 750 416	383 755 563	161 994 853
Tenyészállatok	71 365 053	40 354 824	31 010 229

10.4. táblázat: Befektetett eszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Szellemi termékek	2 383	19
Immateriális javak összesen	2 383	19
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	3 931 262	4 416 756
Gépek, berendezések és felszerelések, Járművek	175 161	161 995
Tenyészállatok	28 307	31 010
Beruházások, felújítások	13 027	28 342
Tárgyi eszközök összesen	4 148 127	4 638 103
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök mindösszesen	4 150 510	4 638 122

10.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Vásárolt készletek	13 702	14 576
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	40 125	66 493
Növendék-, hízó és egyéb állatok	59 350	100 259
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök:	113 177	181 328

10.6. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	2	0
Információs Centrum	1	0
Kóstolóház	1	0
Vendégház	1	0
Látogatóközpont	2	0
Múzeum (Ság hegy)	1	0
Műemlék együttes	1	0
Fedett kerékpártároló	1	0
Szociális épület	1	0

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Tanya (volt TSZ major 6 épülettel)	6	0
Állattartó épület	3	0
Szarvasmarha istálló	2	0
Madárröpdé	2	0

10.7. táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	66	5
Terepjáró	11	0
Egyéb gépjármű	7	3
Motorkerékpár	0	0
Kerékpár	0	0
Vízi jármű	2	0
Videokamera	0	0
Digitális fényképezőgép	21	0
Hagyományos fényképezőgép	1	0
Spektív	3	0
Kézitávcső	25	1
Éjjellátó készülék	1	0
Számítógép (notebook)	61	20
Mobiltelefon	49	7

11. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok

Őriszentpéter: Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépülete eredeti funkcióját (erdei iskolai szálláshely) teljesen elvesztette. Így az oktatóközpontban szállóvendégeket a 2016-os évben sem tudtunk fogadni. Az erdei iskolai programot más fenntartásban lévő kereskedelmi szálláshely bevonásával tudtuk megoldani. Oktatóközpontunk előadóterme több konferencia, természetvédelmi előadás, továbbképzés számára biztosított kulturált előadóteret. A központ szállásépülete mögött egy fedett kerékpártároló szolgálta az ide érkező csoportok kényelmét. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont épületegyüttesének éves karbantartási munkálatait és a hozzá tartozó terület fenntartását 2013-tól az Üzemeltetési Osztály végzi.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében működő Tourinform Őrség iroda a nemzeti parkról, valamint a nemzeti park területén lévő turisztikai szolgáltatásokról adott egész évben naprakész információt. Az iroda működtetése óta a nemzeti parki szolgáltatások keresettsége, kiejánlási lehetősége, a keretein belül üzemeltetett ajándékbolt forgalma egyértelműen megnőtt. A Tourinform Őrség 7.536 főt szolgált ki személyesen 2016-ban. Jó kapcsolatot ápolt a helyi turisztikai szolgáltatókkal. Aktívan vett részt a marketing és promóciós feladatok ellátásában. A fogadóterben továbbra is nagy népszerűségnek örvend az Értékeinkért Alapítvány által tartós használatra adott 52 db liofilizált gombából álló gyűjtemény. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontot kiállításokkal, előadásokkal (329 fő) együtt 7.865 fő látogatta.

Kőszeg: Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

Az Európai Unió támogatásával 2006-ban felépült, a 2010-ben az év látogatóközpontja címet elnyert Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban olyan kiállítások látogathatók, melyek híven szemléltetik a környék jellegzetes élővilágát. Interaktív kiállítótermünkben a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek a természettel. A hét kiállító-egységben a madarak életét kísérhetik figyelemmel. A központ mellett található arborétumban madárvédelmi mentőközpont működik: sérült vagy elárvult madarakat ápolunk. A látogatóközpontban multimédiás konferenciaterem, a parkban óriás puzzle, sövénylabirintus várja a vendégeket. A látogatószám összesen 5.960 fő volt, ebből 4.398 fő fizető és 1.562 fő ingyenes. A Bechtold István Látogatóközpont egész éves üzemeltetését, karbantartását 2016-ban is elvégeztük. (Ezt a feladatot elsősorban az Észak-vasi Területkezelési Osztály végzi.)

11.1.2 Tanösvények

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő tanösvények:

- Rezgőnyár Tanösvény
- Sárgaliliom Tanösvény
- Fürge Cselle Tanösvény
- Szomoróczi Tanösvény
- Szala menti Tanösvény

- Felsőszéri Tanösvény
- Körtike Tanösvény
- Hármashatár Tanösvény
- Rába-menti Tanösvény
- Nyugati Pont Tanösvény
- Rókagomba Tanösvény
- Áfonyás Tanösvény
- Malomgát Tanösvény
- Tőzegmohás láprét Tanösvény
- Védett növényeket bemutató Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Madárvédelmi Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Búbos cinege Élményösvény (Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont)
- Ság-hegyi Tanösvény (Ság-hegyi TK)
- Geológiai Tanösvény (Ság-hegyi TK)
- Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény
- Dobogó-erdő Tanösvény

Más szervezetek kezelésében lévő tanösvények:

- Csillaghúr Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkő Natúrparkért Egyesület)
- Királyvölgyi Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Kőszeg Város Önkormányzata)
- Ciklámen Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Szombathelyi Erdészeti Zrt.)
- Írottkő Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkő Natúrparkért Egyesület)
- Óriások útja Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkő Natúrparkért Egyesület)
- Égig érő tanterem Tanösvény (kezelő: Általános Iskola, Apátistvánfalva)
- Hársas Tanösvény (kezelő: Szentgotthárd Város Önkormányzata)
- Réti orchideák Tanösvény (kezelő: Kétvölgy Község Önkormányzata)
- „Hegypásztorok útja” Tanösvény (kezelő: Hegypásztor Kör Oszkó)
- Töllös Tanösvény (kezelő: Értékeinkért alapítvány)

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2016-os évben is hűen szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a népi építészettel kapcsolatban. Ez évi látogatószámunk 25.976 fő, ebből 322 fő ingyenes volt. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes 2016-ban is a térség leglátogatottabb bemutatóhelyeként működött, az odaérkezőket felkészült, váltott műszakban dolgozó szakvezetők várták. A Pityerszeren tartott rendezvényeink, foglalkozásaink (tökmagolajútás, őrségi kerekperccs sütés, népi játszóház) jelentősen járultak hozzá a látogatószám növekedéséhez. A műemlék-együtteshez tartozó büfé és szatócsbolt helyiségeket bérleményként üzemeltettük. A műemlékegyüttes területét és teljes környezetét egész évben karbantartottuk.

Ság-hegyi Múzeum

A Ság-hegyi Múzeum teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem

látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Ság-hegyi Múzeum látogatószáma 783 fő volt.

Ökoturisztikai Információs Centrum

A ROP „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. pályázat keretén belül 2013-ban elkészült és átadásra került az Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrum, mely a Vendvidék és a Hármashatár egészének ökoturisztikai fejlesztését segítheti a jövőben elő. Így a szlovén ajkú Rába-menti turisztikai vállalkozások segítségét, a szomszédos natúrparkokkal (Goričko, Raab) való kapcsolatok kiterjesztését, a helyi közösség szemléletformálását. A 2016-os évben létszámhiány miatt a létesítményt továbbra sem tudtuk működtetni.

Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza)

A „Tőzegmohás lápok tudásközpontja” a nagyközönség számára egyaránt szolgálja a természettudományi és turisztikai információkat. Április 1-től október 31-ig a hét minden napján fogadni tudjuk az érdeklődőket. A látogatószám 2016-ban 4.327 fő volt.

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Szakvezetési túrák

A 2016-os esztendőben 3.339 fő vett részt szakvezetéseinken. Ezek közül a speciális természetismereti túráinkon vettek részt a legtöbben, ahol szakvezetőink egy-egy aktuális természeti látványosságra hívták fel a figyelmet. Ebbe a munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat és a Természetmegőrzési Osztály munkatársai is aktívan bekapcsolódtak. Garantált túráinkon 1.202 fő vett részt. Összesen 4.541 fő vett részt szakvezetéseinken és garantált túráinkon.

11.2.2 Erdei iskolák

Erdei iskolai szállásunk ebben az évben sem tudott üzemelni, hiszen férőhelyeit irodai helyhiány miatt kénytelenek voltunk megszüntetni.

11.2.3 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Az Igazgatóság egész évben folyamatosan ellátta a környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat. Jó kapcsolatot ápoltunk a helyi óvodákkal, térségi általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel. Az iskolák részére sok esetben terepi helyszínt, valamint szakmai segítséget nyújtottunk a tananyag könnyebb elsajátítása érdekében. Igény esetén előadásokat, valamint rendszeres szakköri foglalkozásokat tartottunk természetismeret, természetvédelem témakörhöz kapcsolódóan. 2016-ban is tartottunk madárgyűrzési bemutatót a Pöttömsziget Óvodában, a Katica Óvodában és az Őriszentpéteri Körzeti Általános Iskolában.

A nemzeti park területén lévő általános iskolákban téli előadásokat, terepi foglalkozásokat tartottunk, a szaktanárokkal egyeztetett időpontokban. Ezek célja az iskola közvetlen környezetében lévő természeti értékek fókuszba állítása, a természetvédelem népszerűsítése, a természetvédelmi őrszolgálat tagjainak bemutatkozása, tevékenységük megismertetése volt. Együttműködési megállapodások, természetismereti vetélkedőprogramok keretében az alábbi iskolák és óvodák környezeti nevelési munkáját segítettük:

- Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda Felsőszölnök
- Körzeti Általános Iskola Óriszentpéter
- Apátistvánfalvi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda
- Kölcsey utcai Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Körmend
- Pankasz, Kistrákos, Viszák Általános Iskolája és Óvodája
- Csaba József ÁMK, Csákánydoroszló
- Széchenyi István ÁMK Általános Iskola, Nádasd
- Somogyi Béla Általános Iskola, Körmend
- Magyarlak – Csörötnek Általános Iskola és Óvoda
- Zalalövői Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Pöttömsziget Óvoda és Egységes Óvoda - Bölcsöde Bajánsenye
- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Zalalövői Napköziotthonos Óvoda
- Kétnyelvű Általános Iskola Pártosfalva (Szlovénia)
- Izsák Imre Általános Iskola Zalaegerszeg

A kőszegi Madárvédelmi Mentőközpont munkatársai 2016-ben 10 alkalommal tartottak madárbemutatót megszerezte.

2016 májusában immár kilencedik alkalommal került megrendezésre a Miénk itt a rét! a kőszegi Alsó-réten, mely hagyományosan Vas megye leglátogatottabb természetvédelmi rendezvénye. Az Írottó Natúrparkért Egyesülettel közösen megrendezett iskolai és óvodai, illetve családi vetélkedőnek ezúttal 802 látogatója volt.

A Kőszeg melletti víztározónál tartott tavaszi és őszi madármegfigyelő programokon összesen 240 érdeklődő vett részt.

A 2015/16-os tanévben írtuk ki „A kaszálógyümölcsösök élővilága” vetélkedőt, melyet az Őrségi Nemzeti Park területén lévő iskolák tanulói számára hirdettünk meg. A vetélkedőre 10 csapat 36 diákja jelentkezett. A vetélkedő első két helyezett csapatának jutalomkirándulást szerveztünk Kőszegre.

A környezeti nevelési feladatok ellátása terén, csakúgy, mint az ökoturizmus területén a létszámhiány jelentette a legfőbb problémát. Az igazgatóság alapítása óta folyamatosan fennálló létszámhiány a szakterület sikerei ellenére ebben az évben is fennállt. A feladatellátás a csekély számú szakmai alkalmazotti létszám erőn felüli teljesítménye mellett csak az alkalmi közmunkás állomány bevonásával, illetve a szakvezetésekben bővelkedő időszakokban esetenkénti őrszolgálati segítség igénybevételével volt lehetséges. Így az őriszentpéteri általános iskolában tavasszal a felső tagozatos tanulókkal tehetséggondozás keretében foglalkoztunk, ősszel az 1-4. osztályosoknak - 464 fő - tartottunk foglalkozást.

A zalalövői általános iskolában a 4-8. osztályosok - 36 fő - vettek részt az általunk nyújtott programokon, valamint a Madarak és fák napi akadályversenyen 161 tanuló mérte össze tudását.

A szlovéniai Pártosfalván két alkalommal tartottunk természetismereti foglalkozást 24 gyermek számára.

Rendhagyó tanórákkal hívtuk fel a figyelmet a „Víz világnapjára”, melynek keretében a bajánsenyei, a csákánydoroszlói és az őriszentpéteri diákok 256 fővel BISEL vízminőségi vizsgálatokat végeztek.

A szentgotthárdi Arany János Általános Iskola 328 diákja és 22 pedagógusa számára akadályversenyt tartottunk a Madarak és fák napja alkalmából. Szintén ez alkalomból 80 tanuló hallgatott meg előadást a gyakorlati madárvédelemről Zalaegerszegen az Izsák Imre Általános iskolában.

Természetismereti akadályversenyt szerveztünk a csákánydoroszlói iskolásoknak, az

őriszentpéteri és szentgotthárdi Család – és Gyermekjóléti Központ részére, valamint olvasótábor volt Zalalövön. A programokon összesen 56 fő érdeklődő volt.

A Goričko Tájvédelmi Park, Raab Naturpark és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében hirdettük meg a „Élményeim a kaszálógyümölcsösben” című rajzversenyt, melyen 29 tanuló vett részt. A rajzverseny magyar nyertesei az ausztriai Neuhausban vettek részt egy közös játékos vetélkedőn a többi nyertes gyerekekkel.

Az őriszentpéteri, a bajánsenyei és a zalalövői óvodásoknak 22 alkalommal szerveztünk természetismereti foglalkozásokat, melyeken 401 óvoda vett részt.

Az év emlőse pályázat keretében a „puha szárnyakon száll” címmel meghirdetett meseíró versenyre igazgatóságunkhoz 10 mese érkezett. Az eredményhirdetéssel egybekötött közös játékot Pityerszeren szerveztük meg a résztvevőknek.

11.2.4 Kiadványok

Igazgatóságunk a 2016-os évben 500 példányban megjelentette az Őrségi Nemzeti Park I. és az Őrségi Nemzeti Park II. című könyvet.

11.2.5 Látogatóstatisztika

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

2016-ban a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban működő Tourinform Őrség iroda látogatottsága 7.536 fő volt, a központban megrendezésre kerülő kiállításokat, előadásokat további 329 fő látogatta. Az összes látogatószám 7.865 fő volt.

Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont látogatószáma az alábbiak szerint alakult: normál jegyet 3.914 fő, családi jegyet 484 fő váltott, így a fizető látogatók száma 4 398 fő volt. Ingyenesen 1.562 fő látogatta az intézményt, így összesen 5.960 fő látogatót regisztráltunk 2016-ban.

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes látogatóinak száma: 13.026 felnőtt, 12.628 diák és nyugdíjas, így 25.654 belépőjegyet vásárló látogatta. Az ingyenes látogatók száma 322 fő volt. 2016-ban mindösszesen 25.976 főt regisztráltunk. Az újonnan bevezetett gyermek és családi foglalkozások népszerűek voltak, beváltották a hozzájuk fűzött reményeket. Az év folyamán nagy népszerűségnek örvendtek Pityerszeren a háziállatok, az eurázsiai vadlovak és az európai bölény.

Ság-hegyi Múzeum

A Ság-hegyi Múzeum teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Ság-hegyi Múzeum látogatószáma 783 fő volt.

Szakvezetés, garantált túrák

Szakvezetést 3.339 fő, garantált túrát 1.202 fő vett igénybe, így szakvezetéseinken 4.541 látogató volt. Az előzetesen bejelentkező csoportok mellett egyre nagyobb a családosan szakvezetést igénylők száma. Ehhez alkalmazkodva indítottunk egyre több garantált

természetismereti túrát, melyeket gasztronómiai élményekkel is színesítettünk. A szócei garantált túra, mely a Lápok háza megtekintése mellett a láp bemutatását is tartalmazta, szintén nagy népszerűségnek örvendett.

Fotóstúrák

Az idei évben július 23-án az Őrségi Lepkekaland keretében került megrendezésre egy ingyenes fotóstúra, amelyen 20 fő vett részt.

Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény

2016-ban a nyílt napok, jeles napok résztvevői (800 fő) általában iskolások, így a szemléletformálást célzó szolgáltatások nem térítésesek. A saját szervezésű rendezvényeink (Húsvétváró, Pünkösödölő, Magyar Nemzeti Parkok Hete, Őrségi Lepkekaland, Őrségi Tökfesztivál) általában a turisták által látogatottabb hétvégékhez, ünnepekhez kötődtek. Az Igazgatóság saját szervezésű rendezvényein 4.759 látogató volt. Ezeken a rendezvényeken, napokon összesen 5.559 fő résztvevőt regisztráltunk.

Erdei iskolai program

A szálláshelyünk megszüntetése miatt nem volt erdei iskolás csoportunk.

Kiállítás, előadás, rendezvények

A Bechtold István Látogatóközpontban (327 fő) és a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban (329 fő) 2016-ban megtartott kiállítás megnyitók és előadások résztvevői száma 656 fő volt.

Keserűszeri Vendégház

A Keserűszeri Vendégház 8, a sátorozó hely 30 fős kapacitásával elsősorban családoknak, baráti társaságoknak, kerékpáros, és bakancsos turistáknak, nyári táborozóknak jelentett ideális szálláslehetőséget. A látogatók zömét a családok jelentették. A Keserűszeri Vendégházban 311 fő szállt meg, 638 vendégéjszakát töltöttek el. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 2,05 volt. A sátorozó helyen 114 fő szállt meg, 166 vendégéjszakát eltöltve. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 1,45 volt. 2016-ban az összes szállóvendég 425 fő volt, akik 804 vendégéjszakát töltöttek nálunk.

Bemutatóhelyeink látogatottsága				
Bemutatóhely neve		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
1	Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont (Tourinform Őrség, kiállítás, előadás)	0	7 865	7 865
2	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	4 398	1 562	5 960
3	Őrségi Népi Múemlékegyüttes	25 654	322	25 976
4	Ság-hegyi Múzeum	776	7	783
5	Lápok Háza	3 503	824	4 327
Regisztrált látogatók összesen:		34 331	10 580	44 911

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői				
Ökoturisztikai szolgáltatások		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
Szakvezetéses túra, nyílt túra		3 005	1 536	4 541
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény		3 809	1 750	5 559
Erdei iskolai program		0	0	0
Természetvédelmi táborok		0	0	0
Fotóstúrák		0	20	20
	Kiállítás, előadás, rendezvények	275	839	1 114
	Kézműves foglalkozások	1 917	137	2 054
Regisztrált igénybevevők összesen:		9 006	4 282	13 288
Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben				
Szállóvendégek száma (fő)		425		
Vendégéjszakák száma (éj)		804		

11.3 Társadalmi kapcsolatok

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alábbi PR feladatokat végezték el:

Honlap

Igazgatóságunk a 2016-os esztendőben több honlapot gondozott. Két saját fenntartású honlapunk a www.orseginemzetipark.hu, az www.orseg.info, melyekre egész évben folyamatosan felkerülnek az aktuális információk (szakmai hírek, rendezvények, aktuális túrák, kiállítások, akcióprogramok), továbbá az érdeklődők betekinhetnek a védett természeti területek, a gyakorlati természetvédelem, a kutatás, a monitoring, az agrár-környezetgazdálkodás, a projektek és az ökoturizmus témakörökben feltüntetett anyagokba. Az

orseg.info betöltve célját előrevivő módon teremti meg az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szakmai koordinációjával a nemzeti parki kistájak turisztikai összefogását, ezáltal hatékonyan járulva hozzá a helyi turizmusgazdaság élénkítéséhez. További saját fenntartású honlapunk a www.orsegitokfesztival.hu a tökfesztivállal kapcsolatos programokat és információkat mutatja be az érdeklődőknek. Az év folyamán folyamatosan küldtük az aktuális híreket, friss információkat az alábbi honlapokra: www.magyarnemzetiparkok.hu, www.nemzetiparkitermek.hu, www.videkjaro.hu

Az igazgatósági honlapokon szereplő információk frissítését az egyes osztályok jelzése alapján az Ökoturisztikai és Környezeti-nevelési Osztály kijelölt dolgozója, illetve a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont honlapjának frissítését ott szolgálatot teljesítő kolléga végezte. További feladatot jelentett még a Tourinform Őrség által működtetett NETA rendszer folyamatos feltöltése és frissítése. Ezen kívül létrehoztuk és aktualizáltan működtettük az ŐNP facebook oldalát.

Turisztikai szakkiállítások, vásárok

A budapesti Utazás Kiállítás 2016 vásáron, 2 standon jelentünk meg: a nemzeti parkok központi standján és a Magyar Turizmus Zrt. EDEN standján. Ezen kívül részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén Debrecenben, az Őrségi Vásáron Őriszentpéteren, a Savaria karneválon Szombathelyen, a Denevér lógáson Abaligetén és az Orsolya – napi Vásáron Kőszegen.

Megjelenéseink szervesen illeszkedtek mind az igazgatóság közvetlen, mind a térségi turizmusban betöltött közvetett céljaihoz. A közvetlenül az egyes kiállításokon regisztrálható konkrét foglалásokon kívül, másodlagos hozadékként nyugtázható a régiós és országos, határmenti szakmai szervezetekkel való együttműködési kapcsolatok ápolása, kiterjesztése, illetve a természetvédelemi orientációjú bemutatás, a nemzeti parki attrakciók népszerűsítése. Megjelenéseink hozzájárultak (a recesszió ellenére) a nemzeti parkba érkező látogatók számának megőrzéséhez, bizonyos kijelölt szolgáltatásoknál (speciális természetismereti programok, hosszú hétvégékre időzített szakvezetéssel egybekötött programok) a növekedéséhez.

Egyéb kommunikációs csatornák

Ebben az esztendőben is nagy hangsúlyt fektettünk a hozzánk érkező vendégek korrekt, naprakész tájékoztatására, illetve a turistákkal folytatott helyi kommunikációink, szakvezetéseink színvonalára. Annál is inkább, hiszen valljuk, hogy a legjobb reklám a személyes pozitív élmény. (A Tourinform Őrség irodában a következő számú megkereséseket regisztráltuk a 2016-os évben: személyes 7 536 fő, telefonos 1 536 fő, e-mailes 1 155 fő)

Novemberben részt vettünk a két napos tourinform találkozón Budapesten.

A 2014-ben megalakult Vas Megyei Turizmus Szövetség szakmai munkájában az adott szakterületet irányító osztályvezető által aktívan részt vállaltunk, ezáltal segítve elő a nemzeti parki és a megyei fejlesztések összhangját.

Turisztikai programjainkat, rendezvényeinket, nemzeti parkunkat érintő fontosabb eseményeket koncentráltan időzített, a fokozott érdeklődésre számot tartó helyeken történő plakátolás és az érdeklődési körönként célzottan eljuttatott direkt mailek mellett az alábbi médiákban népszerűsítettük:

- Vas Népe napilap
- Rábavidék térségi hetilap
- Greenfo – honlap
- Lánchíd Rádió
- Körmendi Rádió

- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Magyar Katolikus Rádió
- Muravidéki Rádió
- A régió rádiója mr6
- GOTTHÁRD TV
- PORABJE szlovén nemzetiségi hetilap
- Kőszeg és Vidéke

A következő médiumokban jelentünk meg:

- MTV1
- DUNA TV
- Szombathelyi TV
- Trió TV
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Sopron Rádió
- Frisss FM
- Vas Népe
- Magyar Nemzet
- Magyar Hírlap
- Népszabadság
- Népszava
- Kőszeg és Vidéke
- Greenfo
- Természetbúvár
- Turizmus Trend
- FigyelőNet

11.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a 2016-os évben nem írt ki újabb Nemzeti Parki Termék Védjegy pályázatot. 2016. február 23-án találkozóra hívtuk védjegyesünket igazgatóságunkra. A találkozón bemutattuk védjegyeseknek azon honlapokat, melyeken megjelennek termékekkel, köztük a Nemzeti Parki Termékek központi honlapját is. A második napirendi pont keretében áttekintettük a 2015-ös évben felkínált védjegyes megjelenési lehetőségeiket, melyet követően a 2016-os várható megjelenési, és bemutatkozási lehetőségeit ismertettük. A megjelenési és bemutatkozási lehetőségek közül kiemeltük a helyi lehetőséget: az Őrségi Népi Műemlékegyüttes rendezvényeit, illetve az itteni hétfői lehetőségeket is. Zárásként pedig a Vidékfejlesztési Program Nemzeti Parki Termék Védjegyeseknek nyújtott lehetőségeket, és kedvezményeit ismertettük a megjelentekkel.

A már meglévő védjegyeseknél ellenőrzést hajtottunk végre.

2016. augusztus 20. és 25. között a kilenc hazai nemzeti parkkal együtt megjelentünk a szlovéniai Gonja Radgnona-ban megrendezésre kerülő mezőgazdasági szakvásáron, ahol védjegyes termékeinket kóstoltattuk az érdeklődőkkel.

2016. október 25-én Colleen Bell, az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövete látogatott az Őrségi Nemzeti Parkba. A Nagykövet Asszony ellátogatott a Szalafő, Pityerszeren

található Órségi Népi Műemlékegyüttesbe is, ahol több védjegyes termelőnk, és fazekasunk is bemutatthatta termékeit.

Védjegyeseink:

Termelők, és termékeik:

Batha Pál - Kormin szőlő pálinka

Gerencsér István - Kormin szőlő lekvár

Zaicz Tibor - Fűszeres kecskesajt, fűszeres tehénsajt

Balogh János - Hagyományos eljárással készült 100%-os tökmagolaj

Kovács-Mesterházy Viktória - Fűszeres almalekvárok

Köcöle Kft. - Órségi dödölle

Galambos Gyula (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - Fenyőrügyes erdei harmatméz; erdei harmatméz; Vendvidék íze vegyes virágméz; virágoros, propoliszos mézkrém

Gyenes Csilla Mária (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - Mézes cseresznyedzsem, szilvalekvár

Kovács-Mesterházy Viktória - fűszeres cseresznye lekvár, vaníliás cseresznye lekvár, fahéjas meggy lekvár

Virág Nikoletta - Mentás csalánszörp, málnaszörp, eperszörp

Szálláshely szolgáltatás:

Ferencz Porta - falusi szálláshely

Kétvölgy Vendégház - falusi szálláshely

Antik Vendégház - falusi szálláshely

Kosbor Panzió - kereskedelmi szálláshely

Fazekasok:

ifj. Albert Attila – hagyományos kézi korongozással készített termékek

ifj. Cseke János – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Kovács Erika – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Vörös Gábor – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Zsohár Gyula – hagyományos kézi korongozással készített termékek

11.4 Tervezett fejlesztések (2017)

A 2016-os év ökoturisztikai munkájának tengelyében a meglévő turisztikai infrastruktúra és kínálati elemek színvonalas szolgáltatásának biztosítása mellett a kitűzött pályázatok szakmai munkájában való segítségnyújtás áll. Így a GINOP, a KEHOP, és a Határon Átnyúló Együtműködési programokba tervezett fejlesztések szakmai kimunkálása, a partneri hálózat aktualizálása.

E mellett nagy hangsúlyt fektetünk a nemzeti park természetvédelmi céljait szolgáló térségi, turisztikai kapcsolatok kiterjesztésére, a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésére. Az orseg.info honlap további népszerűsítésére, a költséghatékony marketingelemek fokozott használatára.

A nemzeti parki védjegyes termékek további népszerűsítése, újabb kiírás sikeres végig vitele és a helyi termelők termékeinek helyi szolgáltatáscsomagokba integrálása is a kiemelt célok közt szerepel.

11.5 Együtműködési megállapodások

- Szent István Egyetem Környezettudományi Intézet

- Nyugat–magyarországi Egyetem
- Roth Gyula Erdészeti, Faipari Szakközépiskola és Kollégium Sopron
- Körmenyi Rendészeti Szakközépiskola
- Körségi Általános Iskola Óriszentpéter
- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Órállók Alapítvány
- Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Egyesület
- Vas Megyei Turizmus Szövetség

11.6 Fontosabb események

- Március 10-én nemzeti parkunk megjelent a Varázslatos Magyarország gáláján.
- Április 21-22-án a Földművelésügyi Minisztérium keretében részt vettünk a „Föld Napja VI. Tudományfesztivál” című rendezvényen, Budapesten a Nemzeti Múzeum kertjében.
- A csillagos égbolt programsorozat keretében 2016. április 15-én a Hegyháti Csillagvizsgálóban szerveztünk előadást, majd az esti órákban éjszakai csillagsétán vehettek részt az érdeklődők.
- Április 30-május 1-én igazgatóságunk megjelent a Zöld OT rendezvényen Óriszentpéteren.
- A Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitókonferenciájára május 24-én Budapesten a Természettudományi Múzeumban került sor.
- Az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából szervezett Hármashatár találkozót Óriszentpéteren került megrendezésre május 28-án.
- 2016. június 16-án, Szombathelyen a Savaria Múzeumban került bemutatásra az Órségi Nemzeti Park I. és az Órségi Nemzeti Park II. című könyv.
- Július 8-án Bőjte Csaba tartott előadást Szalafő – Pityerszeren, valamint vendégül láttunk 16 fő gyermeket a Dévai Szent Ferenc Alapítványtól.
- Szlovéniában részt vettünk a Radgonai Vásáron, mely augusztus 20-25. között került megrendezésre.
- 10 éves a Bechtold István Látogatóközpont, jubileumi ünnepségre került sor szeptember 15-én Kőszegen.
- Szeptember 16-án részt vettünk Abaligetén a minisztériumi Szakmai napon.
- 2016. október 5-én került sor a szlovén és a magyar köztársasági elnök találkozására. Áder János és Borut Pahor államfők általános iskolás gyermekek társaságában kerékpározott az Órségben és a szlovéniai Dolányban.
- 2016. október 25-én Colleen Bell az Amerikai Egyesült Államok magyarországi nagykövete tett látogatást nemzeti parkunkba. Előadás keretében ismerkedett a természeti és kulturális értékekkel, majd a kőszegi madármentő vándor solymával. A Széll Kálmán Major megtekintése után Szalafő – Pityerszeren bemutatásra került a múzeum, ahol általános iskolás gyermekekkel is találkozott a nagykövet.
- Budapesten a Magyar Turizmus Zrt. szervezésében november 14-15 között került megrendezésre a Tourinform Találkozó, melyen részt vettünk.
- November 19-20 között részt vettünk Budapesten a Magyar Természettudományi Múzeumban a „Denevér gála” rendezvényen.
- Az Órségi Népi Műemlékegyüttesnél a Húsvétváró, a Pünkösdlő, az Órségi Lepkekaland, és az Órségi Tökfesztivál rendezvényeket szerveztük, bonyolítottuk. Résztvevők száma: 3.809 fő.
- Egyéb térségi rendezvényeken (Órségi Vásár, Fazekas Napok, Gomba Fesztivál)

nemzeti parki szolgáltatásokat nyújtottunk.

- Szalafő – Pityerszeren napközis tábornak biztosítottunk helyet az Őrállók Alapítvány szervezésében júliusban.
- Szeptember 15-én 10 éves a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont, ünnepi előadónak

11.6.1 Időszaki kiállítások, előadások

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban 4 db kiállítást, illetve előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2016.02.26.	Gorza Katalin amatőr festő: Őrség képekben	30
2016.04.21.	Balogh István Péter festőművész kiállítása	82
2016.07.07.	Királyné Gáspár Angelika amatőr festő kiállítása	102
2016.10.17.	A természet ezer arca – A Túrjei Fotóklub kiállítása	115
Összesen:		329

A Kőszegi Tájvédelmi Körzetben a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban 7 előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2016.01.21.	Horváth Csaba, Horváthné Korom Zita. A nyugati végek geológiai érdekességei	50
2016.02.04.	Az Év Természetfotósa 2015. – Fáth Ádám: „Kalandozásaim a természetben”	70
2016.03.31.	Gruber Ágnes: Élet állati társbérőinkkel	35
2016.04.20.	Duhay Gábor: A szent sólyom nyomában	22
2016.05.27.	Védjük együtt a zergeboglárt	15
2016.09.15.	10 éves a Bechtold István Látogatóközpont – Dr, Markovics Tibor, Dr. Németh Csaba, Harsányi Krisztián: „Egy nekem kedves táj...”	80
2016.11.23	Dr. Csóka György: Biodiverzitás és az erdő egészsége	55
Összesen:		327

11.1. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont Bechtold István / Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	2	150 / 80	Közepes / Jó.
Múzeum (szabadtéri)	1	150	Felújított műemlékegyüttes.
Tanösvény	13	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.

11.2. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasznátság (%)
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépület	9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/A	0	Közepes, korszerűsítésre szorul.	0
Keserűszeri Kutatóház szállásépület	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	8	Közepes, korszerűsítésre szorul.	10,6
Keserűszeri Kutatóház udvarán sátorozó hely	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	30	Közepes, korszerűsítésre szorul.	2,5
Órségi Népi Műemlékegyüttes	9942 Szalafő Pityerszer 12.	150	Felújított műemlék együttes.	77,7
Bechtold István Látogatóközpont	9730 Kőszeg Aradi vértanúk parkja	70	Jó, újszerű	35,5

11.3. táblázat: Állandó kiállítás

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
A Kőszegi-hegység természeti értékei	100	A Kőszegi-hegység természeti értékei	egész évben, nyitva tartás szerint
Chernel István Emlékszoba	100	Chernel István munkássága	egész évben, nyitva tartás szerint
A madarak élete	100	A madarak élete	egész évben, nyitva tartás szerint
A Ság-hegy, az idők tanúja	80	Interaktív kiállítás a Ság-hegy múltjáról és értékeiről	Szezonális 04.15-10.15.: Sze-P: 12.00-18.00, Szo-V: 10.00-18.00
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	80	Ehető és mérges gombák az Őrségben.	minden munkanap 8.00-16.30 között
Őrségi Népi Műemlékegyüttes	150	A helyszínen megőrzött és berendezett műemlék-együttes épületei szemléletesen példázzák lakói építészeti kultúráját, hagyományos életmódját.	szezonális 04.01-11.02.: H-V: 10.00-17.00 06.01.-08.31.: H-V: 10.00-18.00
Lápok Háza	30	A lápok titokzatos világát mutatja be.	04.01-05.31.: H-V: 10.00-16.00, 06.01- 08.31.: H-V: 10.00- 17.00, 09.01-10.31.: H-V: 10.00-16.00

Az első három kiállítás helyszíne a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont volt.

11.4. táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Madárvédelmi Tanösvény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ÖNPI	
Búbos cinege Élményösvény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ÖNPI	
Csillaghúr Tanösvény	Kőszegi TK	4 km	természetismereti	Írottka Natúrparkért Egyesület	készült, elfogyott
Királyvölgyi Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	természetismereti	Kőszeg Város Önkormányzata	készült, elfogyott
Ság-hegyi Tanösvény	Ság-hegyi TK	200 m	természetismereti	ÖNPI	
Geológiai Tanösvény	Ság-hegyi TK	2 km	természetismereti	ÖNPI	
Rezgönyár tanösvény	Őriszentpéter, Siska szer	300 m	botanikai	ÖNPI	készült, elfogyott
Sárgaliliom tanösvény	Velemér-Magyarszombatfa	6 200 m	természeti-kulturális	ÖNPI	készült, elfogyott
Töllös tanösvény	Szentgyörgyvölgy	2 500 m	erdészeti-botanikai	Értékeinkért Alapítvány	készült, elfogyott
Szala – menti tanösvény	Szalafő-Őriszentpéter között	3 800 m	természetismereti	ÖNPI	készült, elfogyott
Körtike tanösvény	Szalafő Csörgőszertől-Szalafő Pityerszerig	6 200 m	természetismereti	ÖNPI	készült, elfogyott
Felsőszéri tanösvény	Szalafő Felsőszerről-Szalafő Pityerszerre	1 700 m	néprajzi	ÖNPI	készült, elfogyott
Fürge cselle tanösvény	Kercaszomor határában	3 200 m	természetismereti	ÖNPI	készült, elfogyott

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Szomoróczi tanösvény	Kercaszomoron	3 000 m	kultúrtörténeti	ÖNPI	készült, elfogyott
Hármashatár tanösvény	Felsőszölnök – Hampó-völgy	4 700 m	természetismereti	ÖNPI	
Rába-menti tanösvény	Alsószölnök	5 200 m	természetismereti	ÖNPI	
Nyugati Pont tanösvény	Szakonyfalu	2 200 m	természetismereti	ÖNPI	
Rókaomba tanösvény	Apátistvánfalva Orfalu	3 000 m	természetismereti	ÖNPI	
Áfonyás tanösvény	Orfalu	5 100 m	természeti-kulturális	ÖNPI	
Malomgát tanösvény	Órimagyarósd	4 000 m	természetismereti	ÖNPI	
Tőzegmohás láprét tanösvény	Szóce	900 m	természetismereti	ÖNPI	
Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény	Szalaflő-Pityerszer	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Dobogó-erdő tanösvény	Horvátnádalja-Dobogó-erdő	2 000 m	természetismereti	ÖNPI	
Védett növényeket bemutató tanösvény	Kőszegi TK	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Ciklámen tanösvény	Kőszegi TK	4 500 m	természetismereti	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	
Írottkő tanösvény	Kőszegi TK	2 000 m	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	
Óriások útja tanösvény	Kőszegi TK	7 000 m	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	
Égig érő tanterem tanösvény	Apátistvánfalva	5 000 m	természetismereti	Általános Iskola Apátistvánfalva	

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Hársas tanösvény	Hársas – tó	1 000m	természetismereti	Szentgotthárd Város Önkormányzata	
Réti orchideák tanösvény	Kétvölgy	6 000 m	természetismereti	Kétvölgy Község Önkormányzata	
„Hegypásztorok útja” tanösvény				Hegypásztor Kör Oszkó	

11.5. táblázat: Társadalmi kapcsolatok

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár: A budapesti Utazás Kiállítás 2016 vásáron, 2 standon jelentünk meg: a nemzeti parkok központi standján és a Magyar Turizmus Zrt. EDEN standján a Tourinform Őrség irodával.			
Média	helyi	69	61
	regionális	15	58
	országos	20	34
	nemzetközi	6	10
Egyéb			

11.6. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1.	Őrségi Nemzeti Park – Nemzeti Parki Programok és Termékek 2015		0
2.	Őrség-kulturális értékek az Órállók földjén (szlovén, német)	2012	89
3.	Az Őrségtől a Rábavidékig (szlovén, német)	2013	376
4.	A lápok titokzatos világa	2014	750
5.	Holt fából élő erdő	2014	1 897
6.	Erdei élőhely – rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein	2014	550
7.	Chernel – kert	2014	2 876
8.	Bectold István Látogatóközpont	2014	3 467
9.	Magas fák gyöngyei: kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	2.817
10.	Látogatható kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	2.533
11.	Ritka, veszélyeztetett gyümölcsfajták az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	2.644
12.	Őrségi Nemzeti Park – Látogatóhelyek Programok leporelló (magyar, angol)	2015	0
13.	Az Őrségi Nemzeti Park image kiadvány	2015	6.850
14.	Erdei élőhely rekonstrukciók Vas megye természeti területein c. leporelló (magyar, angol, német és szlovén)	2015	250
15.	Őrségi Hangulatok – Egy nemzeti park képekben (képeskönyv)	2015	1 404

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

Igazgatóságunk engedélyezett létszáma 2016 decemberéig 62 fő. Ez a szerteágazó feladatinkhoz nem elegendő, ezért a közfoglalkoztatási program keretén belül kapott lehetőség jelentősen hozzájárult feladataink hatékony és eredményes ellátásához. A 2016. február 29-án lezáruló 2015. évi majd a 2016. március 1-vel induló 2016. évi közfoglalkoztatási program az Igazgatóság napi működési feladatainak ellátásához biztosított nélkülözhetetlen segítséget, nélkülük csak csökkent feladatellátást tudtunk volna végrehajtani.

Kiemelt feladataik:

- A nemzeti parki speciális ismereteket igénylő természetvédelmi kezeléseket megalapozó kutatásokban való részvétel, a kutatásokhoz kapcsolódó számítógépes programok kezelése, monitorozásban való részvétel.
- Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály napi ügyviteli munkájának segítése, a Tourinform iroda munkájának segítése, csoportvezetés, vagyonkezelésünkben lévő ingatlanok bemutatása.
- Az Igazgatóság működéséhez szükséges üzemeltetési, karbantartási munkákat segítve hozzájárulnak az Üzemeltetési Osztály feladataink zökkenőmentes ellátásához.
- A saját vagyonkezelésben lévő területeken a területek megművelése (traktoros szakmunkások), az állattartás feltételeink biztosítása (állatgondozók).
- A Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály munkájának segítése (védett területek helyreállítása, kezelése).
- Igazgatóságunkon - munkaerő hiányában - nem megoldott a vagyonvédelem az őriszentpéteri állattartó telepen. A jelentős mennyiségű állami vagyon védelme miatt ezen a helyen, amikor erre lehetőségünk adódott éjjeliőrt alkalmaztunk.
- Az Észak-vasi Területkezelési Osztály munkájának segítése (madárgondozás, terület fenntartás, takarítás, vagyonkezelésben lévő ingatlan bemutatása).

A tervezett munkakörök és létszámok:

Ellátandó feladat megnevezése	Ellátandó feladat helyszíne (cím, hrsz., útszakasz, stb. megnevezése)	Létszám (fő)	Ellátandó feladathoz szükséges végzettség
Éjjeliőr/vagyonőr	Őriszentpéter	1	
Állatgondozó	Őriszentpéter, Állattartó telep	2	
Traktoros	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Traktoros
Biotikai adatbázisok kezelése	Őriszentpéter, változó munkahely	2	Felsőfokú szellemi alkalmazott
Fakitermelő	Őriszentpéter, változó munkahely	6	Motorfűrész kezelő
Fakitermelő/munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Motorfűrész kezelő
Erdészeti munkatárs	Őriszentpéter,	1	Erdészeti

	változó munkahely		munkatárs
Erdészeti munkatárs/munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Erdészeti munkatárs
Madárgondozó	Kőszeg	1	
Takarító/gondnok	Celldömök	1	
Adminisztrátor	Őriszentpéter, központi iroda	1	adminisztratív dolgozó
Adminisztrátor/munkavezető	Őriszentpéter, major	1	adminisztratív dolgozó
Ökoturisztikai szakvezető	Őriszentpéter, változó munkahely	4	felsőfokú szellemi alkalmazott
Ökoturisztikai szakvezető/munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	felsőfokú szellemi alkalmazott
Ökoturisztikai szakvezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	szakmunkás
Takarító	Őriszentpéter, változó munkahely, Kőszeg	4	
Karbantartó	Őriszentpéter, változó munkahely	5	
Segédmunkás	Őriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely	10	

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

A program során (a 12.1. pontban részletezett) tervezett feladatokat jelentős részben elvégeztük. Az Igazgatóság működőképességének fenntartása szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, az Őrségi Területkezelési Osztály, Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály, Üzemeltetési Osztály munkájában való részvétel.

Havi létszám alakulása:

Hónap	Létszám
Január	45
Február	41
Március	38
Április	38
Május	37
Június	36
Július	35
Augusztus	36
Szeptember	37
Október	37
November	39

Osztály	január-február	március-december
Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály	9	9
Természetvédelmi Őrszolgálat	8	9
Üzemeltetési Osztály	11	7
Őrségi Területkezelési Osztály	7	5
Észak Vasi Területkezelési Osztály	5	5
Természetmegőrzési Osztály	2	2
Pénzügyi és Számviteli Osztály	1	0
Összesen	43	37

A 2016. évben megvalósult két közfoglalkoztatási programban Igazgatóságunk 7 különböző osztálya adott munkát a közfoglalkoztatottaknak.

Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály: a túrák szervezése és lebonyolítása, a rendezvények, kitelepülések szervezése, a napi ügyviteli munka folyamatos ellátása. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél is végeztek szakvezetést a közmunkások, ezen felül 4 saját szervezésű rendezvényen és 15 külső rendezvényen segítettek munkánkat.

Természetvédelmi Őrszolgálat: az örök mellett dolgozó közmunkások egész évben az Igazgatóság saját vagyonkezelésben lévő védett területek helyreállításával, kezelésével foglalkoztak. A védett természeti területek, rétek, gyepek, szántók, erdők helyreállítása bozót illetve cserje irtással, erdőszelek, utak tisztítása. Rétek, lápok kaszálása, széna összegyűjtése, lehordása, szemét szedés.

Üzemeltetési Osztály: látogatóközpont, bemutatóhelyek, a saját vagyonkezelésben lévő ingatlanok és azokhoz tartozó területek karbantartása és kezelése (Harmatfű Látogatóközpont, Keserűszeri Vendégház, Őri Fogadó). Az épületek és a hozzájuk tartozó területek tisztántartásában, fűnyírásban, kaszálásban, illetve rendezvények lebonyolításának segítségével vettek részt. Részt vettek a Szalafő 526 hrsz-ú területen lévő illegális szemétkerakó hely felszámolásában, a szemét elhordásában. A folyamatban lévő erdősítéseink ápolását (17 ha), csemeték pótlását (7,58 ha), tanösvények karbantartását, táblák körüli kaszálást végezték el. Elvégezték a tanösvények és egyéb szabadtéri bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák környezetének kaszálását is. A darabolóhasítógéppel 119 m³ tűzifát hasogattak össze. Továbbá részt vettek a KEHOP-4.1.0-15-2016-00039 Erdőt természetesen – Leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben projekt előkészítésében.

Őrségi Területkezelési Osztály: állattartó telepen az állatok ellátásában (takarmányozás, trágyázás, tisztántartás), karámok javításában, az állatok áttelepítésében, beteg állatok gondozásában vettek részt. Továbbá az éjjeliőri és traktoros munkákat végezték (szántás, vetés, kaszálás, szárazzás), a géptelepen pedig a mezőgazdasági gépjárművek karbantartását. Adminisztrációs ügyintézésben 1 fő segített, a telephelyek tisztántartásában 2 fő.

Észak-vasi Területkezelési Osztály: A madárvédelmi telepen a madarak ellátása, sérült állatok gondozása, tisztántartása volt a feladatuk. A Látogatóközpontban dolgozók az épület karbantartását, tisztántartását, a park gondozását végezték. Chernel-kert kaszálása, karbantartása, sérült madarak kezelése, csoportok vezetése. A Ság-hegyi Múzeum bemutatása, karbantartása és tisztántartása.

A Pénzügyi és Számviteli Osztály: a folyamatos ügyviteli munka segítése, adminisztratív feladatok elvégzése.

12.3 Tapasztalatok

Közfoglalkoztatásban részt vevő dolgozóink nagy része munkáját becsületesen elvégezte. A változó létszám, az emberi mentalitás miatt a munkavállalásikedv hullámzó. A közfoglalkoztatási programból egyre többen találnak munkát, így a meglévő és rendelkezésre álló állomány munkaaktivitása egyre csökken.

A közfoglalkoztatottak közel fele évek óta rendszeresen visszatérő, munkájában megbízható, korrekt partnerünk. A maradékra jellemző a fluktuáció. Munkára nehéz motiválni őket. Ausztria közelsége miatt az igazán dolgozni vágyók inkább vállalják az időszakos munkát külföldön, mint a lényegesen kevesebb jövedelemmel járó közfoglalkoztatást.

A 2016. március 1-én indult közfoglalkoztatási program kötelezően előírt képzést is tartalmazott. Az Igazgatóság alkalmazásában lévő kollégát sikerült az előírásoknak megfelelően beiskoláznia.

12.4 Javaslatok

A közfoglalkoztatási programot mindenképpen hasznosnak, a jövőben is folytatásra érdemesnek tartjuk. Kiemelt a jelentősége annak, hogy a program kiszámíthatóan és folyamatosan működhessen. A program feltételrendszerében beálló változásokat minimalizálni kellene.

- A munkaerő igény és a rendelkezésre álló munkaerő közötti rugalmasabb átjárás biztosítása.
- Az igényelt és lehetséges képzések összehangolása.
- A természetvédelmi specialitások figyelembe vétele miatt meghatározott létszám fölött indokoltnak tartjuk a közfoglalkoztatottak mozgását biztosító gépjármű beszerzését.
- Célszerű lenne a sok apró (már meglévő) szerszám helyett a hosszú távú feladatellátást biztosító gépek beszerzésének engedélyezését.
- Javasolt a közfoglalkoztatotti munkabért „minimálbérhez” közelíteni, a kvalifikált, speciális szakmai ismereteket igénylő munkakörök esetében a javadalmazást megemelését (központi keret terhére) lehetővé tenni.
- Javasoljuk az egyéb juttatások lehetőségének bővítését (pl. Cafetéria rendszer beépítés a programba).
- Nem megoldott (tömegközlekedés hiányában) a közmunkások bejárása. A 15 Ft/km költségtérítés nem fedezi a munkavállaló részéről felmerülő költségeket.

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1. táblázat: Együtműködés hivatalokkal, intézményekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Celldömök Város Önkormányzata	Celldömök	A Ság-hegyi Múzeum és a Kemenes Vulkanpark nyitva tartásában működtünk együtt.
Kőszeg Város Önkormányzata	Kőszeg	Együtműködés a Kőszegi-hegységet és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont környezetét érintő ügyekben. Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Magyar Turisztikai Ügynökség (Magyar Turizmus Zrt.)	Budapest	Szakmai képzések, kiállítások, ÉDEN promóció
Hermann Ottó Intézet	Budapest	Országos Lepkészs Találkozók szervezése.
Megyei és körzeti földhivatalok	Körmend, Szombathely	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Szombathely	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Vas Megyei Kormányhivatal Környezet- és természetvédelmi osztálya	Szombathely	Szakvélemények adása
Magyar Turizmus Zrt. Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság	Sopron	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Parancsnokság	Budapest	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Szombathely	Erdészeti engedélyezés, üzemtervek véleményezése és előkészítése
Vas Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Vas Megyei Rendőr Főkapitányság	Szombathely	Közös járőrszolgálat, kölcsönös képzések, löfgyver-tartási ügyekben szabálysértési prioritálás
Szlovén Köztársaság Főkonzulátusa	Szentgotthárd	Térségfejlesztés
Herman Ottó Kertészeti Szakközépiskola és Kollégium	Szombathely	Gyakorlati hely biztosítása
Soproni Egyetem	Sopron	Gyakorlati hely biztosítása, tanulmányutak vezetése, természetvédelmi mérnöki szakon és Doktori Iskolában oktatási tevékenység végzése.
Szent István Egyetem, Környezettudományi Intézet	Gödöllő	Közös kutatás.
Müllex-Körmend Hulladékgyűjtő és Hasznosító Kft.	Körmend	Védett területeken lerakott hulladék kezelése.
Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	Szombathely	Pályázatok kezelése.

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Széchenyi Programiroda	Szombathely, Zalaegerszeg	Pályázatok kezelése.
Új Erdőbirtokosság	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Szentgotthárd Város Önkormányzata	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Őriszentpéter önkormányzata	Őriszentpéter	Nemzeti Parki Védjegyes termékek - helyi termelői piac
Szombathelyi Erdészeti Zrt	Szombathely	Korábbi közös KEOP pályázat
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	Sarród	madármentés

13.2. táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Kerekerdő Alapítvány	Szombathely	Pályázatok szakmai véleményezésében.
Chernel István Természetbarát Egyesület	Kőszeg	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban
MME Vas megyei HCS	Szombathely	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban, sasszinkron, gyurgyalag és parti fecske felmérés, Banka Program.
Hegyek Vándorai Turista Egyesület	Budapest	Túraútvonalak kezelése, programszervezés
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Kapcsolattartás a helyi szállásadókkal, programszervezés
Vas Megye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványa	Szombathely	Előadás tartása
Pannon Kapu Kulturális Egyesület	Szentgotthárd	Előadás tartása
55. Batthyány L. cserkészcsapat	Körmend	Békamentésben részvétel
Értékeinkért Alapítvány	Zalaegerszeg	Közös kutatási tevékenység, Gomba kiállítási anyag, ÖNPI-hez történő kihelyezése
Természeti örökségünk Alapítvány	Kercaszomor	Közös pályázat benyújtása.
Őri Alapítvány	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őriszentpéterért Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őrségi Kerékpáros és Természetbarát Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Írottó Natúrparkért Egyesület	Kőszeg	Közös programszervezés, Osztrák-Magyar Interreg pályázat közös előkészítése
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	Budapest	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete	Budapest	Tenyésztési program
Országos Erdészeti Egyesület	Budapest	Közös fotókiállítás
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Közös turisztikai megjelenés
Pro Natura St.Gotthard Civil Összefogás (PRONAS)	Szentgotthárd	Tervezett heiligenkreutzi hulladékégető elleni fellépés
Szombathelyi Állatkórház	Szombathely	Folyamatos állatorvosi ellenőrzés a madárvédelmi mentőközpont, valamint a kézre került sérült madarak ellátásában működünk együtt.
Pro Silva Hungária Egyesület	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Somogy Természetvédelmi Szervezet	Somogyfajsz	Közös pályázatírás.
RÁBA-Műgát és Térségéért Egyesület	Répcelak	együttműködés a környezeti nevelés terén
Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Turisztikai Egyesület	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése, közös programcsomagok kidolgozása
Tourinform Lenti	Lenti	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Zalaegerszeg	Zalaegerszeg	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szombathely	Szombathely	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Körmend	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szentgotthárd	Szentgotthárd	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Őrállók Alapítvány	Őriszentpéter	Közös táborok, rendezvényszervezés
Vas Megyei Turizmus Szövetség	Szombathely	Turizmus-szervezés, Marketing

A fentebb említett szervezetekkel az együttműködés folyamatos. A fenti lista nem tartalmazza azokat az iskolákat, amelyekkel az Igazgatóság folyamatos együttműködést alakított ki és ápol immár évek óta, a környezeti tudatformálás céljából.

14. Belföldi és külföldi együttműködések

Az igazgatóság nemzetközi kapcsolatrendszerében a határmenti helyzetből adódóan stratégiai fontosságú a két szomszédos ország, Ausztria és Szlovénia természet- és tájvédelmi, valamint az ehhez kapcsolódó turizmus, helyi termék szakterületen dolgozó szakmai szervezeteivel való kapcsolatfejlesztés és fenntartás. Ennek kereteit a 2009. május 25-én, Óriszentpéteren a Naturpark Raab, Krajinski Park Goričko és az ÖNPI vezetői által megújított együttműködési megállapodás alakítja ki.

Az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából szervezett Hármashatár találkozó Óriszentpéteren került megrendezésre május 28-án.

Július 8 –án Bőjte Csaba tartott előadást Szalafő – Pityerszeren, valamint vendégül láttunk 16 fő gyermeket a Dévai Szent Ferenc Alapítványtól.

Szlovéniában részt vettünk a Radgonai Vásáron, mely augusztus 20-25. között került megrendezésre.

2016. október 5 -én került sor a szlovén és a magyar köztársasági elnök találkozására. Áder János és Borut Pahor államfők általános iskolás gyermekek társaságában kerékpározott az Órségben és a szlovéniai Dolányban.

2016. október 25 -én Colleen Bell az Amerikai Egyesült Államok magyarországi nagykövete tett látogatást nemzeti parkunkba. Előadás keretében ismerkedett a természeti és kulturális értékekkel, majd a kőszegi madármentő vándorsolymával. A Széll Kálmán Major megtekintése után Szalafő – Pityerszeren bemutatásra került a múzeum, ahol általános iskolás gyermekekkel is találkozott a nagykövet.

A Goričko Tájvédelmi Park, Raab Naturpark és az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében hirdettük meg a „Élményeim a kaszálógyümölcsösben” című rajzversenyt, melyen 29 tanuló vett részt. A rajzverseny magyar nyertesei az ausztriai Neuhausban vettek részt egy közös játékos vetélkedőn a többi nyertes gyerekekkel.

14.1. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Raab Naturpark	Ausztria (Mogersdorf)	Természetvédelmi és turisztikai együttműködés
Regionalmanagement Burgenland Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel Burgenland Tourismus Naturschutzbund Burgenland	Ausztria	A Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata – PaNaNet + projekt a Nyugat-Pannon régióban négy nemzeti park és négy natúrpark hálózatszerű összekapcsolásán keresztül azok infrastrukturális fejlesztését, továbbá közös arculat, marketing és promóció kialakítását célozza.
Javni Zavod Krajinski Park Goričko, Center za zdravje in razvoj Murska Sobota, Občina Moravske Toplice, Občina Šalovci	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Interreg Program 2014-2020 keretén belül közös pályázatot valósítunk meg, melynek tartalma Aktív turisztikai termékek fejlesztése a szlovén-magyar határtérség kulturális és természeti öröksége ismertségének növelése érdekében

15. Ellenőrzés

Külső ellenőrzések

2016. év során Igazgatóságunknál a következő külső szerv által történt ellenőrzések valósultak meg:

Ellenőrzést végző szerv neve; Ellenőrzés ügyiratszama	Ellenőrzés címe, tárgya, ellenőrzött időszak	Ellenőrzési jelentés megállapítása	Intézkedési terv intézkedések leírása és végrehajtásának határideje	Végrehajtott intézkedések, esetleges elmaradás indoka
Vas megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály VA/FF01/000 606/2015.	2016. évi országos közfoglalkoztatási program támogatásának munkaerőpiaci hatósági ellenőrzése	A Közfoglalkoztató a támogatott közfoglalkoztatottakat a hatósági szerződésben rögzítettek szerint foglalkoztatta	-	-
Vas megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály VA/FF01/001 529/2016.	2016. évi országos közfoglalkoztatási program támogatásának munkaerőpiaci hatósági ellenőrzése	A Közfoglalkoztató a támogatott közfoglalkoztatottakat a hatósági szerződésben rögzítettek szerint foglalkoztatta	-	-

A külső szervek által végzett ellenőrzések során intézkedési terv nem készült.

Belső ellenőrzési tevékenység

A belső ellenőrzési tevékenység végzésére 2012 szeptemberében kötött szerződés alapján került sor. A belső ellenőrzés tárgy évben az elfogadott ellenőrzési terv szerinti vizsgálatokat végezte. A vizsgálatok irányát a szakmai függetlenség biztosításával a belső ellenőr dolgozta ki. A 2016. évi belső ellenőrzési munkaterv összesen 6 vizsgálatot tartalmazott.

A tervezett ellenőrzések végrehajtásra kerültek az év folyamán, a soron kívül elrendelt ellenőrzési és írásbeli tanácsadói feladatok nem merültek fel.

Elmaradt ellenőrzés a tervhez képest 1 volt. Terven felüli, illetve soron kívüli ellenőrzésre 1 témakörben került sor.

A Nemzeti Park Igazgatóságnál a belső ellenőrzést tárgy év során 1 fő megbízott belső ellenőr látta el. A belső ellenőrzés létszáma megfelelő, figyelembe véve a Bkr. előírását: „belső ellenőr: a költségvetési szervnél teljes vagy részmunkaidőben foglalkoztatott, vagy polgári jogi jogviszony keretében belső ellenőrzési tevékenységet ellátó személy.”

A belső ellenőr szakmai képzettsége és szakmai gyakorlati elvárása megfelel a költségvetési szervnél belső ellenőrzési tevékenységet végzők nyilvántartásáról és kötelező szakmai továbbképzéséről, valamint a költségvetési szervek vezetőinek és gazdasági vezetőinek belső kontrollrendszer témájú továbbképzéséről szóló 28/2011. (VIII. 3.) NGM rendeletben foglaltaknak. A belső ellenőrt az Országos jegyzékében 5114313 számon regisztrálták.

ÉVES TERVBEN FOGLALT, VÉGREHAJTOTT ELLENŐRZÉSEK			
Ellenőrzési feladat sorszáma	Tárgy	Munkatervben előírt ellenőrzési feladat	Ellenőrzés típusa (munkaterv szerint)
1	Közmunkaprogram munkaügyi, munkavédelmi dokumentumainak ellenőrzése	munkavédelmi előírások betartása	Szabályszerűségi ellenőrzés
2	Faanyag készletnyilvántartás ellenőrzése	dokumentáltság hiányosságai	Céll ellenőrzés
3	Órszolgálat egyenruha nyilvántartás ellenőrzése	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások	Szabályszerűségi ellenőrzés
4	Óri naplók, munkaügyi nyilvántartások ellenőrzése	jogszabályok előírásainak betartása	Szabályszerűségi ellenőrzés
5	Állatnyilvántartások ellenőrzése	alapidokumentáltság hiányosságai	Céll ellenőrzés
6	Bizományosi értékesítés vizsgálata	dokumentáltság teljes körűsége nem megfelelő	Teljesítmény ellenőrzés
7	Haszonbérleti díjak dokumentálásának ellenőrzése	dokumentáltság teljes körűsége nem megfelelő	Teljesítmény ellenőrzés

A belső kontrollrendszer szabályszerűségének, gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének növelése, javítása érdekében tett fontosabb javaslatok:

Állatnyilvántartások ellenőrzése	nyilvántartás, biztosított férőhely megfelelő önköltség számítás hiányzik	A nyilvántartás alkalmazásának vannak még kiforratlan pontjai, ami esetenként összerendelési pontatlanságokat eredményez	Önköltség számítási szabályzatot kell kialakítani
Bizományosi értékesítés	készletnyilvántartás nem naprakész	analitikus nyilvántartások	Naprakész nyilvántartást kell

vizsgálata		vezetése nem pontos	vezetni
Haszonbérleti díjak dokumentálásának ellenőrzése	Analitikus nyilvántartás egyeztetése nem naprakész	Naprakésztség biztosítása	Egyeztetések gyakoriságának növelése

A tárgyév során készült ellenőrzési jelentések azonosították, feltárták a nem megfelelő működések okait, valamint tartalmazták a hiányosságok kiküszöbölését célzó ellenőri javaslatokat, célkitűzéseket fogalmaztak meg. Az ellenőrzés megállapításai szóbeli megbeszélésen is kiértékelésre kerültek, meghatározásra került az intézkedési terv készítésének szükségessége.

2016. évben vizsgálattal érintett területek, szervezeti egységek vezetői az ellenőrzések során megfogalmazott javaslatokat elfogadták, a szükséges határidők és felelősök megnevezése mellett intézkedési terveket elkészítették, a lejárt határidejű feladatok végrehajtása megtörtént.

Összegzésként: a belső kontrollrendszer kialakítása, működtetése 2016. évben megfelelő volt, ezzel együtt a továbbiakban cél a működés eredményességének növelése a kontrollok folyamatos javítása, fejlesztése.

16. Legfontosabb eredmények összefoglalása

Földvásárlás

A saját vagyionkezelésű területet 2016-ban 632 hektárral tudtuk növelni.

Közmunka program

A két részletben meghirdetett közfoglalkoztatási programot sikeresen lebonyolítottuk, amelynek keretében havonta változó létszámmal átlagosan 52 főt foglalkoztattunk. A közfoglalkoztatás lehetőséget nyújtott arra, hogy olyan feladatokat is elvégezzünk, amelyeket a létszámhiányból adódóan nem tudtuk volna megoldani. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték.

Üzemeltetés

Az Üzemeltetési Osztály munkatársai végezték az Igazgatósághoz tartozó épületek (Harmatfű Természetvédelmi Látogatóközpont és volt szállásépület, Keserűszeri Kutatóház) karbantartását és tisztán tartását, a pityerszeri Népi Műemlékegyütteshez, a Harmatfű Látogatóközpont, a Keserűszeri Kutatóházhoz tartozó területek gondozását. A tanösvények és egyéb szabadtéri bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák kaszálását is elvégezték. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél megrendezésre került rendezvények a Hármashatáron megvalósult 3 államelnöki látogatás előkészítésének és lebonyolításának is szerves részesei voltak. Az Üzemeltetési Osztály munkatársa elvégezték a csemete ápolási feladatokat, cserjeirtást és erdőápolást továbbá a kitermelt faanyagot kályha készre darabolták és hasogatták. Az osztályon dolgozó erdészeti munkatárs felelt az erdészeti ügyekkel kapcsolatos feladatok ellátásáról, fakitermelések lebonyolításáról és felügyeletéről illetve a szakhatóságok felé zajló ügyintézésről. Az év során felvételre került egy erdész munkatárs a megnövekedett állami erdővagyon szakszerű kezelésének elősegítéséhez. Elvégeztük a Szalafő 526 hrsz.-on található illegális szemétkerakó helyreállítását, az itt felhalmozott szemét elszállítását. Előkészítettük a KEHOP-15-2016-00039 „Erdőt természetesen-leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben projektet. Az épületek tisztántartásáról, a Keserűszeri Kutatóházba érkező vendégek fogadásáról és megfelelő elhelyezésükről az Üzemeltetési Osztályon dolgozó gondnok gondoskodik.

Pályázatkezelési Osztály eredményei

A 2016-os év során kilenc pályázatot dolgoztunk ki és nyújtottunk be, melyből mind a kilenc támogatásban részesült. 2,7 milliárd Ft forrást nyertünk az igazgatóság 2020-ig tartó fejlesztéseinek finanszírozására. Lebonyolítottunk két közbeszerzési eljárást, beszereztünk kilenc darab terepjáró gépkocsit, egy kisbuszt, elindítottuk az igazgatóság látogató- és fogadóközpontjának, egyben adminisztratív központjának építési munkálatait. Megterveztettük a muraközi lovak istállóját, a Doroszlói-rétek rekonstrukcióját. A fejlesztések finanszírozására lehívtunk 1,3 milliárd Ft támogatási előleget.

Természetvédelmi Őrszolgálat

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év elején 3 tájegységben, 10 fővel látta el feladatait, munkájukat 21 polgári természetőr segítette. Tevékenysége során az Őrszolgálat közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyionkezelésben lévő erdők vagyionvédelme érdekében. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság munkatársaival árvíz, veszélyes fák és golyafészkek esetén tartottunk közös bejárást. Az osztályunkhoz tartozó

közfoglalkoztatottakkal rétszegélyeket, tanösvényeket tartottunk karban és természetvédelmi szempontból fontos területeken végeztünk cserjeirtási munkákat. Rossz időjárás esetén a közfoglalkoztatottakkal madárodúkat készítettünk.

Természetmegőrzés

A kezeléseket megalapozó monitoring és kutatási tevékenység keretében elvégeztük egy 5 x 5 km-es NBmR kvadrát élőhelyterképezését, 7 védett növényfaj felmérését, nagygomba fajok, 1 növénytársulás és 15 közösségi jelentőségű élőhelytípus felmérését, a szőlőhelyek védett növényfajainak feltérképezését, a nagy tűzlepke, hangyaboglárka fajok, lápi tarkalepke és sápadt szemeslepke monitorozását, a haris, a rábai vízimadarak, az ürge, pelék, egyenesszárnyú közösségek, kétéltűek és hullófajok, góték, ritka és telepesen fészkelő madárfajok, a darázsölyv, épületlakó denevérek és kisemlősök felmérését. A működési területünkön található Natura 2000 területek közül 3 esetében végeztük el az élőhelyterképek frissítését és botanikai-zoológiai felmérését. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Vas Megyei Helyi Csoportjával közösen több madármonitoring programot is elindítottunk. Folytattuk az igazgatóság gyepkezelésének botanikai monitorozását.

Számos veszélyeztetett növény- és állatfaj esetében folytattunk megőrzési programokat. Kiemelendő, hogy a kipusztulás szélén álló kereklevelű harmatfüvet több helyre sikerült visszatelepítenünk. A szintén visszaszorulóban lévő tőzegeper mesterséges szaporítását megkezdtuk, 3 egyedet már ki is teleptettük egy alkalmas élőhelyre. A korábban kipusztult karcsú pásztorbotmohát is visszatelepítettük a szőcei láprétre. Pályázati támogatás segítségével két helyszínen végeztünk ürgetelepítést. Emellett tanácsadó szolgálatot működtettünk, melynek feladata, hogy az ürge élőhelyek kezelésével kapcsolatban ismeretterjesztő tevékenységet lásson el. A haris érdekében négy helyszínen kezdeményeztük a gyepgazdálkodás korlátozását és biztosítottuk a sikeres költsést. A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontunkban 50 madárfaj 357 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 169 madár repatriálására került sor.

Négy Natura 2000 terület, a Váti gyakorlótér, a Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét, a Köles-tető és az Öregcser természetmegőrzési területek fenntartási és fejlesztési tervét véglegesítettük, valamint további három terület, a Kőszegi-hegység, az Ablánc-patak völgye és a Ság-hegy tervének elkészítését megkezdtuk. Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő erdők alapállapotának felvétele megtörtént, kezelési koncepciójuk kidolgozása megkezdődött.

Területkezelés

Igazgatóságunk vagyonkezelésében összesen 4.680 ha terület van. Ezen belül a többi igazgatósághoz viszonyítva kiemelkedően magas (95%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. 2016-ban összesen 309 hektár gyepen legeltettünk, 599 hektárt kaszáltunk és további 135 hektár első növedéket kaszáltuk, második növedéket legeltettük. Összesen 275 ha gyepet adtunk haszonbérbe, amelyeket a bérlők kaszálással és legeltetéssel hasznosítottak.

2016. évben 8 ha erdőben pótlást végeztük el. Ápolásokat 14 hektár területen folytattunk, közfoglalkoztatottak segítségével. Pro Silva elveken alapuló nevelővágásokat végeztünk 17 ha-on 251 m³ faanyag kitermelésével. Természetvédelmi erdőkezelést végeztünk a Kőszegi-hegység területén.

Igazgatóságunk 998 ha szántó művelési ágú területen is vagyonkezelő. A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány

takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül 422 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében.

Génmegőrző magyartarka tenyészetünkben a februártól szeptemberig tartó ellési időszakban 158 ellésünk volt (3,5%-os borjúelhullás mellett). Mesterséges termékenyítést és természetes fedeztetést is alkalmaztunk. Mesterséges termékenyítés keretében az ivadékvizsgálati bikák szaporítóanyagát használtuk. Természetes fedeztetésben négy tenyész bikát használtunk. 2016 júniusában tenyészetünkben tartotta a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete a magyartarka szakmai napot. Üzemi Saját-teljesítmény Vizsgálat keretében 2 tenyész bikát minősítettünk, ebből egyet saját használatra megtartottunk, a másikat értékesítettük. 2016-ban az előző évi bikák nagy részét értékesítettük hízóbikaként: 58 egyedet, átlag 688 kg testtömeg mellett (1 532 g volt az életnapra jutó testtömeg-gyarapodás). Az évente megrendezésre kerülő Kaposvári Állattenyésztési napokon egy borjas tehénnel és egy vemhes üszővel vettünk részt: a tehén a terminál típusú húshasznú tehén kategóriában első díjat, míg a vemhes üsző, a húshasznú vemhes üsző kategóriában második díjat nyert. A muraközi ménesünk létszámát 2016-ban nem növeltük tovább. A szaporulat 2016-ban 13 csikó. 2016 őszén újabb tenyészmeneket minősítettük a muraközi tenyésztési program végrehajtása érdekében. A ménvizsgálattal egy időben muraközi tenyészszemle is volt a Széll-majori tenyészetünkben (2016. október 20.). A tenyészszemle alkalmával V. Németh Zsolt államtitkár úr bejelentette, hogy a muraközi ló kialakítására kutatási program kerül kidolgozásra, majd ünnepélyes keretek között 18 tenyésztő ír alá egy tenyésztési szándéknyilatkozatot. A kutatási programot decemberben beadtuk jóváhagyásra az állattenyésztési hatósághoz, s még abban a hónapban ezt jóvá is hagyta a NÉBiH. A Kaposvári Állattenyésztési Napokon egy tenyészmenjelölttel vettünk részt, amely tenyésztőszervezeti különdíjat kapott.

Bemutató, környezeti nevelés

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében működő Tourinform Őrség iroda a nemzeti parkról, valamint a nemzeti park területén lévő turisztikai szolgáltatásokról adott egész évben naprakész információt. A Tourinform Őrség 7.536 főt szolgált ki 2016-ban. A Magyar Turizmus Zrt. értékelése alapján az éves teljesítményünket különböző szempontok alapján 100%-ra minősítették. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontot kiállításokkal, előadásokkal (329 fő) együtt 7.865 fő látogatta.

A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttest a 2016-os évben 25.976 fő látogatta. A Sághegyi Múzeum látogatószáma 783 fő volt. Szócén a Természet-turisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza) látogatói létszáma 2016-ban 4.327 fő volt.

A 2016-os esztendőben 3.339 fő vett részt szakvezetéseinken. Ebbe a munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat és a Természetmegőrzési Osztály munkatársai is aktívan bekapcsolódtak. Garantált túráinkon 1.202 fő vett részt. 2016-ban is folytattuk az óvodai és iskolai programokat (925 fő). A 2015/16-os tanévben meghirdettük „A kaszálógyümölcsösök élővilága” vetélkedőt az Őrségi Nemzeti Park területén lévő iskolák tanulói számára. A vetélkedőre 10 csapat 36 diákja jelentkezett. A vetélkedő első két helyezett csapatának jutalomkirándulást szerveztünk Kőszegre. Az év emlőse pályázat keretében a „puha szárnyakon száll” címmel meghirdetett meseíró versenyre igazgatóságunkhoz 10 mese érkezett. Az eredményhirdetéssel egybekötött közös játékot Pityerszeren szerveztük meg a résztvevőknek.

Igazgatóságunk a 2016-os évben 500 példányban megjelentette az Őrségi Nemzeti Park I. és az Őrségi Nemzeti Park II. című könyvet.

A budapesti Utazás Kiállítás 2016 vásáron, 2 standon jelentünk meg: a nemzeti parkok központi standján és a Magyar Turisztikai Ügynökség EDEN standján. Ezen kívül részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitókonferenciáján, Budapesten, a nyitórendezvényen Debrecenben, az Őrségi Vásáron Őriszentpéteren, a Savaria Karneválon Szombathelyen, a Radgonai Vásáron Szlovéniában, a Denevér lógáson Abaligeten és az Orsolya – napi Vásáron Kőszegen.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre

17.1 Természetmegőrzési osztály

Monitorozás, kutatás

- Saját vagyonkezelésben lévő gyepek részletes monitorozásának folytatása
- Üde gyepek kaszálásának és legeltetésének kísérletes vizsgálata
- NBmR és Natura 2000 botanikai monitorozás elvégzése
- NBmR, RTM és Natura 2000 zoológiai monitorozás
- ER monitorozás: eseménykövetés minden rezervátumban
- ER monitorozás: Szabó-völgyi erdőrezervátum magterületének felmérése
- Pro Silva erdő újulatának felvétele
- A hód állományának felmérése a teljes működési területen
- Nappali lepke közösségek hosszú távú monitorozásának beindítása
- Védett éjszakai lepkefajok felmérése
- Országos tízlábú rák felmérésben való részvétel
- Nem védett vízfolyások védett makroszkópikus gerinctelen fajainak felmérése
- Biotikai adatbázisok aktualizálása

Élőhelyek és fajok védelme

- A haris védelmi programjának koordinálása
- Kereklevelű harmatfű visszatelepítési programjának folytatása, mesterséges szaporítókert felállítása
- Leánykököröcsin, fehér májvirág, pókbangó és sárga sásliliom élőhelyének helyreállítása

Élőhelyek kezelése

- ÖNPI által kezelt gyepek kezelési előírásainak kidolgozása, a kezelések irányítása és ellenőrzése, dokumentálása
- Az igazgatóság saját vagyonkezelésű erdői kezelési koncepciójának kidolgozásában való részvétel
- Az Őrségi Nemzeti Park erdőkezelési stratégiájának kidolgozásában való részvétel

Védett és Natura 2000 területek

- A Kőszegi-hegység, az Ablánc-patak völgye és a Ság hegy Natura 2000 területek fenntartási tervének véglegesítése
- A Jáki kardvirágos és a Sorokpolányi erdők védett nyilvánításának előkészítése
- Kiválasztott földtani alapszelvények védetté nyilvánításának előkészítése
- A sorokpolányi Tilos erdő és a jáki Kardvirágos erdő védetté nyilvánításának előkészítése

Projektek

- RAPTORSPREYLIFE projekt keretében ürgetelepítések elvégzése 3 helyszínen
- Ökológiai hálózatokkal foglalkozó projekt előkészítése a Danube Transznacionális Interreg programra
- A Rába vízgyűjtőjének komplex ökológiai értékelését tartalmazó pályázat előkészítése az Ausztria-Magyarország Interreg Programra

- A PaNaNet+ projekt lebonyolításában való részvétel

Népszerűsítés

- Népszerűsítő cikkek megírása
- Őrségi Lepkealand szervezése
- Lepke- és madárbarát kert kialakítása a Csörgőalma gyümölcsöskertben
- Csörgő alma oltónap megszervezése Szalafő-Pityerszeren
- Madarász Óvi és Suli programok bonyolítása

17.2 Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

- Az Igazgatóság terület vásárlásaival kapcsolatosan az őrszolgálat feladata sokrétű. Egyrészt a vásárlások előtt a terület felmérésében, tulajdonosok felkeresésével segíti a Földvásárlási Csoport munkáját. Másrészt az új területek vagyonezelésünkbe kerülésekor a terület esetleges helyreállításáért, természetvédelmi szempontú kezeléséért is ők felelősek örkerületeikben.
- Őrszolgálati nyílt túrák megtartásával továbbra is az őrszolgálat munkáját szeretnénk népszerűsíteni a lakosság és a nemzeti parkba látogatók körében.
- Odútelepeink karbantartása, felújítása, ellenőrzése ebben az évben is ad feladatot őrreinknek.
- Védett és fokozottan védett növény- és állatfajok monitoringját mindenki saját örkerületében végzi a Természetmegőrzési Osztály munkáját segítendő.
- Gólyavédelmi munkákban az E.ON munkatársainak segítségével 5 gólyafészek tartóra helyezését kell legalább az év során megoldani őrszolgálatunknak.

Fejlesztési elképzelések:

- Az Őrszolgálat technikai fejlesztése KEHOP pályázat keretében 2017-ben megtörténik. Ennek keretében várhatóan beszerzésre kerül 3 Toyota és két Suzuki Jimny terepjáró. Két meglévő Ford gépkocsi cseréje mellett az új autók jelentős javulást hozhatnak a gépkocsi ellátottságban. A KEHOP keretében 9 digitális fényképezőgép, 5 vadmegfigyelő kamera, egy alpine technikai csomag, 5 notebook és 5 Mobile Mapper is beszerzésre kerül.
- A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az egyébként is kis létszámot nem tudjuk növelni. Tekintettel arra, hogy a működési területünk északi részén dolgozó őrök sok egyéb, a madármentő telephez, Chernel-kerthez és Látogatóközponthoz kötődő feladatot is ellátnak, örkerületeik nagyok (sok Natura 2000 területtel) ezért ezen a területen mindenképpen szükséges a létszámfejlesztés. Szintén elkerülhetetlen a minimális feladatellátáshoz a Felső-Rába Völgye Természetvédelmi Tájéegység és az Őrség Természetvédelmi Tájéegység 1-1 fő természetvédelmi őrrel történő megerősítése. A Természetvédelmi Őrszolgálat országos átlagának eléréséhez a kiesett státusz pótlása és ezen felül még 10 fős létszámbővítés lenne szükséges.

17.3 Észak Vasi Területkezelési Osztály

- A saját vagyonezelésű védett területeken szükséges időszerű rekonstrukciós és fenntartási munkák elvégzése.
- Legeltetéses gyepterület elindításához szükséges munkálatok elvégzése az Alsó-réten.
- A Kőszegi-hegységben található saját vagyonezelésű erdeinkben természetvédelmi erdőkezelés folytatása.

- A Miénk itt a rét! rendezvény 10 éves fennállásának megünneplése rajz- és fotópályázat lebonyolításával.
- Egyhetes nyári természetismereti tábor szervezése a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban.
- A madármentési protokoll, a Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpont új működési rendjének elfogadása.
- Az Alsó-réti madárröpdre használatba vétele.
- Folyamatos online kommunikáció, a megjelenési felületeink fejlesztése. szolgáltatás-kínálatunk bővítése.

17.4 Üzemeltetési Osztály

- Az üzemeltetési (gyakorlati) feladatok megtervezése végrehajtása, nyilvántartási rendszerek fenntartása.
- Az igazgatóság munkáját segítő közfoglalkoztatási program lebonyolítása
- Erdőgazdálkodói tevékenység erősítése az NFA-val megkötött vagyongazdálkodói szerződések alapján
- Vagyongazdálkodással megbízott erdőterületeken együttműködést megalapozó megállapodás megkötése az erdőgazdálkodókkal
- Megállapodás a saját vagyongazdálkodású területünkön vadászatra jogosultakkal
- 2017. évi erdészei munkák tervezése, bonyolítása (folyamatban lévő erdősítések, pótlások, ápolások, fahasználatok)
- KEHOP-15-2016-00039. Erdőt természetesen-leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben c. projekt előkészítése és végrehajtása.
- Megtermelt faanyag feldolgozottsági szintjének emelése (kalodás tűzifa gyártása), a feldolgozási folyamat gépesítése
- Tűzifa igény biztosítása (Apátistvánfalva, Szőce, Keserűszer, Őriszentpéteri Látogatóközpont)
- Részvétel az erdőrezervátum kutatási programban (faállomány szerkezeti felmérések)
- Szalafői tanösvény, Rezgőnyár tanösvény, Harmatfű Központ, Keserűszeri vendégház, Csörgőalma Gyümölcsöskert fenntartása
- Bölénykarám (Pityerszer) fenntartása
- Erdészeti és mezőgazdasági vadkárrelhárító kerítések építése, karbantartása
- Nemzeti parkot érintő oktatási programok (pl. Aranykalászos Gazdaképzés) támogatása

17.5 Őrségi Területkezelési Osztály

- Az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyepterületek természetvédelmi kezelése.
- Az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő szántókon természetvédelmi szántóföldi művelés megvalósítása.
- Magángazdálkodók segítése az agrártámogatásokban való sikeres részvétel érdekében (adminisztratív segítségnyújtás, információnyújtás, tájékoztatók, továbbképzések tartása).
- Saját állatállományunkkal és földterületünkkel az aktuális agrártámogatások (egységes földalapú támogatás, anyatehén támogatás) és kompenzációs kifizetések igénylése (őshonos és veszélyeztetett állatfajták megőrzésének támogatása), feltételeinek teljesítése.
- Magyar tarka szarvasmarha állományunk sikeres leelletése, újratermékenyítése, borjak felnevelése. A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete szakmai munkájában való részvétel.

- Muraközi lóállományunk, már korábban kidolgozott tenyésztési programjának folytatása.
- A muraközi ló megmentésén fáradozó nemzetközi munkacsoport munkájában való részvétel.

17.6 Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály

- Az igazgatóságunk által megkezdett környezeti nevelési programokat természetismereti szakkör, természetismereti óvodai foglalkozások, jeles napok, természetismereti vetélkedő, erdei iskola programok) magas színvonalon próbáljuk megvalósítani a 2017-es esztendőben is. Külön figyelmet szentelve a Hármashatár térségére, több korosztályt is megcélzó vetélkedők, pályázatok, nyári táborok által.
- Nagy hangsúlyt fektetünk a speciális természetismereti terepi bemutatóprogramok, az évközi és szezonális egyre népszerűbb garantált programok (gyalog, kerékpáron, szekéren), valamint a Magyar Nemzeti Parkok Hete rendezvény színvonalas lebonyolítására is. Terveink közt szerepel a garantált programok és a nemzeti parki, illetve helyi termékek népszerűsítésének összekapcsolása.
- Az ünnepekhez kötött hosszú hétvégéken Szalafő - Pityerszeren az Őrségi Műemlékegyüttesnél a helyi hagyományokhoz és kulturális kínálatához illeszkedő népi-gasztronómiai programok, játszóházak fogják színesíteni a kínálatot: húsvétváró, pünkösdő, Tökfesztivál. A szezonális garantált programok tengelyében bevezetjük az „Állatok nyomában” sétát az eurázsiai vadlovakhoz és az európai bölényekhez. Ezen kívül néprajzi, természetismereti kincskereső játék bevezetése mellett köteleztük el magunkat a családi programok bővítése érdekében. Szintén jelentős színfolt lesz Pityerszeren a megtekinthető háziállatok számának gyarapodása is.
- Folytatjuk az Európai Nemzeti Parkok Napján megszervezendő Hármashatár természeti értékeit középpontba állító rendezvény szervezésében való partneri segítségnyújtást. Megrendezzük az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából a Hármashatár parasztolimpiát.
- Kínálatbővítéssel a 2017-es évben is megszervezzük az egyre népszerűbb „Őrségi Lepkekalandot”.
- Előzetes bejelentkezés alapján egész évben szakvezetést és színvonalas programokat nyújtunk a hozzánk látogató csoportoknak.
- Továbbra is fenntartjuk a Tourinform Őrség irodát, ahol a nemzeti park területére érkező turisták színvonalas tájékoztatását valósítjuk meg ebben az esztendőben is.
- A szöcei Lápok Háza programját terepi megfigyelő programokkal szeretnénk színesíteni.

17.7 Pénzügyi és Számviteli Osztály

- A 2014. évtől hatályos államháztartási számvitel magas színvonalú alkalmazása.
- Az EU-s projektek, a közmunkaprogram, valamint a földvásárlási keretek pontos elszámolása.
- Az Igazgatóság fizetőképességének megőrzése.

17.8 Pályázatkezelési Osztály

- KEHOP, Interreg és egyéb pályázatok végrehajtásának folytatása, így különösen:
- Az ŐNPI működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása című projekt építési beruházásának megvalósítása, kiállítás és bútorozás

közbeszerzésének lefolytatása

- A Doroszlói-rétek komplex rekonstrukciója Kőszeg-hegyalján című projekt fejlesztési szakaszának lezárása, pályázat megvalósítási szakaszba való léptetése, gépbeszerzés megvalósítása
- Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló épületek létesítése című projekt megvalósítási szakaszba való léptetése
- A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével című pályázat megvalósítása, gépkocsik, eszközök beszerzése
- Green exercise című pályázat folytatása
- PaNaNet + pályázat megvalósításának elindítása
- Szalafő Pityerszer infrastrukturális fejlesztések megterveztetése
- Csákánydoroszló vízibázis és kerékpáros centrum megtervezése, pályázat benyújtása